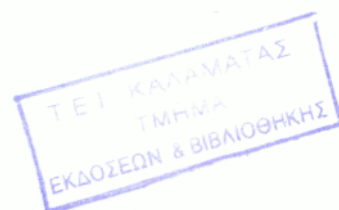

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΠΑΙΣΙΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΤΣΟΥΝΤΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2004- 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	1
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	7
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	7
1.2 Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ.....	11
1.3 ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	14
1.4 ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	16
1.5 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	18
1.5.1 ΝΟΜΙΜΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ.....	20
1.5.2 ΠΑΡΑΝΟΜΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	22
2.1 ΣΥΝΘΗΚΗ SCHENGEN.....	22
2.2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ:ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧ ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	26
2.3 Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	32
2.4 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1997.....	36
2.5 Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ(Ν. 2910/2001Κ3013/2002).....	42
2.6 Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΚΟΣΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	56
3.1 ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΚΟΣΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	56
3.1.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΟΜΟΙΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	56

3.1.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	61
3.1.3 ΑΝΕΡΓΙΑ-ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	64
3.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	66
3.2.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.....	66
3.2.2 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	70
3.2.3 ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΩΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ.....	76
4.1 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.....	76
4.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	81
4.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	87
4.4 ΜΕΤΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	92
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	98
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	100

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- S.I.S.: Schengen Information System
- A.E.I. : Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
- Δ.Ε.ΜΕ. : Διακυβερνητική Επιτροπή Μετανάστευσης
- Δ.Κ.Ε.Μ. : Διεθνής Καθολική Επιτροπή Μετανάστευσης
- Δ.Ο.Μ. : Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
- Δ.Σ. : Διοικητικό Συμβούλιο
- Ε.Ε. : Ευρωπαϊκή Ένωση
- Ε.Ε.Σ. : Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός
- Ε.Κ.Α.: Εργατικό Κέντρο Αθηνών
- Ε.Ο.Κ.: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
- Ε.Π.Γ.:Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτνίασης
- Ε.Σ.Υ.Ε. : Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
- Η.Π.Α. : Ηνωμένα Έθνη Αμερικής
- Ι.Κ.Α. : Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης
- Ι.Κ.Ε. : Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας
- ΚΕ.Μ.ΜΕ.ΠΑ.Π.: Κέντρο Μεταπληροφόρησης Μεταναστών
Παλινοστούντων και Προσφύγων
- Μ.Μ.Ε. : Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- Ν.: Νόμος
- Ν.Α.: Νοτιοανατολικά
- Ο.Α.Ε.Δ.: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
- Ο.Γ.Α. : Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
- Π.Δ. : Προεδρικό Διάταγμα
- Τ.Ε.Β.Ε.:Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδας
- Τ.Ε.Ι. : Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
- Φ.Ε.Κ. :Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά την πρόσφατη περίοδο έχει διεθνώς παρατηρηθεί σημαντική αύξηση των πληθυσμιακών μετακινήσεων. Ωστόσο, η αύξουσα τάση των μεταναστευτικών ροών δε συνδέεται μόνο με την αύξηση των κεφαλαιουχικών αγαθών αλλά και με τη πολλαπλασιασμό και τη διεθνοποίηση των θεσμών που κατευθύνουν και ελέγχουν την παγκόσμια παραγωγή, τις συναλλαγές και την συνεργασία ανάμεσα στις χώρες. Πίσω, όμως, από την διεθνοποίηση αυτή κρύβεται μια σειρά από δυσανάλογα μεγέθη και ανισορροπίες που έχουν σχέση με το βαθμό οικονομικής ανάπτυξης, τις δημογραφικές εξελίξεις αλλά και την άνιση μεταχείριση των μεταναστών.

Στον ολοένα αλληλεξαρτώμενο και αλληλοσυνδεόμενο κόσμο, οι μεταναστευτικές κινήσεις θα μπορούσαν, όπως έχει υποστηριχθεί, να λειτουργούν διαφορετικά και να συμπληρώνουν τις διεθνείς ανταλλαγές. Στην πραγματικότητα, όμως, υπακούουν σε διαφορετικές δομές, δημιουργούν άλλου είδους εξαρτήσεις και δεσμούς, ενώ συνδέονται άμεσα με τα ιστορικά, πολιτισμικά και οικονομικά δεδομένα κάθε χώρας, γεγονός που οδηγεί στη συστηματική αντίληψη, οροθέτηση και αντιμετώπιση της διαδικασίας μετανάστευσης ανάμεσα σε δυο ή περισσότερες χώρες.

Εξάλλου, όπως έχει επανειλημμένα τονιστεί κατά τις τελευταίες δεκαετίες, παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις στις μεταναστευτικές κινήσεις όσον αφορά τη χώρα εγκατάστασης των μεταναστών. Πράγματι, αυτές δεν περιορίζονται μόνο στις παραδοσιακές χώρες υποδοχής μεταναστών, αλλά διευρύνονται και στις υπόλοιπες χώρες της Νότιας Ευρώπης που θεωρούνται οι «καινούργιες ζώνες μετανάστευσης».

Στις χώρες αυτές ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός μεταναστών νόμιμων και παράνομων που εγκαθίστανται έχει δημιουργήσει μια νέα κατάσταση πραγμάτων που συντελεί στη διαμόρφωση νέων δομών στους μηχανισμούς και στη διαδικασία μετανάστευσης.

Στο πλαίσιο αυτής της εργασίας εξετάζεται, η ένταξη των οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα. Αυτό θα προσπαθήσουμε να αποδειχθεί μέσα στα τέσσερα κεφάλαια που θα ακολουθήσουν.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται σε μια ιστορική αναδρομή, στα αίτια της μετανάστευσης, στην αντιμετώπιση της μετανάστευσης ως στοιχείο της διεθνοποίησης των οικονομιών και σε μια κατηγοριοποίηση των μεταναστών. Οι αναφορές αυτές είναι με σκοπό να κατανοήσουμε καλύτερα από πότε βλέπουμε το φαινόμενο, οι φάσεις που έχει περάσει με το πέρασμα του χρόνου, πως προκαλείται το φαινόμενο της μετανάστευσης, πως η διεθνοποίηση των οικονομιών αποτελεί στοιχείο της μετανάστευσης και τέλος πως κατηγοριοποιούνται οι μετανάστες.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στο νομικό πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από την παρουσίαση της συνθήκης Schengen, της Ευρωπαϊκής και της Ελληνικής πολιτικής ως σήμερα. Στην ελληνική πολιτική θα σταθούμε περισσότερο στις τελευταίες νομοθετικές ρυθμίσεις (Π.Δ. 358 και 359/97 και Ν.2910/2001) με παρουσίαση και αξιολόγηση τους ως προς το πόσο βοηθούν τους οικονομικούς μετανάστες στην ομαλή είσοδο και ένταξη στην Ελλάδα.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στα οφέλη και κόστη της ελληνικής κοινωνίας από την μετανάστευση και τα προβλήματα των οικονομικών μεταναστών. Οι αναφορές έχουν σκοπό να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε πως επηρεάζει η κοινωνική ανομοιογένεια, οι οικονομικές συνέπειες και η ανεργία σε συνδυασμό με την εγκληματικότητα, την ελληνική κοινωνία στην αποδοχή των μεταναστών και στην καλύτερη ένταξη τους. Επίσης πόσο οι συνθήκες ζωής και εργασίας, τα προβλήματα στην ελληνική γλώσσα αλλά και η ρατσιστική αντιμετώπιση τους από την ελληνική κοινωνία εμποδίζει τους οικονομικούς μετανάστες να ενταχθούν ομαλά στην ελληνική κοινωνία.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στην κοινωνική πρόνοια για τους οικονομικούς μετανάστες. Αυτό θα παρουσιαστεί μέσα από την πρόνοια που παρουσιάζουν οι νομοθετικές ρυθμίσεις του κράτους, οι υπηρεσίες και οι φορείς προστασίας των οικονομικών μεταναστών ανεξάρτητα από το κράτος, από προγράμματα στήριξης και τέλος με την κοινωνική ασφάλιση. Οι αναφορές αυτές έχουν σκοπό να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε πως διορθώνεται η κοινωνική πρόνοια για τους οικονομικούς μετανάστες. Επίσης για την σφαιρικότερη εικόνα του θέματος θα προταθούν προτάσεις επίλυσης.

Οι πηγές που μας βοήθησαν για την συγγραφή είναι πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές. Ιδιαίτερο πρόβλημα ως προς την συλλογή των στοιχείων δεν αντιμετωπίστηκε εκτός από την καταγραφή του αριθμού των μεταναστών διότι δεν υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα για τον ακριβή

αριθμό των μεταναστών που νομιμοποιήθηκαν ως σήμερα αλλά και του ακριβή αριθμού των μεταναστών σε κάθε εργασία ξεχωριστά για νόμιμους και παράνομους αφού η πρωτογενή πηγή δηλαδή η απογραφή του 2001 μας δίνει τον αριθμό των μεταναστών που απογράφηκαν και από πού προέρχονται αλλά όχι για το εάν νομιμοποιήθηκαν και τα πρωτογενή και δευτερογενή στοιχεία (βιβλία και internet) δεν βοηθούν για το πόσοι εργάζονται και από ποια κατηγορία .

Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε ότι θα μπορούσε να γίνει αντικείμενο εργασίας το θέμα γύρω από τα είδη εργασίας των οικονομικών μεταναστών και ιδιαίτερα η εργασία των γυναικών και των ανήλικων οικονομικών μεταναστών και η εκμετάλλευσή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η μετανάστευση είναι ως γνωστόν, φαινόμενο το οποίο έχει τις ρίζες του πολύ βαθιά μέσα στο χρόνο και εξαρτάται από ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνδέονται με την οικονομική κατάσταση, τις διεθνείς γεωπολικές συνθήκες ή την περίοδο κατά την οποία λαμβάνει χώρα. Διάφορες αιτίες όπως η στενότητα γης, ο υπερπληθυσμός, η φτώχεια και οι καταπιεστικές κοινωνίες ή ηγεσίες ώθησαν στο παρελθόν τον άνθρωπο στη απόφαση να μετακινηθεί. Η μετανάστευση είναι ένα προϊόν των διεθνών εξελίξεων που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση, την κατάρρευση των καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, τις περιφερειακές συγκρούσεις και τις αναταράξεις στα Βαλκάνια. Στην πρόσφατη ιστορία ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος συνδέθηκε με μεγάλες πληθυσμιακές μετακινήσεις καθώς οδήγησε στον εκτοπισμό και την αναγκαστική εργασία εκατομμυρίων ανθρώπων¹.

Το φαινόμενο των μαζικών μεταναστευτικών μετακινήσεων παρατηρείται και στην άμεση μεταπολεμική περίοδο ως αποτέλεσμα της εξέλιξης των βιομηχανικών κοινωνιών και των νέων γεωπολιτικών συνθηκών. Σημειώνονται μεταναστεύσεις από και προς την Ευρώπη και ιδιαίτερα προς τις βιομηχανικές χώρες του βορρά οι οποίες αυτή την περίοδο είχαν ανάγκη και προσέλκυσαν την χειρωνακτική προσφυγική εργασία σε μαζική κλίμακα².

Ως προς την ελληνική εξωτερική μετανάστευση αυτή στους νεότερους χρόνους κινήθηκε σε διάφορες κατευθύνσεις. Στον 19^ο αιώνα σημειώνονται κινήσεις από τον αλύτρωτο κυρίως ελληνισμό, προς τα Βαλκάνια, τη Μικρά Ασία, και τη Μέση Ανατολή. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα εμφανίζεται ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα προς τις υπερπόντιες χώρες, κυρίως της Η.Π.Α. όπου οι Έλληνες απασχολούνται σε μεγάλο βαθμό στα ορυχεία και στην επέκταση σιδηροδρομικού σταθμού προς την Δύση. Με τον καιρό οι εργάτες εκείνοι θα γίνουν

---

¹ Αποστολοπούλου, Στ., και Τσολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτα 1999, σελ. 17

² Μουσούρου, Λ., *Η μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Gutenberg, Αθήνα 1991, σελ. 10- 20

μικροεπαγγελματίες. Η μεταναστευτική κίνηση προς τις Η.Π.Α. θα σταματήσει με την εφαρμογή του νόμου περί ποσοτώσεων. Με την οικονομική κρίση της δεκαετίας του 1930 ένα μέρος των μεταναστών εκείνων θα επιστρέψει στην Ελλάδα³.

Η μετανάστευση από την Ελλάδα θα πάρει νέες διαστάσεις μετά την λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και του Εμφυλίου. Στην αρχή θα στραφεί προς τις υπερπόντιες χώρες (Η.Π.Α., Καναδά, Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία) αλλά και προς τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες λόγω του γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης που έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των αναγκών σε εργατικό δυναμικό. Αυτό το γεγονός παίζει σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίηση του δεύτερου και κατά πολύ μεγαλύτερου σε όγκο μεταναστευτικού ρεύματος. Έτσι ανάμεσα στα έτη 1955 – 1977 υπολογίζεται ότι συνολικά 1200000 άτομα μετακινήθηκαν προς τις υπερπόντιες και δυτικές ευρωπαϊκές χώρες⁴.

Τα αίτια που την προκαλούν και οι επιπτώσεις που δημιουργούνται, εντάσσονται στο ίδιο πλαίσιο των διαδικασιών εξάρτησης των φτωχότερων περιφερειακών κρατών από τις αναπτυγμένες χώρες. Η μετανάστευση της περιόδου αυτής είχε λοιπόν οικονομικά κίνητρα και συνδέεται με την υπανάπτυξη, τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης στην ύπαιθρο και την ανεργία που επικρατούσαν μεταπολεμικά στην Ελλάδα.

Στην δεκαετία του 1960, ο κύριος όγκος της μεταναστευτικής ροής θα κατευθυνθεί προς την βόρεια και κεντρική Ευρώπη με κύρια υποδοχής την Γερμανία. Παράλληλα με το τέλος του εμφύλιου πολέμου ένα μέρος του πληθυσμού θα καταφύγει στις χώρες της Α. Ευρώπης και τη Ρωσία. Ο ακριβής αριθμός του απόδημου ελληνισμού σήμερα υπολογίζεται σε 4 – 5 εκατομμύρια σε όλο τον κόσμο⁵.

Ωστόσο η κατάσταση αρχίζει να αλλάζει από τη δεκαετία του 1970. Η Ελλάδα όπως και άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού νότου από χώρες αποστολής μεταναστών αρχίζουν να μετατρέπονται σε χώρες υποδοχής. Δυο είναι οι λόγοι της εξέλιξης αυτής:

1. η έλλειψη εργατικού δυναμικού για τις ανειδίκευτες, βρώμικες, κακοπληρωμένες κ.τ.λ. εργασίες. Η έλλειψη αυτή οφείλεται στο συνδυασμό τριών παραγόντων της μετανάστευσης, της μείωσης

³ Αποστολοπούλου, Στ., και Τσολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, ο.π., σελ 17-18

⁴ στο ίδιο

⁵ Μουσούρου, Λ., *Η μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, ο.π., σελ 10-20

της γεννητικότητας, και της βελτίωσης του επιπέδου ζωής το οποίο αποδεικνύεται από τις απογραφές όπου φαίνεται μια μείωση του φυσικού πληθυσμού και μια αύξηση του γενικού πληθυσμού.

2. η αλλαγή της μεταναστευτικής πολιτικής χωρών υποδοχής και η συνακόλουθη δραματική μείωση της εισόδου νέων μεταναστών αφού οι χώρες υποδοχής ακολουθούν πλέον άλλη πολιτική ως προς το ζήτημα αυτό. Στο εξής οι μετανάστες στρέφονται προς τις μεσογειακές χώρες.

Η πρώτη μαζική είσοδος αλλοδαπών σημειώνεται το 1972, έτος κατά το οποίο η διδακτορική κυβέρνηση επέτρεψε την είσοδο 10000 αλλοδαπών εργατών προκειμένου να καλυφθούν οι κενές θέσεις εργασίας, που είχαν δημιουργηθεί εξαιτίας της μεγάλης μεταναστευτικής κινητικότητας προς τις χώρες της Δ. Ευρώπης κατά τη διάρκεια του '60. Τη δεκαετία του ' 80 παρατηρείται αλματώδης αύξηση του ποσοστού των παρανόμων μεταναστών γεγονός που επισημαίνεται και από την Ε.Σ.Υ.Ε. (η οποία είναι η κύρια πηγή πληροφοριών) χωρίς όμως να υπάρχει δυνατότητα για τον ακριβή προσδιορισμό του αριθμού τους. Σύμφωνα όμως με ανεπίσημες πληροφορίες κυμαίνονται γύρω στις 300000. Αξιοπρόσεκτο είναι επίσης ότι ο αριθμός των νόμιμων μεταναστών καθ' όλη αυτή την περίοδο δεν αυξάνεται σημαντικά⁶.

Καταρχήν το συνολικό αριθμό των μεταναστών που μένουν στην χώρα μας , σύμφωνα με τα δεδομένα της EUROSTAT στις αρχές της δεκαετίας του '80 στην Ελλάδα ήταν 230000 αλλοδαποί εκ των οποίων οι περισσότεροι ήταν Έλληνες που επέστρεψαν από το εξωτερικό για ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα⁷.

Αν και στο τέλος της ίδιας δεκαετίας, ο συνολικός αριθμός των μεταναστών στην χώρα μας δεν φαίνεται να έχει αυξηθεί, εντούτοις διαφοροποιείται σημαντικά ως προς τη σύνθεση ανάλογα με τη χώρα προέλευσης. Έτσι από την μια μεριά , ο αριθμός των Ελλήνων εμφανίζει εντυπωσιακή μείωση, από την άλλη μεριά, ο αριθμός των αλλοδαπών που έρχονται από τις χώρες της Ε.Ε. ή άλλες Ευρωπαϊκές χώρες αυξάνουν σημαντικά.

---

⁶ Αποστολοπούλου, Στ., και Τσολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, ο.π., σελ 17-18

⁷ Μουσσούρου, Λ., *Η μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, ο.π., σελ10-20

Το φαινόμενο πήρε εκρηκτικές διαστάσεις μετά το '89 καθώς οι εξελίξεις στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης αλλά κυρίως η αλλαγή καθεστώτος στην Αλβανία οδήγησαν ένα μεγάλο μέρος των χωρών αυτών στην απόφαση να αναζητήσουν την τύχη τους στην Ελλάδα. Έτσι με τους πιο συντηρητικούς υπολογισμούς οι λαθρομετανάστες ξεπερνούν τις 400000. Για τους ανθρώπους αυτούς η Ελλάδα φαντάζει ως «γη της επαγγελίας» και το πιθανότερο είναι ότι σύντομα η είσοδος μεταναστών και προσφύγων στη χώρα μας θα ενταθεί. Η Ελλάδα έχει γίνει σήμερα η χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με έναν από τους μεγαλύτερους αριθμούς ξένων ως ποσοστό του πληθυσμού της. Τουλάχιστον 10% ποσοστό αντίστοιχο ή υψηλότερο με εκείνο χωρών όπως η Γερμανία ή η Γαλλία, οι οποίες, μάλιστα έφθασαν στο σημείο αυτό μετά από δεκαετίες ολόκληρες και αφού οι ίδιες είχαν «ζητήσει» ξένους εργάτες για να ανταποκριθούν στην μεταπολεμική ανοικοδόμηση⁸.

Τέλος, η δεκαετία του '90 διακρίνεται από πολιτικές προσπάθειες για την νομιμοποίηση των μεταναστών και την καλύτερη ένταξη των μεταναστών. Με τα Π.Δ. 358 και 359/1997 νομιμοποιήθηκαν 371641 άτομα από 500000 μετανάστες που προσήλθσαν συνολικά. Επίσης το 2001 ήρθε ένας νέος νόμος ο Ν.2910/2001 για μια νέα προσπάθεια νομιμοποίησης. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να νομιμοποιηθούν 351000 από 797000 μετανάστες ως τον Αύγουστο του 2001 (θα αναφερθούμε αναλυτικότερα σε επόμενο κεφάλαιο).

---

⁸ Κόντης, Α., «Η Ελλάδα: χώρα υποδοχής μεταναστών», Πελαγίδης, Θ., Κωνσταντινίδης, Στ.(επιμ.), *Η Ελλάδα προς το 21^ο αι.*, Παπαζήσης, Αθήνα 2000, σελ. 292-324

1.2 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΕΙΝΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ.

Παρά το γεγονός ότι η νέα ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική θα μπορούσε πιθανόν να ανοίξει κάποιες διόδους, εισόδου και να εξασφαλίσει ενιαίους και σαφέστερους όρους ενσωμάτωσης των ήδη εγκαταστημένων μεταναστών, συνεχίζει να είναι μια πολιτική η οποία επιδιώκει τον έλεγχο εκ τω προτέρων των μετακινήσεων ατόμων από τρίτες χώρες που αναζητούν θέση απασχόλησης σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πρόσφατη, όμως, εμπειρία έχει δείξει ότι μια μεταναστευτική πολιτική που στηρίζεται σε προαποφασισμένες ανάγκες σε εργατικό δυναμικό δεν μπορεί να επιτύχει. Ο οποιοσδήποτε βαθμός υλοποίησης της από το κάθε κράτος μέλος δεν θα αποφύγει την πιθανότητα να αμφισβητηθούν ή να καταπατηθούν βασικά δικαιώματα των μεταναστών. Μέσω της άρνησης εισόδου σε πολιτικούς ή οικονομικούς μετανάστες, της εκδίωξης παράνομα εγκαταστημένων μεταναστών και της καταπάτησης στον τόπο διαμονής τους των εργασιακών, κοινωνικών ή ατομικών δικαιωμάτων τους.

Η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος δεν είναι ζήτημα ιδιαιτεροτήτων σε επίπεδο κράτους ή πολιτικών, αλλά συνδέεται με την κατανόηση των νέων συνθηκών που έχουν διαμορφωθεί λόγω των αλλαγών που έχει επιφέρει η διαδικασία της διεθνοποίησης των συναλλαγών και των μετακινήσεων.

Η μετακίνηση των κεφαλαίων προς και από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη, αποτελεί πλέον αναφαίρετο δικαίωμα των επιχειρήσεων ή όσων έχουν κεφαλαίο, χωρίς να υπολογίζονται τα ενδεχόμενα αρνητικά αποτελέσματα, για μια εθνική ή περιφερειακή οικονομία και την απασχόληση σε αυτήν και χωρίς να έχει σημασία το κατά πόσο το κεφάλαιο αντλεί κέρδη από παραγωγικές ή μη δραστηριότητες.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι αυτές οι μετακινήσεις πραγματοποιούνται σε συνθήκες αναδιάρθρωσης των οικονομιών και επιδίωξης της ανταγωνιστικότητας σε μια διεθνή αγορά, χωρίς να ακολουθείται μια προδιαγεγραμμένη πορεία, η οποία επιτρέπει να προβλεφθούν οι ανάγκες σε εργατικό δυναμικό. Η μετακίνηση του συντελεστή εργασίας, που μεταφέρει παντού μαζί του τις παραγωγικές

του ικανότητες, δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε ανεπιθύμητη ούτε αρνητική, από την στιγμή που όχι μόνο είναι κατά κανόνα συνάρτηση υπαρκτών αναγκών, αλλά μπορεί να αποτελέσει το βασικό παράγοντα ανάπτυξης νέων οικονομικών δραστηριοτήτων⁹.

Από την στιγμή επομένως που η διαδικασία της διεθνοποίησης των συναλλαγών και των κινήσεων των κεφαλαίων επεκτείνεται, ακολουθεί και η μετακίνηση του εργατικού δυναμικού, ενώ διαπιστώνεται ότι η έκταση και τα χαρακτηριστικά της ζήτησης για το νέο εργατικό δυναμικό, αποτελούν την πραγματική κινητήρια δύναμη που οι έλεγχοι στα σύνορα επηρεάζουν σε μικρό βαθμό.

Ο λόγος που παρατηρείται κάτι τέτοιο είναι ότι οι μετακινήσεις εργατικού δυναμικού δεν αποτελούν περιθωριακά κοινωνικά φαινόμενα, αλλά επηρεάζουν με καθοριστικό τρόπο την εξέλιξη τόσο των οικονομιών, όσο και των κοινωνιών, για τον απλό λόγο ότι η εργασία αποτελεί το καθοριστικό παράγοντα δημιουργίας του πλούτου¹⁰.

Η εμπειρία από τις σχέσεις της ελληνικής αγοράς εργασίας με τις βαλκανικές χώρες είναι εξαιρετικά διαφωτιστική. Από την πλευρά της Ελλάδας δεν ευνοήθηκε τόσο η αναζήτηση φτηνής εργασίας στις χώρες αυτές, αλλά ευνοήθηκε κυρίως η δυνατότητα απασχόλησης στην ίδια την Ελλάδα φτηνού, αδήλωτου σε μεγάλο βαθμό, εργατικού δυναμικού.

Έτσι, αντί να μεταφερθούν βόρεια οι δραστηριότητες, κυρίως οι μεταποιητικές, που συνεχίζουν να είναι εντάσεως φτηνής εργασίας, εισήχθη εργατικό δυναμικό για να ανταγωνιστεί σε αυτό τον τομέα τις χώρες προέλευσης των μεταναστών.

Ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα αυτού του σχήματος είναι ότι υπομονεύει την ισορροπημένη αντιμετώπιση του προβλήματος ενός πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού στις βαλκανικές χώρες, που μπορεί να συνδυάσει τη μετανάστευση με την συγκράτηση εργατικού δυναμικού για την τοπική ανάπτυξη. Μια τέτοια στρατηγική, δεν εμποδίζει μόνο την επέκταση της ζήτησης για φτηνό και ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό στην χώρα υποδοχής, αλλά μπορεί συγχρόνως να είναι μέρος της

---

⁹Ρυλμόν, Π.Λ., «Η αναγκαιότητα μιας νέας προσέγγισης της μετανάστευσης», *Τετράδια του Ι.Ν.Ε.: Η νέα μεταναστευτική πολιτική. Χαμηλόμισθοι και εργαζόμενοι «φτωχοί»*, τεύχος 24, 2003, σελ 6-9

¹⁰ στο ίδιο

στρατηγικής συγκράτησης του εργατικού δυναμικού στις χώρες αποστολής¹¹.

Η πλούσια ευρωπαϊκή εμπειρία σε αυτό τον τομέα, δείχνει ότι η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για την ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών, μπορεί πράγματι να έχει αποτέλεσμα από την στιγμή που εξασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων των μεταναστών, αλλά είναι μια επιδίωξη που απαιτεί μια ευρύτερη προσέγγιση. Η ένταξη μιας κοινότητας μεταναστών από μια τρίτη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημαίνει κατά κανόνα ότι η χώρα υποδοχής τους χρειάζεται και ότι η χώρα προέλευσης επωφελείται από την ροή μεταναστευτικών εμβασμάτων, λαμβάνοντας έτσι μια σοβαρή αναπτυξιακή ενίσχυση. Επειδή, όμως, η επιστροφή στη χώρα προέλευσης αποτελεί για τους μετανάστες ένα σταθερό θα μπορούσαμε να πούμε στόχο, η άσκηση μιας πολιτικής επιδότησης της επιστροφής, ώστε να ενισχύετε η οικονομία της χώρας προέλευσης και να εξισορροπούνται οι μεταναστευτικές πιέσεις, αποτελεί μια θετική προοπτική.

Όταν από την άλλη μεριά διαπιστώνεται ότι ένα αξιολογικό μέρος της μη δηλωμένης μετανάστευσης αφορά την απασχόληση σε εποχιακές δραστηριότητες, εργαζομένων από γειτονικές ή πιο μακρινές χώρες, είναι δυνατό να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο υποδοχής εποχιακά εργαζομένων, μέσω της συνεργασίας των δυο ενδιαφερόμενων κρατών.

Συμπερασματικά από τη στιγμή που σε μια χώρα έχουν εγκατασταθεί ή εργάζονται μετανάστες από μια χώρα προέλευσης, το πεδίο συνεργασίας είναι πολύ ευρύτερο από την απλή ρύθμιση των ροών, διότι εκ των πραγμάτων διαμορφώνονται πολύπλευροι δεσμοί¹².

---

¹¹ στο ίδιο

¹² στο ίδιο

1.3 ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα αίτια της μετανάστευσης προς την Ελλάδα είναι συνάρτηση τριών παραγόντων:

- ⇒ Η Διεθνείς συγκυρία
- ⇒ Συνθήκες που επικρατούν στις χώρες προέλευσης των μεταναστών
- ⇒ Τις συνθήκες στις χώρες υποδοχής¹³.

Πιο συγκεκριμένα:

⇒ Από τις αρχές της δεκαετίας του '70 οι αναπτυγμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης και της Αμερικής άρχισαν να ασκούν περιοριστική πολιτική εισόδου μεταναστών.

Σε αυτό συνέβαλαν η πετρελαϊκή κρίση και η συνακόλουθη ανεργία. Στην δεκαετία του '80 προστέθηκε και ο παράγοντας της ξενοφοβίας. Επιπλέον, η αυξανόμενη ευαισθησία του πληθυσμού σε θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και η αύξηση του κόστους παραγωγής οδήγησαν αρκετές πολυεθνικές εταιρίες στην αλλαγή πολιτική τους με κύριο άξονα την εγκατάσταση τους σε χώρες του τρίτου κόσμου. Με τον τρόπο αυτό έληξε και η χρησιμότητα των μεταναστών ως φθηνού και εφεδρικού εργατικού δυναμικού. Η συνειδητοποίηση αυτή διαμόρφωσε καταλυτικά την μεταναστευτική πολιτική στις Η.Π.Α. και στη δυτική Ευρώπη δημιουργώντας αποτρεπτικούς μηχανισμούς, οι οποίοι έλαβαν στις μεν Η.Π.Α. τη μορφή του «προσωρινού κατοίκου» στις δε χώρες της Δ. Ευρώπης την συμφωνία του Schengen.

⇒ Ο υπερπληθυσμός, η φτώχεια, η εξαθλίωση, η ανεργία που επικρατούν στις χώρες του τρίτου κόσμου οδηγούν πολλούς κατοίκους στη μετανάστευση με την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής.

⇒ Στο σημείο αυτό υπάρχει μια πληθώρα παραγόντων που συνέβαλλαν και συντηρούν τη παράνομη είσοδο μεταναστών.

- Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας ως σταυροδρόμι ανάμεσα στις φτωχιές χώρες της Ασίας και της Αφρικής και στις οικονομικά εύρωστες χώρες της Δυτικής Ευρώπης καθιστά την Ελλάδα ιδανικό προσωρινό σταθμό.
- Η γειτνίαση με βαλκανικά κράτη με τα οποία η Ελλάδα, για λόγους εξωτερικής πολιτικής επιδιώκει καλές σχέσεις, έχει

¹³ Αποστολοπούλου, Στ., και Τσολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, ο.π. ,σελ 21-23

δημιουργήσει ένα ελαστικό καθεστώς αναφορικά με την είσοδο μεταναστών από τις χώρες αυτές.

- Αδυναμία αστυνόμευσης των συνόρων η οποία ήταν πιο έντονη τα πρώτα χρόνια της εμφάνισης της μετανάστευσης αλλά συνεχίζει να υφίσταται λόγω μη επαρκούς προσωπικού για την αστυνόμευση.
- Διάρθρωση της Ελληνικής οικονομίας με την ύπαρξη ενός κυκλώματος παραοικονομίας, το οποίο σε πολλούς τομείς συντηρείται από την παράνομη μετανάστευση.
- Η κοινωνική απόρριψη της χειρωνακτικής εργασίας από την πλειονότητα της ελληνικής κοινωνίας ως αποτέλεσμα ανόδου του μορφωτικού επιπέδου.

Η μεγάλη έκταση της μετανάστευσης οφείλεται στους εξής λόγους:

- Στη μείωση του ντόπιου εργατικού δυναμικού που προέκυψε από τις δημογραφικές αλλαγές.
- Στο γεγονός ότι οι γηγενείς διαθέσιμοι άνεργοι δεν μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες λόγω των υψηλών προσδοκιών που τρέφουν σχετικά με τις θέσεις εργασίας που διατίθενται να καταλάβουν.
- Στις συναλλαγματικές διαφορές και στις διαφορές στην αγοραστική δύναμη που καθιστούν τους μετανάστες έτοιμους να δεχθούν πολύ χαμηλότερους μισθούς.
- Στην ευκολία αντιμετώπισης των μεταναστών από τους εργοδότες λόγω της προσωρινότητας της απασχόλησης τους.
- Στη μείωση του κόστους εργασίας λόγω της μείωσης του κόστους της κοινωνικής ασφάλισης¹⁴.

---

¹⁴ Κασίμης, Χ., Ζακοπούλου, Ε., και Παπαδόπουλος, Α.Γ., «Η συμβολή των μεταναστών στην σύγχρονη οικογενειακή εκμετάλλευση:Μελέτη τριών παραδειγμάτων περιοχών, *The Greek review of social research*, τεύχος 111 – 112, 2003

1.4 ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Η σύγχυση και τα αντιφατικά αισθήματα που χαρακτηρίζουν την εθνική συζήτηση για το ζήτημα της μετανάστευσης προέρχονται σε σημαντικό βαθμό από την αβεβαιότητα όσον αφορά τον αριθμό και τη σύνθεση των μεταναστών κατά εθνικότητα. Ακριβείς στατιστικές για τα μεταναστευτικά αποθέματα και τις ροές θα συνέβαλλαν σε μια πιο μετριοπαθή αντίδραση στη διαδεδομένη άποψη για τον μεγάλο αριθμό παράνομων μεταναστών που απειλεί την απασχόληση των ελλήνων εργαζομένων. Θα επέτρεπαν επίσης την έγκαιρη και βασισμένη σε σωστή πληροφόρηση αντίδραση εκείνων που χαράσσουν την πολιτική σε αυτό το ευαίσθητο θέμα.

Το πρόβλημα της αξιόπιστης μέτρησης πηγάζει αφενός μεν από διοικητικές αδυναμίες, αφετέρου δε από τη σύνδεση που φαίνεται να έχει η μετανάστευση, ένα μεγάλο ποσοστό της οποίας η είσοδος είναι παράνομη. Μια άλλη πηγή αβεβαιότητας είναι η έλλειψη ομοφωνίας σχετικά με το ποιοι από τους εισερχόμενους θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην κατηγορία «μετανάστης». Έτσι, στις διάφορες εκτιμήσεις που εμφανίζονται τόσο από επίσημες όσο και ανεπίσημες πηγές, οι πρόσφυγες και οι ομογενείς Έλληνες με ξένη υπηκοότητα που επιστρέφουν στην Ελλάδα, άλλοτε συμπεριλαμβάνονται και άλλοτε όχι. Καθώς οι ομάδες αυτές φαίνονται να έχουν διαφορετικά δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά από την πλειονότητα των μεταναστών, η αποτίμηση της μετανάστευσης και των συνεπειών της για την Ελλάδα επηρεάζεται ουσιαστικά από το αν θα συμπεριληφθούν ή όχι¹⁵.

Επιβάλλεται επομένως να διαχωρίσουμε τις διάφορες κατηγορίες νέο-εισελθόντων. Η κατηγοριοποίηση έχει κριτήρια διοικητικής φύσης, πράγμα που σημαίνει ότι τα πρόσωπα που εισέρχονται στην Ελλάδα ταξινομούνται σύμφωνα με την διοικητική μεταχείριση που τους επιφυλάσσουν οι ελληνικές Αρχές και όχι με νομικές είτε με κοινωνικοοικονομικές κατηγορίες.

---

¹⁵ Πετριώτη, Ξ., *Η μετανάστευση προς την Ελλάδα. Μια πρώτη καταγραφή, ταξινόμηση και ανάλυση*, Εκδόσεις Οδυσσέας και Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Αθήνα 1993, σελ 11-12

Η τυπολογία υιοθετεί δυο βασικούς τύπους: νόμιμους μετανάστες, παράνομοι μετανάστες.

Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να αναφέρουμε ότι όταν αναφερόμαστε στους μετανάστες εννοούμε τους οικονομικούς μετανάστες γιατί ουσιαστικά οι λόγοι μετανάστευσης είναι οικονομικοί (εργασία). Επίσης όταν αναφερόμαστε σε αλλοδαπούς εννοούμε όλους τους ξένους, δηλαδή με άλλη υπηκοότητα, που εισέρχονται στην χώρα μας.

Στην πρώτη κατηγορία των νόμιμων μεταναστών περιλαμβάνονται όλα εκείνα τα άτομα που εισήλθε στην χώρα μας με νόμιμες διαδικασίες και είναι εγγεγραμμένοι από τις αρμόδιες αρχές.

Η δεύτερη κατηγορία μεταναστών είναι η κατηγορία «παράνομοι μετανάστες». Αυτή η ομάδα ατόμων, η οποία περιλαμβάνει ένα διαρκώς αυξανόμενο μερίδιο της μετανάστευσης, απαρτίζεται από ποικίλες υποκατηγορίες όπως π.χ. μετανάστες που αρχικά ήταν νόμιμοι αλλά αργότερα έχασαν την ιδιότητα τους, μετανάστες που εισήλθαν με όχι νόμιμες διαδικασίες¹⁶.

Προφανώς η μέτρηση αυτής της ομάδας συναντά τα μεγαλύτερα εμπόδια.

Όπως μπορεί εύκολα κανείς να συμπεράνει από τη συνοπτική παρουσίαση των βασικών ομάδων μεταναστών, τα στοιχεία που σχετίζονται με καθεμία από αυτές είναι μεταβλητά και όσον αφορά τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά τους.

---

¹⁶ στο ίδιο

1.5 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Οι αλλοδαποί σήμερα υπολογίζονται σε 1150000. Η εγκατάσταση αλλοδαπών στην Ελλάδα διακρίνεται, λοιπόν σε νόμιμη και σε παράνομη και περιλαμβάνει βασικά επτά κατηγορίες μεταναστών:

1. τους ομογενείς από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης (πόντιους, Βορειοηπειρώτες, Κυπρίους κ.λ.π.)
2. τους Έλληνες με ξένη υπηκοότητα.
3. τους αλλοδαπούς που εργάζονται στην Ελλάδα κάνοντας χρήση του δικαιώματος της ελεύθερης διακίνησης των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
4. τους αλλοδαπούς εποχιακά εργαζομένους που παραμένουν νόμιμα στη χώρα μας(από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και του τρίτου κόσμου)
5. τους αλλοδαπούς νόμιμα εργαζομένους
6. τους αλλοδαπούς που είναι παράνομοι τόσο από άποψη της παραμονής, όσο και από την άποψη της εργασίας.
7. τους προσφυγές που ζητούν άσυλο και συχνά παράνομα εργαζομένους¹⁷.

Η ηλικιακή σύνθεση των μεταναστών στην Ελλάδα όπως φαίνεται από την απογραφή του 2001, η οποία είναι ένας καθρέπτης της γενικότερης εικόνας που επικρατεί στην Ελλάδα, είναι αντίθετη από την ηλικιακή σύνθεση του γηγενή πληθυσμού.

Έτσι, ενώ το ποσοστό του γηγενή πληθυσμού που είναι 65 ετών και άνω ανέρχεται σε 17,08%, στους μετανάστες το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε μόλις 3,50%. Στις ηλικίες 1 – 14 ετών, το ποσοστό των μεταναστών είναι 16,67% ενώ του γηγενή πληθυσμού σε 15,20% και με έντονα καθοδική τάση όπως θα αναφερθεί σε επόμενο κεφάλαιο¹⁸.

Αν για τους μετανάστες δεν είναι δυνατόν να υπάρξει διαχρονική εκτίμηση ως προς την ηλικιακή σύνθεση καθώς ως σημείο αναφοράς

---

¹⁷Μαράτου - Αλιπράντη, Λ., «Ξένο εργατικό δυναμικό: τάσεις και το πρόβλημα της κοινωνικής ενσωμάτωσης», Καραντινός, Δ., Μαράτου - Αλιπράντη, Λ.(επιμ), *Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα: Κύρια θέματα και προσδιορισμός προτεραιοτήτων πολιτικής*, εκδ 2, том Α, Ε.Κ.Κ.Ε., Αθήνα 1999, σελ 280- 281

¹⁸ στο ίδιο

υπάρχει μόνο η απογραφή 2001, βάσιμα εκτιμάται ότι η τάση σε ότι αφορά τα άτομα 0 – 14 ετών θα είναι ανοδική¹⁹.

Επίσης, τα στοιχεία για το μορφωτικό επίπεδο των νόμιμων μεταναστών δεν μπορούν να οριστούν με ακρίβεια λόγω της αντικειμενικής δυσκολίας της αντιστοίχισης μεταξύ των βαθμίδων εκπαίδευσης κάθε χώρας με την Ελλάδα. Κατά την τελευταία απογραφή φαίνεται ότι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μετανάστες είναι σε μεγάλο ποσοστό αλλά υπάρχει ποσοστό μεταναστών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Όπως φαίνονται στον πίνακα 1 που ακολουθεί:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	2001
ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	9,73%
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	42,66%
ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΠΑΝΑΠΙΣΤΗΜΙΟΥ	18%
ΠΤΥΧΙΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΡΙΤΕΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	11,97%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
ΠΗΓΗ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ www.oke.gr/intex-gr.htm

Ακόμα θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η απασχόληση των μεταναστών ποικίλλει σε διάφορες κατηγορίες οι οποίες θα αναφερθούν εκτενέστερα σε επόμενο κεφάλαιο. Αξίζει μόνο να αναφέρουμε, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ότι οι μετανάστες εργάζονται σε μεγαλύτερο ποσοστό στις κατασκευές και εμπόριο λόγω της απορρόφησης τους σε αυτούς τους κλάδους. Επιπλέον κατά την διαδικασία της απογραφής, δήλωσαν ότι εργάζονται από τον συνολικό αριθμό των μεταναστών το 51,78%, ενώ το αντίστοιχο για τους γηγενής είναι μικρότερο και ανέρχεται σε 39,7%. Η διαφορά αυτή οφείλεται κυρίως στην δυσαναλογία μεταξύ του ποσοστού των αλλοδαπών που είναι μεγαλύτεροι των 65 ετών σε σχέση με το ποσοστό του γηγενή πληθυσμού²⁰.

¹⁹ στο ίδιο

²⁰ στο ίδιο

1.5.1 ΝΟΜΙΜΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα εξετάσουμε τους νόμιμους οικονομικούς μετανάστες οι οποίοι αποτελούν το νόμιμο εργατικό δυναμικό. Το Υπουργείο Εργασίας διακρίνει τους αλλοδαπούς εργαζομένους με άδεια εργασίας σε τρεις κατηγορίες:

1. στους ομογενείς.
2. στους προερχόμενους από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
3. στους προερχόμενους από άλλες χώρες²¹.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 και με άλλους υπολογισμούς αργότερα από φορείς σε μετέπειτα χρόνια, οι μετανάστες υπολογίζονται γύρω στις 797000 από τους οποίους οι 351000 προερχόμενοι από άλλες χώρες έχουν νομιμοποιηθεί αλλά πρέπει να υπολογίσουμε ότι υπάρχουν οι ομογενείς και οι προερχόμενοι από Ευρωπαϊκής Ένωσης που υπολογίζονται σε 50000 επιπλέον και ο αριθμός θα συνεχίζει να αυξάνεται²².

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο ότι έως τα τέλη του 2004, ο συνολικός αριθμός των μεταναστών ανέρχεται σε 1150000 από τους οποίους το 80% έχει άδεια παραμονής²³. Στον πίνακα 2 που ακολουθεί παρατηρούμε ότι άδεια παραμονής σε μεγάλο ποσοστό έχουν οι Αλβανοί με 63,2% ενώ οι άλλες εθνότητες είναι σε ποσοστό κάτω του 10%.

ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΜΕ ΑΔΕΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ 2004	
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΛΒΑΝΟΙ	63,20%
ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ	9,80%
ΡΟΥΜΑΝΟΙ	4,30%
ΟΥΚΡΑΝΟΙ	3,40%
ΠΑΚΙΣΤΑΝΟΙ	2,40%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΜΕ ΑΔΕΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ 2004

ΠΗΓΗ: Εφημερίδα CITY PRESS, 21 Φεβρουαρίου 2005, σελ 2

²¹ στο ίδιο

²² www.oke.gr/intex-gr.htm, 27/9/2004

²³ Εφημερίδα CITY PRESS, 21 Φεβρουαρίου 2001, σελ 2

1.5.2 ΠΑΡΑΝΟΜΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Το κύμα της παράνομης οικονομικής μετανάστευσης αποτελεί ένα φαινόμενο που συνεχώς διογκώνεται.

Ειδικότερα στην Ελλάδα, η σημαντική αύξηση των παράνομων μεταναστών την ίδια περίοδο συνδέεται με τις ανάγκες και τις εξελίξεις της ελληνικής αγοράς εργασίας, οι οποίες δεν καλύπτονται από το υπάρχον εργατικό δυναμικό, ενώ η αναζήτηση φθηνών εργατικών χεριών ενισχύει ακόμη περισσότερο την παρουσία τους στην εσωτερική αγορά εργασίας.

Εξάλλου, όπως αναφέραμε σε προηγούμενο υποκεφάλαιο ότι η βασική αιτία παράνομης μετανάστευσης είναι η γεωπολιτική θέση και ο σχετικός τρόπος προσπέλασης.

Ο αριθμός των αλλοδαπών που εργάζονται στην χώρα μας παράνομα δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν επακριβώς αλλά ούτε η χώρα προέλευσης, όπως αναφέραμε σε προηγούμενο υποκεφάλαιο²⁴.

Εκτιμήσεις από διάφορες πηγές δείχνουν ότι παράνομοι μετανάστες για το 2001 πρέπει να είναι γύρω στις 400000. Η χώρα προέλευσης μπορεί να είναι από οποιαδήποτε χώρα, αφού η Ελλάδα μπορεί να προσεγγιστεί και να προσπελαστεί από ξηρά και θάλασσα. Στοιχεία από διάφορες πηγές δείχνουν ότι μπορούν να είναι από Αλβανία, Αίγυπτο, Πολωνία, Φιλιππίνες, Κουρδιστάν, Αφγανιστάν, Ιράν, Ιράκ, Πακιστάν και άλλες της Ασίας και της Αφρικής.

Βέβαια στην χώρα μας γίνονται προσπάθειες ώστε να μειωθούν οι παράνομοι μετανάστες οι οποίες επιτυγχάνονται με το Ν. 2910/2001. Το 2004 οι παράνομοι μετανάστες μειώθηκαν στο μισό περίπου. Η παράνομη μετανάστευση είναι ένα πρόβλημα που θα πρέπει να λυθεί από την ρίζα αλλά και με την βοήθεια της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας μας. Έτσι θα έχει το κράτος την απαραίτητη γνώση για τον αριθμό των μεταναστών στην Ελλάδα. Αυτά θα αναφερθούν σε επόμενο κεφάλαιο.

---

²⁴Μαράτου - Αλιπράντη, Λ., «Ξένο εργατικό δυναμικό: τάσεις και το πρόβλημα της κοινωνικής ενσωμάτωσης», ο.π. σελ 284- 285

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

2.1 ΣΥΝΘΗΚΗ SCHENGEN

Η Ενωμένη Ευρώπη αποτελεί το μεγαλύτερο πόλο έλξης μεταναστών και προβλήματα όπως η ανεργία, οι μεγάλες διαφορές στην κατανομή του εισοδήματος μεταξύ των πολιτών, η ανισοκατανομή της ανάπτυξης μεταξύ των διάφορων γεωγραφικών περιοχών και η ύπαρξη σημαντικών εστιών αστάθειας δίπλα της, σε συνδυασμό με τη διαρκή φιλελευθεροποίηση των συνθηκών κίνησης και κυκλοφορίας, οικονομικής δράσης και κίνησης κεφαλαίων, διαμορφώνουν ένα πεδίο πρόσφορο στην ανάπτυξη κάθε μορφής εγκληματικότητας²⁵.

Η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει και σε γενικότερες κοινωνικές αποκλίσεις με φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας. Απαιτείται κοινή δράση και συνεργασία απέναντι στα προβλήματα της εγκληματικότητας ώστε να μην επέλθει έλλειμμα ασφάλειας στους πολίτες της τέτοιο, που να κλονίζει την εμπιστοσύνη τους προς τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς θεσμούς ή να θέτει σε κίνδυνο τη χρήση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τους²⁶.

Πριν από αρκετά ακόμη χρόνια στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.) γίνονται αρκετές προσπάθειες μεταξύ των κρατών μελών για την καθιέρωση της ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και προσώπων. Παρ'όλες τις σημαντικές προόδους που έγιναν για τα τρία πρώτα η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων παρέμεινε ως την τελευταία στιγμή ανεπίτευκτη. Στην Ευρώπη υπήρχαν ήδη παραδείγματα κρατών που με απόλυτη επιτυχία είχαν καθιερώσει μεταξύ τους εκτός των άλλων, την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, όπως οι χώρες BENELUX (Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ολλανδία) ή οι βόρειες και σκανδιναβικές χώρες. Παράλληλα στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες η διασυνοριακή κυκλοφορία είχε αυξηθεί κατακόρυφα με αποτέλεσμα να διασχίσουν τα κοινά σύνορα των χωρών της Δυτικής Ευρώπης, εκατοντάδες χιλιάδες άτομα καθημερινά. Η κατάσταση αυτή καθιστούσε πρακτικά ιδιαίτερα

²⁵ Αποστολοπούλου, Στ., και Τσολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, ο.π., σελ 31

²⁶ στο ίδιο

δύσκολους συνοριακούς ελέγχους με αποτέλεσμα οι χώρες να είναι αναγκασμένες να διατηρούν στα κοινά τους σύνορα εγκαταστάσεις, κτίρια, υπαλλήλους κ.τ.λ. για να ενεργούν μόνο ελέγχους προσώπων χωρίς ουσιαστικό όφελος²⁷.

Αυτή η κατάσταση επικρατούσε το 1985 πριν την υπογραφή της πράξης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Λόγω των ερμηνευτικών διαφορών που υπήρχαν σχετικά με το άρθρο 7 Α της ενιαίας πράξης που προέβλεπε την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, η Γαλλία, η Γερμανία και τα κράτη BENELUX υπέγραψαν το χρόνο αυτό στην κωμόπολη Schengen του Λουξεμβούργου τη συμφωνία για την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων και την καθιέρωση ενός χώρου ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων.

Η σύμβαση εφαρμογής υπεγράφη τον Ιούνιο του 1990 από τα ίδια κράτη, ενώ την ίδια χρονιά προσχώρησε και η Ιταλία και η Πορτογαλία. Τον Απρίλιο του 1992 η Ελλάδα πήρε την θέση του παρατηρητή και το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου προσχώρησε ως πλήρες μέλος. Από το 1994 γίνονται προσπάθειες για την έναρξη εφαρμογής της σύμβασης αλλά αυτή αναβάλλεται λόγω τεχνικών προβλημάτων του κεντρικού συστήματος πληροφοριών Schengen (C.SIS). Τελικά κατά τη σύνοδο της εκτελεστικής επιτροπής της Βιέννης το Δεκέμβριο του 1994 αποφασίστηκε η έναρξη εφαρμογής να λάβει χώρα την 26/3/1995.

Τα κράτη από νομική και τεχνική άποψη ήταν έτοιμα για την εφαρμογή της σύμβασης. Φόρτωσαν στο Schengen Information System (SIS) τα πραγματικά δεδομένα των αρχείων τους σύμφωνα με την σύμβαση και από την ημερομηνία έναρξης κατάργησαν τους συνοριακούς ελέγχους στα μεταξύ τους σύνορα. Από την έναρξη εφαρμογής εξαιρέθηκαν η Ιταλία και η Ελλάδα γιατί δεν είχαν προχωρήσει στην υλοποίηση των νομικών και τεχνικών προϋποθέσεων. Τον Απρίλιο του 1995, έγινε δεκτή η Αυστρία ως παρατηρητής στο Schengen ενώ το φθινόπωρο του ίδιου έτους έγινε δεκτή ως πλήρες μέλος. Τον ίδιο χρόνο ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις με την Ένωση Βορείων και Σκανδιναβικών χωρών που κατέληξαν στο να πάρουν το καθεστώς του παρατηρητή την άνοιξη του 1996 και να γίνουν οι 3 πρώτες πλήρη μέλη τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους, ενώ η Ισλανδία και η Νορβηγία υπέγραψαν ειδική συμφωνία σύμβασης γιατί δεν είναι μέλη της Ε.Ε.. Την ίδια χρονιά διεξήχθη μελέτη για την οργάνωση της γενικής γραμματείας Schengen και βέβαια οι συμφωνίες Schengen περιλήφθησαν

---

²⁷ Μουσσούρου, Λ., *Η μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, ο.π., σελ 35- 40

στις συζητήσεις Διακυβερνητικής Συνδιάσκεψης και κατέληξαν στην απόφαση της Συνόδου του Άμστερνταμ τον Ιούλιο του 1997, για ενσωμάτωση του Schengen, στην Ε.Ε.. Τέλος μέσα στο 1996 οι χώρες Ιταλία, Ελλάδα, Αυστρία, που ήταν πλήρη μέλη, αλλά δεν εφάρμοσαν την σύμβαση, επιτάχυναν τους ρυθμούς υλοποίησης των νομικών και τεχνικών προϋποθέσεων για την εφαρμογή της η οποία ξεκίνησε το 1997²⁸.

Η συμφωνία Schengen διαμορφώνει ένα χώρο που κατοχυρώνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι υπήκοοι των συμβαλλομένων μερών μπορούν να διέλθουν τα εσωτερικά σύνορα οποτεδήποτε και οποιοδήποτε σημείο. Επιπλέον όμως και οι αλλοδαποί που διαμένουν μόνιμα στο χώρο Schengen μπορούν στα πλαίσια των διατάξεων που προβλέπεται στο άρθρο 21 της σύμβασης, να κυκλοφορούν ελεύθερα στον ίδιο χώρο για μια περίοδο 3 μηνών, εφόσον είναι κάτοχοι ενός τίτλου διαμονής που έχει χορηγηθεί από ένα συμβαλλόμενο μέρος και πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπεται στο άρθρο 5 της σύμβασης. Μεταξύ των προϋποθέσεων περιλαμβάνεται η κατοχή έγκυρου εγγράφου, όπως καθορίζεται από την εκτελεστική επιτροπή, το οποίο επιτρέπει την διέλευση των συνόρων.

Η σύμβαση εφαρμογής συμφωνίας περιλαμβάνει 142 άρθρα από αυτά:

- ⇒ Στο άρθρο 1 μεταξύ άλλων ορίζεται ότι:αλλοδαπός είναι κάθε πρόσωπο το οποίο δεν είναι υπήκοος κράτους – μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, διευκρινίζεται επίσης ότι αλλοδαπός καταχωρηθείς με σκοπό την απαγόρευση εισόδου είναι κάθε αλλοδαπός, ο οποίος κατά τις διατάξεις του άρθρου 96 έχει καταχωρηθεί στο S.I.S. με σκοπό την απαγόρευση εισόδου.
- ⇒ Στο άρθρο 5 αναφέρονται οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων μπορεί να επιτραπεί η είσοδος στα εδάφη των συμβαλλομένων μελών για διαμονή που δεν υπερβαίνει τους 3 μήνες.
- ⇒ Στα άρθρα 19-25 αναφέρονται οι όροι κυκλοφορίας των αλλοδαπών.
- ⇒ Στα άρθρα 92-125 ολόκληρος ο τίτλος IV της σύμβασης αφιερώνονται στο S.I.S. που μπορεί να χαρακτηριστεί η «καρδιά» της σύμβασης Schengen και στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην σύγχρονη τεχνολογία πληροφορικής αλλά και στην απόλυτη σχεδόν τυποποίηση των διαδικασιών και των

---

²⁸ το ίδιο

εντύπων ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εταίρων. Το S.I.S. στοχεύει στην διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας καθώς και στην εφαρμογή των διατάξεων της σύμβασης για την κυκλοφορία των προσώπων χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες που διαβιβάζονται μέσω του εν λόγω συστήματος. Οι κατηγορίες των δεδομένων που καταγράφονται στο σύστημα αφορούν πρόσωπα, αντικείμενα και οχήματα²⁹.

Ως προς την αρχιτεκτονική του συστήματος αυτό αποτελείται από ένα εθνικό τμήμα σε κάθε ένα από τα συμβαλλόμενα μέλη και ένα τμήμα τεχνική υποστήριξης κοινό για όλα τα κράτη για το οποίο είναι υπεύθυνη η Γαλλική Δημοκρατία και έχει εγκατασταθεί στο Στρασβούργο. Όλες οι μεταβιβάσεις πληροφοριών γίνονται κρυπτογραφημένα και με τρόπο που εγγυάται την ανυπαρξία διαρροών.

Το κάθε εθνικό σύστημα πληροφοριών Schengen διαθέτει ένα αρχείο δεδομένων το οποίο χρησιμεύει στην αυτόματη αναζήτηση στοιχείων στην Επικράτεια του συγκεκριμένου χώρου. Η απευθείας εξέταση των δεδομένων των εθνικών συστημάτων των άλλων κρατών δεν είναι δυνατή. Η επικοινωνία μεταξύ των εθνικών συστημάτων γίνεται μέσω της υπηρεσίας τεχνικής υποστήριξης που εδρεύει στο Στρασβούργο. Το σύστημα αυτό λειτουργεί στην ουσία σαν τροχονόμος υποβολής ερωτημάτων και απαντήσεων μεταξύ των αρχείων δεδομένων των εθνικών μερών έτσι που τα αρχεία αυτά καθίστανται ουσιαστικά όμοια μεταξύ τους. Τα μόνα αρχεία δεδομένων που διαθέτει το κεντρικό σύστημα είναι οι πίνακες σημάνσεως προσώπων και πραγμάτων που αφορούν όλα τα κράτη μέλη καθώς και τα στοιχεία που εξασφαλίζουν την άμεση διάβαση πληροφοριών³⁰.

---

²⁹ Αποστολοπούλου, Στ., και Τσολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, ο.π., σελ 33-35

³⁰ στο ίδιο

2.2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧ ΩΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεχίζεται πέρα από την συνθήκη Schengen, στο Μάαστριχ όπου υπογράφηκε η συνθήκη για την Ε.Ε. το 1992. Στον κεντρικό πυλώνα, τον κορμό του κοινοτικού οικοδομήματος, προστίθενται ένας για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας και ένας άλλος για την συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Στον τελευταίο πυλώνα ρυθμίζονται θέματα ‘κοινού ενδιαφέροντος’ και κυρίως η πολιτική ασύλου και μετανάστευσης, για τα οποία η συνθήκη ζητά από τα κράτη μέλη να συνεργάζονται στενά. Όμως, πρόκειται μόνο για συνεργασία στο ζήτημα της πολιτικής ασύλου, τη θέσπιση και φύλαξη των εξωτερικών συνόρων της ένωσης και την είσοδο και παραμονή πολιτών τρίτων χωρών³¹.

Συγκεκριμένα, για το άσυλο της μεταναστευτικής πολιτικής, το άρθρο Κ9 προέβλεπε την δυνατότητα του Συμβουλίου να λαμβάνει ομόφωνα αποφάσεις, καθιστώντας επιτρεπτή την επέκταση του άρθρου 100Γ σε πράξεις για ζητήματα ‘κοινού ενδιαφέροντος’. Έτσι λοιπόν, άνοιξε ο δρόμος για τις διαδικασίες που ακολούθησαν στο Άμστερνταμ όπου έπρεπε να συζητηθεί μεταξύ άλλων και η κοινοτικότητα των αρμοδιοτήτων που την πηγάζουν από την πολιτική ασύλου και μετανάστευσης³².

Πράγματι, η συνθήκη που υπογράφηκε το 1997 στην ολλανδική πρωτεύουσα, αφιερώνει ένα νέο κεφάλαιο III Α, με τίτλο: «βίζες, άσυλο, μετανάστευση και άλλες πολιτικές συνδεδεμένες με την ελεύθερη μετακίνηση προσώπων». Το συμβούλιο, με νομικές διαδικασίες που διαφέρουν ανά περίπτωση, πρέπει να εγκαταστήσει σταδιακά ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης με τα απαραίτητα μετρά που θα λαμβάνει σε ζητήματα ασύλου, μετανάστευσης και προστασίας πολιτών τρίτων χωρών³³.

³¹ Κατσορίδας, Δ., και Καψάλης, Λ., «Η σύγχρονη ελληνική μεταναστευτική πολιτική: περιεχόμενο και αποτέλεσμα», Τετράδια του Ι.Ν.Ε.: Η νέα μεταναστευτική πολιτική. Χαμηλόμισθοι και εργαζόμενοι «φτωχοί», τεύχος 24, 2003, σελ 14-16

³² στο ίδιο

³³ στο ίδιο

Παρόλα αυτά, προβλέπονται και κάποια όρια σε αυτή τη νέα αρμοδιότητα της Ε.Ε. Τα κράτη μέλη:

1. διατηρούν την δυνατότητα της εξαίρεσης ενώ μπορούν να εισαγάγουν και να διατηρούν εθνικές ρυθμίσεις σε θέματα μεταναστευτικής πολιτικής με την προϋπόθεση να συμβαδίζουν με την συνθήκη και τις διεθνείς συμβάσεις και
2. διατηρούν την αρμοδιότητα, σε θέματα δημόσιας τάξης και προστασίας της εσωτερικής τους ασφάλειας³⁴.

Επιπλέον στο παράρτημα της συνθήκης του Άμστερνταμ καταχωρήθηκε το Πρωτόκολλο που ενσωμάτωσε το κεκτημένο του Schengen στην Ε.Ε. Δηλαδή, τις συμφωνίες που είχαν ήδη υπογράψει σχετικά με τον καθορισμό των κανόνων που διέπουν τη διέλευση τους από πολίτες τρίτων χωρών, καθώς και το καθεστώς χορήγησης βίζας.

Κατά συνέπεια ήταν επόμενο να αναζητηθούν, στο διάστημα που ακολούθησε τρόπο για μια περισσότερο κοινοτική θεώρηση της μετανάστευσης. Για το σκοπό αυτό η ομάδα εργασίας υψηλού επιπέδου για το άσυλο και τη μετανάστευση υπέβαλε τα πορίσματα της στο συμβούλιο της Ε.Ε. στο Τάμπερε τον Οκτώβριο του 1999.

Στα συμπεράσματα της συνόδου, αφού έγινε σαφής διάκριση του θέματος του άσυλου από αυτό της μετανάστευσης, τονίζεται η αναγκαιότητα να αναπτυχθεί μια κοινή πολιτική της Ε.Ε. στη βάση δυο κατευθυντήριων γραμμών:

1. τη δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών, που συνιστάται στην προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών περί της εισόδου και της παραμονής των ανθρώπων αυτών, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών και δημογραφικών εξελίξεων στην Ένωση.
2. τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών που περιλαμβάνει ενημερωτικές εκστρατείες σχετικά με τις δυνατότητες νόμιμης μετανάστευσης, την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης, τη συνεργασία για την φύλαξη των εσωτερικών συνόρων και την ενθάρρυνση για την σύναψη συμφωνιών επανεισδοχής με τρίτες χώρες³⁵.

Αν εξαιρέσουμε κάποιες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, που συνδέονται άρρηκτα με την

---

³⁴ στο ίδιο

³⁵ στο ίδιο

μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε., έπρεπε να περιμένουμε την σύνοδο κορυφής στην Σεβίλλη για ένα πρώτο απολογισμό των διακηρύξεων του Τάμπερε. Η σύνοδος κορυφής στην Σεβίλλη τον Ιούνιο του 2002 αποτέλεσε σταθμό για την μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁶.

Στα συμπεράσματα της συνόδου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εμφανίζεται αποφασισμένο να επιταχύνει την πραγματοποίηση του προγράμματος του Τάμπερε, το οποίο προφανώς δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί. Η νέα μεταναστευτική συνοψίζεται στα εξής τέσσερα σημεία:

1. λήψη μέτρων για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης(κατάλογο με τις χώρες των οποίων οι πολίτες χρειάζονται βίζα, νέα σύμφωνα επανεισδοχής).
2. σταδιακή εφαρμογή μιας συντονισμένης και ενσωματωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων (κεντρικό όργανο των επικεφαλής των σωμάτων ασφαλείας των συνόρων, δίκτυο αξιωματικών, κοινές επιχειρήσεις στα εξωτερικά σύνορα, καταμερισμός δαπανών για την φύλαξη τους, εκπαίδευση των συνοριοφυλάκων)
3. εισαγωγή της πολιτικής για την μετανάστευση στις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις τρίτες χώρες (οικονομική βοήθεια και ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων με τις χώρες προέλευσης, πρόληψη συγκρούσεων, ρήτρα κοινής διαχειρίσεις των μεταναστευτικών κυμάτων στο πλαίσιο οποιασδήποτε συνεργασίας με τρίτες χώρες και προειδοποίηση για επανεκτίμηση όλων των σχέσεων συνολικά με μια χώρα στην περίπτωση που αυτή δεν συνεργάζεται με την Ένωση για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης)
4. επιτάχυνση των νομικών εργασιών για το καθορισμό κοινής πολιτικής αναφορικά με το άσυλο και την μετανάστευση (πρόβλεψη για παρουσίαση αναφοράς από την Επιτροπή , τον Οκτώβρη του 2002, σχετικά με την επάρκεια των οικονομικών πόρων για τον επαναπατρισμό των μεταναστών και την διαχείριση των εξωτερικών συνόρων)³⁷.

Οι πρόσφατες προτάσεις τριών οδηγιών βασίζονται στο τελευταίο αυτό σημείο και αποτελούν ένα ακόμη βήμα προς την κατεύθυνση η οποία έχει χαραχθεί με απώτερο στόχο την οικοδόμηση μίας ουσιαστικά κοινής πολιτικής σε θέματα μετανάστευσης. Οι οδηγίες αυτές αφορούν

---

³⁶ στο ίδιο

³⁷ στο ίδιο

στο δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης στο καθεστώς υπηκόων τρίτων χώρων που είναι μακροχρόνιοι κάτοικοι και στις συνθήκες εισόδου και παραμονής υπηκόων τρίτων χώρων με σκοπό την έμμισθη εργασία και τις ανεξάρτητες οικονομικές δραστηριότητες.

Κατά συνέπεια, η σύγχρονη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική περιορίζεται μέχρι στιγμής, σε εξαγγελίες, οι οποίες εφόσον αντιμετωπίζουν το παγκόσμιο και ιστορικό φαινόμενο της μετανάστευσης ως πρόβλημα, στοχεύουν στον περιορισμό ή ακόμη και στην καταπολέμηση του κυρίως με μέσα ελέγχου³⁸.

Ένα χρόνο αργότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιοποίησε ένα κείμενο που περιγράφει την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτνίασης (Ε.Π.Γ.) το οποίο ήταν με τον τίτλο 'Η ευρύτερη Ευρώπη και οι γείτονες της: νέο πλαίσιο της σχέσης με τους ανατολικούς και νότιους γείτονες της Ε.Ε.'. Το Ευρωπαϊκό συμβούλιο αντιμετώπισε ευνοϊκά την πρωτοβουλία, τον Οκτώβριο του 2003 και κάλεσε την Επιτροπή και το Συμβούλιο να την προωθήσουν.

Στόχος της Ε.Π.Γ. είναι να αποκομίσουν και οι γειτονικές χώρες οφέλη από την διεύρυνση της Ε.Ε. του 2004 :σταθερότητα, ασφάλεια και ευημερία κατά διαφορετικό τρόπο από εκείνο της επίσημης προσχώρησης στην Ε.Ε. Η πολιτική αυτή αποβλέπει στην αποφυγή της δημιουργίας νέων διαχωριστικών γραμμών μεταξύ της διευρυμένης Ένωσης και των γειτόνων της, παρέχοντας τους την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε διάφορες δραστηριότητες της Ε.Ε. μέσω στενής συνεργασίας στον πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό τομέα καθώς και στον τομέα της ασφάλειας. Η Ε.Π.Γ. θα συμβάλει επίσης στην ενίσχυση της ασφάλειας στις γειτονικές περιφέρειες, η οποία αποτελεί και ένα από τους στρατηγικούς στόχους που έθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής ασφάλειας, τον Δεκέμβριο του 2003³⁹.

Η Ε.Π.Γ. απευθύνεται στους γείτονες της Ε.Ε. και ιδίως σε εκείνους που πλησίασαν περισσότερο στην Ε.Ε. μετά την διεύρυνση της. πρόκειται, όσον αφορά την Ευρώπη, για τη Ρωσία, την Ουκρανία, την Λευκορωσία και την Μολδαβία. Η Ε.Ε. και η Ρωσία αποφάσισαν να αναπτύξουν περαιτέρω την στρατηγική εταιρική τους σχέση μέσω της δημιουργίας «τεσσάρων κοινών χωρών», όπως καθορίστηκε στο πλαίσιο της Διάσκεψης Κορυφής της Αγίας Πετρούπολης το 2003⁴⁰.

---

³⁸ στο ίδιο

³⁹ www.oke.gr/intex-gr.htm, 27/9/2004

⁴⁰ στο ίδιο

Στην περιοχή της Μεσογείου, η Ε.Π.Γ. αφορά το σύνολο των χωρών που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συμμετέχουν στην Ευρωμεσογειακή Συνεργασία με εξαίρεση την Τουρκία, η οποία συνεχίζει τις σχέσεις της Ε.Ε. σε προενταξιακό πλαίσιο. Η Επιτροπή συνιστά επίσης να συμπεριληφθεί η Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν και η Γεωργία στο πεδίο εφαρμογής της Ε.Π.Γ. Η Ευρωπαϊκή στρατηγική ασφάλειας, η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Δεκέμβριο 2003, αναγνωρίζει σαφώς το νότιο Καύκασο ως μια από τις περιφέρειες στις οποίες η Ε.Ε. θα πρέπει 'να επιδείξει μεγαλύτερο ενεργό ενδιαφέρον'⁴¹.

Τα σχέδια δράσης βασίζονται στην προσήλωση σε κοινές αξίες, όπως είναι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, το κράτος δικαίου, η ορθή διακυβέρνηση, η προώθηση των καλών γειτονικών σχέσεων, οι αρχές της οικονομίας της αγοράς και της αειφόρου ανάπτυξης, καθώς και σε ορισμένους βασικούς στόχους της εξωτερικής πολιτικής. Ο ρυθμός με τον οποίο η Ε.Ε. αναπτύσσει δεσμούς με κάθε εταίρο θα αντικατοπτρίζει το βαθμό προσήλωσης στις κοινές αυτές αξίες. Τα σχέδια δράσης θα περιλαμβάνουν έναν αριθμό προτεραιοτήτων για την ενίσχυση της προσήλωσης στις αξίες αυτές.

Οι προτεραιότητες που εκτίθενται στα σχέδια δράσης θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς για την χρηματοδοτική στήριξη των χωρών τις οποίες αφορούν από την Ε.Ε. Βασικό στοιχείο στην στήριξη θα αποτελέσουν μελλοντικά προγράμματα (TACIS, MEDA) το οποίο θα επικεντρώνεται στην διασυνοριακή συνεργασία κατά μήκος των εξωτερικών συνόρων της διευρυμένης Ε.Ε. Η Ε.Π.Γ. ενθαρρύνει επίσης ιδιαίτερα την περιφερειακή και υποπεριφερειακή συνεργασία. Με την περαιτέρω ανάπτυξη διαφόρων μορφών διασυνοριακής συνεργασίας, η Ε.Ε. και οι εταίροι της μπορούν να συνεργαστούν προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι περιφέρειες θα αποκομίσουν οφέλη από τη διεύρυνση της Ε.Ε. Όσον αφορά το νότο, η Ε.Π.Γ. θα ενθαρρύνει επίσης τους συμμετέχοντες να εκμεταλλευθούν πλήρως τα οφέλη της Ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης, κυρίως μέσω της προώθησης της υποδομής, διασυνδέσεων και δικτύων, ιδίως στον τομέα της ενέργειας, και να αναπτύξουν νέες μορφές συνεργασίας με τους γείτονες.

---

⁴¹ στο ίδιο

Το σχέδιο της Ε.Π.Γ. αναφέρει ότι:

1. η Ε.Ε. και τα κράτη εταίροι έχουν κοινό συμφέρον στο να διασφαλίσουν ότι τα νέα εξωτερικά σύνορα δεν είναι εμπόδια στο εμπόριο, την κοινωνική και πολιτιστική αλληλόδραση ή περιφερειακή συνεργασία.
2. η Ε.Ε. και οι γείτονες της μπορούν να επωφεληθούν από την δημιουργία μηχανισμών ενάντια στην γήρανση, στην παγκοσμιοποίηση και στην εξειδίκευση με την μετακίνηση εργαζομένων από την μια στην άλλη επικράτεια όπου χρειάζονται
3. σημαντικές πρόσθετες δυνατότητες πολιτιστικής και τεχνικής αλληλόδρασης θα μπορούσαν να δημιουργηθούν από μια πολιτική χορήγηση άδειας εισόδου μακράς διαρκείας από πλευράς των κοινοτικών κρατών μελών
4. ένα αποτελεσματικό και φιλικό για το χρήστη σύστημα για μικρή διασυνοριακή κυκλοφορία αποτελεί ζωτικό τμήμα κάθε περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής. Αυτό προϋποθέτει
  - ⇒ την διευκόλυνση για το πέρασμα των συνόρων από υπηκόους τρίτων κρατών που ζουν σε μεθοριακές περιοχές και έχουν θεμιτούς λόγους για να διασχίζουν τακτικά τα σύνορα και δεν αποτελούν καμία απειλή ασφαλείας,
  - ⇒ την διευκόλυνση της διακίνησης των πολιτών γειτονικών κρατών προκειμένου να μετάσχουν σε κοινοτικά προγράμματα και δραστηριότητες,
  - ⇒ την δυνατότητα χορήγησης πρόσβασης χωρίς να απαιτείται βίζα σε κατόχους διπλωματικών ή υπηρεσιακών διαβατηρίων και εφόσον συντρέχουν οι αναγκαίες συνθήκες, την διεύρυνση των περιπτώσεων απαλλαγής από την υποχρέωση λήψης άδειας εισόδου,
  - ⇒ την ανάπτυξη μιας κοινής προσέγγισης για να διασφαλίσει την ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων κρατών, με ειδική έμφαση στους πολίτες γειτονικών κρατών που διαμένουν νόμιμα μέσα στην Ένωση,
  - ⇒ την ενίσχυση των προσπαθειών των γειτονικών κρατών να καταπολεμήσουν την παράνομη μετανάστευση και να δημιουργήσουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την επιστροφή, ειδικά στην παράνομη διερχόμενη μετανάστευση⁴².

---

⁴² στο ίδιο

2.3 Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Συμφώνα με την επιστήμη της πολιτικής οικονομίας το πρόγραμμα νομιμοποίηση οικονομικών μεταναστών είναι ένα δημόσιο αγαθό που παράγεται από την αλληλοδράση οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων. Στους πολιτικούς παράγοντες ανήκουν οι πολιτικές \προεκλογικές δεσμεύσεις της κυβέρνησης, οι κανόνες του διεθνούς δικαίου και οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής. Στους οικονομικούς παράγοντες υπάγονται οι ζημίες και οι ωφέλειες που δέχονται άτομα ή πληθυσμιακές μονάδες από την απόφαση για νομιμοποίηση επειδή αυτή επιφέρει αναδιανεμητικές επιπτώσεις στις συμμετέχουσες οικονομικές μονάδες⁴³.

Η νομιμοποίηση των παράνομων οικονομικών μεταναστών αφορά αυτούς που μετανάστευσαν στην Ελλάδα κυρίως για οικονομικούς λόγους και η παράνομη μετανάστευση ταυτίζεται (αν και δεν είναι απαραίτητο) με την παράνομη απασχόληση τους. Αντίστοιχα χρησιμοποιούνται οι όροι παράνομοι οικονομικοί μετανάστες και παράνομο εργατικό δυναμικό. Ο όρος 'πρόγραμμα νομιμοποίησης' δηλώνει την πολυφασική φύση και τις πολυδιάστατες επιπτώσεις της πολιτικής και οικονομικής επιλογής για την νομιμοποίηση των παρανόμων μεταναστών⁴⁴. Το πρόγραμμα νομιμοποίησης αποτελεί προϊόν συνεργασίας ανεξάρτητων μεταβλητών όπως:

- 1) Πολιτικές \ προεκλογικές δεσμεύσεις της κυβέρνησης: Πρόθεση είναι η ένταξη των μεταναστών στην νόμιμη αγορά εργασίας. Οι οικονομικοί μετανάστες αντιμετωπίζονται εκτός από οικονομικά και με ανθρωπιστικά κριτήρια και η μεταναστευτική πολιτική εμπλουτίζεται με στοιχεία κοινωνικής πολιτικής. Αποτελεί άλλωστε διαχρονικό στόχο της οικονομικής πολιτικής η σύζευξη οικονομικής αποτελεσματικότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης.
- 2) Οι αναπτυξιακές επιπτώσεις: Η νομιμοποίηση του παράνομου εργατικού δυναμικού έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στην παραγωγή, στους μισθούς, στην κλαδική και περιφερειακή κατανομή οικονομικών δραστηριοτήτων, στην δημογραφική

⁴³ Κόντης , Α., «Η Ελλάδα: χώρα υποδοχής μεταναστών», ο.π., σελ 292- 324

⁴⁴ στο ίδιο

σύνθεση, στον πολιτισμό, στις κοινωνικές υπηρεσίες, στις διακρατικές σχέσεις της χώρας, στο ισοζύγιο πληρωμών.

- 3) Το διεθνές δίκαιο: Η πολιτεία υποχρεούται ως προς τη διοικητική – πρακτική αντιμετώπιση των μεταναστών και γενικότερα των αλλοδαπών να εφαρμόσει θεμελιώδη δικαιώματα του γενικού Δημοσίου Δικαίου και δικαιώματα που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις με αντικείμενο «τη Διεθνή Προστασία των Δικαιωμάτων του ανθρώπου». Κύρια συστατικά στοιχεία του «Διεθνούς μεταναστευτικού Δικαίου» είναι το δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το δίκαιο των μεταναστών εργατών και το δίκαιο των αλλοδαπών και των προσφύγων. Η Ελλάδα με την συμμετοχή της σε περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς σχετικώς με τα παραπάνω ζητήματα και την υπογραφή σχετικών διεθνών συμβάσεων, επηρεάζεται ως προς την αντιμετώπιση του παρανόμου αλλοδαπού από τις αρχές τους. Εφαρμόζει τις διεθνείς συμβατικές υποχρεώσεις της και δεν αποκλίνει από τη συμπεριφορά παραδοσιακών και νέων κρατών υποδοχής⁴⁵.
- 4) Η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην συνθήκη Schengen: Για την εφαρμογή του προγράμματος νομιμοποίηση σημαντικός παράγοντας αποτέλεσε η συμμετοχή της Ελλάδος στην Ε.Ε. και η ένταξη της στην συνθήκη Schengen με σκοπό την καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησης υπηκόων τρίτων χωρών στα κράτη μέλη εκτιμάτε ότι το θέμα είναι κοινού ενδιαφέροντος και ενισχύετε η συνεργασία των κρατών μελών στον τομέα της μετανάστευσης. Τον ίδιο στόχο επιδιώκει και πρόταση της επιτροπής σχετικά με κοινή δράση για κατάρτιση, ανταλλαγές και συνεργασία στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και της διέλευσης των εξωτερικών συνόρων. Σημαντική είναι και η ανακοίνωση της επιτροπής για την πολιτική μετανάστευσης και ασύλου με την οποία η επιτροπή επιδιώκει την περιγραφή, ερμηνεία του μεταναστευτικού φαινομένου και τη χάραξη συνεκτικής μεταναστευτικής πολιτικής στα κράτη μέλη. Η συνθήκη Schengen αποτελεί καταλύτης στην διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής της Ε.Ε. Η συμμετοχή της Ελλάδος στην συνθήκη την υποχρεώνει να ρυθμίσει το ζήτημα των παράνομων μεταναστών με την μέθοδο της επαναπροώθησης ή της νομιμοποίησης.
- 5) Το γεωπολιτικό και γεωοικονομικό περιβάλλον: Η νέα γεωπολιτική κατάσταση στην Νότια -Ανατολική Ευρώπη και η συμπεριφορά της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής παράνομου

⁴⁵ Αποστολοπούλου, Στ., και Γκολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, ο.π. , σελ 67-78

εργατικού δυναμικού ερμηνεύεται ικανοποιητικά. Κατά αυτήν, η Ελλάδα συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά «κυρίαρχης δύναμης» στην περιοχή τα Νοτιοανατολικής Ευρώπης, εκφραζόμενα με υψηλότερο επίπεδο οικονομικής ευημερίας, σταθερό πολιτικό σύστημα και συμμετοχή στους βασικούς ειδικούς και περιφερειακούς οργανισμούς. Η κυρίαρχη θέση της Ελλάδας πηγάζει πρωταρχικά από την οικονομική της ισχύ, που της επιτρέπει τον έλεγχο διακρατικών ροών παραγωγικών συντελεστών. Επίσης με την ουσιαστική κατάργηση των συνόρων, δημιουργείται ένας νέος οικονομικός χώρος αποτελούμενος από τις χώρες του Εύξεινου Πόντου, της Ν.Α. Ευρώπης και της Μεσογείου, με πρωταγωνιστική οικονομική παρουσία της Ελλάδας. Αναβαθμίζεται πλέον εκ των πραγμάτων ως «γέφυρα» προς την Ε.Ε., ως κυρίαρχη οικονομική δύναμη με επίδειξη οικονομικής και πολιτικής δραστηριότητας σύμφωνα με την αρχή του αμοιβαίου συμφέροντος⁴⁶.

- 6) Η δραστηριοποίηση των ομάδων συμφερόντων: Οι ομάδες συμφερόντων, δραστηριοποιούνται για τον επηρεασμό των κυβερνητικών αποφάσεων προς όφελος τους με βασικό μηχανισμό επηρεασμού, την ψηφοθηρία. Αυτές οι ομάδες είναι - όπως το ημεδαπό εργατικό δυναμικό, τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και μη κυβερνητικές ομάδες - απέναντι στη νομιμοποίηση παράνομου εργατικού δυναμικού επειδή επηρεάζει διαφορετικά τη οικονομική τους θέση.
- ⇒ Το ημεδαπό εργατικό δυναμικό επιδιώκει τη νομιμοποίηση του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού και την μείωση του μεταναστευτικού αποθέματος για την χορήγηση ισότιμων εργασιακών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Στην θέση αυτή οδηγείται από την αρχή της εργατικής αλληλεγγύης, τα οικονομικά αίτια και την αποδοχή ότι η επαναπροώθηση / απέλαση αντίκειται στο διεθνές δίκαιο και στην εφαρμογή αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Εργατοϋπαλληλικό κέντρο Αθήνας στη γραπτή του τοποθέτηση για τους όρους νομιμοποίηση των οικονομικών μεταναστών στο πλαίσιο του Ν. 2434/96 επαληθεύει τα παραπάνω.
- ⇒ Επιδίωξη των επιχειρηματιών είναι η υψηλή ευελιξία προσφοράς στην αγορά εργασίας και το χαμηλό μισθολογικό κόστος, η διατήρηση υψηλού μεταναστευτικού αποθέματος και συχνής ανακύκλωσης του είναι προς όφελος τους. Μέσω αυτού επιτυγχάνουν χαμηλό εργατικό κόστος, καλύπτουν ευκολότερα χαμηλού κύρους και ανθυγιεινές θέσεις εργασίας, προσλαμβάνουν

---

⁴⁶ Μουσούρου, Α., *Η μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*, ο.π., σελ 35-40

εργατικό δυναμικό με υψηλά παραγωγικά χαρακτηριστικά. Ενδεικτική είναι η στάση των αγροτικών συλλόγων να διατηρηθεί χαμηλό το εργατικό κόστος του παράνομου εργατικού δυναμικού μέσω τις εξαιρέσεις τους από την υποχρέωση ένταξης στο Ι.Κ.Α. Αυτό πραγματοποιείται από την μια σε κλάδους εργασίας, όπως η γεωργία, που ευνοούνται από την παράνομη εργασία η οποία είναι χαμηλής ειδίκευσης. Από την άλλη όμως ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών υποστηρίζει το πρόγραμμα νομιμοποίησης τονίζοντας συγχρόνως την ανάγκη το κράτος να περιορίσει δραστικά την είσοδο των παράνομων μεταναστών και την διεπιστημονική μελέτη και έρευνα για τη χάραξη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής με άξονες τον έλεγχο της μεταναστευτικής ροής και την ενσωμάτωση αριθμού παρανόμων μεταναστών με κατάλληλα κριτήρια.

- ⇒ Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν ως αντικείμενο τα προβλήματα των μεταναστών, την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Επιδιώκουν την πλήρη νομιμοποίηση των παρανόμων μεταναστών. Έχουν θεσμοθετήσει πλέον την παρουσία τους και παρεμβαίνουν ως συνδεδετικός κρίκος μεταξύ πολιτών και κυβέρνησης ή περιφερειακών, διεθνών οργανισμών, κινούνται στην ίδια κατεύθυνση με αυτή των εργατικών σωματείων τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁷.

Αυτοί είναι οι λόγοι που οδηγούν σε προσπάθειες προς μια τέλεια μεταναστευτική πολιτική οι οποίες συνεχίζονται μέχρι τις μέρες μας. Οι συνεχιζόμενες προσπάθειες οφείλονται από την αδυναμία του εκάστοτε νόμου να επιτύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα, σε συνδυασμό με τις αλλαγές του αριθμού μεταναστών και των αναγκών και προστασίας των πολιτών αλλά και μεταναστών.

---

⁴⁷ στο ίδιο

2.4 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1997

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα πρωτοεμφανίστηκε στα 1925 με τον νόμο 3275 «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι» που ίσχυσε μόλις δυο χρόνια. Ο νόμος 4310/1929 «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων, απελάσεων και εκτοπίσεων», ο οποίος τον αντικατέστησε, ίσχυσε για 60 χρόνια περίπου με κάποιες προφανώς τροποποιήσεις και συμπληρώσεις.

Οι διατάξεις του απαγόρευαν την είσοδο στην Ελλάδα σε οποιονδήποτε δεν έχει εφοδιαστεί με άδεια εργασίας η οποία αρχικά χορηγήθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών και από το 1936 και μετά από τον Υπουργό Εργασίας.

Το 1991 ψηφίζεται ο νόμος 1975 που καταργεί αυτόν του 1929. Βασικά, αυτός ο νόμος σκόπευε στην αντιμετώπιση ενός υπαρκτού κοινωνικού προβλήματος με ακόμη περισσότερη καταστολή μέσα από την αύξηση της τιμής του προστίμου για τους εργοδότες και τους αλλοδαπούς, με τις απελάσεις και τον αυταρχισμό και με την απαγόρευση της εισόδου αλλοδαπών εργαζομένων. Αλλά πρόκειται για μια βεβιασμένη αντίδραση στο πρωτοεμφανιζόμενο φαινόμενο μαζική μετανάστευση εργατών από την γειτονική Αλβανία κυρίως⁴⁸.

Με το νόμο αυτό γίνεται εναρμόνιση της χώρας μας με τους σκληρούς νόμους των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, ο νόμος για τους αλλοδαπούς εντάσσεται σε μια γενικότερα τάση της Ε.Ε., η οποία επιθυμεί ένα μικρότερο αριθμό μεταναστών⁴⁹.

Συγκεκριμένα, ο νόμος σχετικά με τους αλλοδαπούς (και κατά επέκταση των μεταναστών), προβλέπει τα εξής⁵⁰:

- Ο υπουργός Δημοσίας Τάξης λειτουργεί σαν εκτελεστική εξουσία και κάθε απόφαση, που αφορά αίτημα αλλοδαπού εκδίδεται από αυτόν.

⁴⁸ Κατσορίδα, Δ., και Καψάλη, Α., «Η σύγχρονη ελληνική μεταναστευτική πολιτική: περιεχόμενο και αποτέλεσμα», ο.π., σελ 16-17

⁴⁹ Μιχαλόπουλος, Χ., και Τριρώνης, Ι., Η αντιμετώπιση των προσφύγων και των διακινούμενων εργαζομένων από το σύστημα της ελληνικής κοινωνικής πολιτικής, Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτας 1998, σελ 114-115

⁵⁰ στο ίδιο

- Δίνεται η δυνατότητα στους κατά τόπους αστυνομικούς διοικητές των συνοριακών διαβάσεων να απελάσουν οποιονδήποτε αλλοδαπό στην χώρα προέλευσης του, αν δε φέρει τα απαραίτητα έγγραφα, χωρίς να γίνεται εξαίρεση.
- Ποινικοποιείται η παράνομη είσοδος και εργασία αλλοδαπού στη χώρα, ενώ απαγορεύεται σε αλλοδαπούς, που ζουν νόμιμα να φέρουν τα παιδιά τους, αν αυτά είναι πάνω από 21 χρονών.
- Προτιμώνται για την κάλυψη κενής θέσης εργασίας, οι ημιδεποί, οι κοινοτικοί υπήκοοι και οι ομογενείς.
- Υποχρεώνονται ο κάθε αλλοδαπός, μετά τη συμπλήρωση του 5^{ου} έτους παραμονής από τη ημερομηνία της αρχικής εισόδου, να εγκαταλείψει μέσα σε ένα μήνα την Ελληνική Επικράτεια, διαφορετικά απελαύνεται.
- Η αλλαγή θέσης εργασίας από τον αλλοδαπό απαιτείται απόφαση του Υπουργού Εργασίας.
- Οι υπηρεσίες του δημοσίου τομέα, καθώς και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, υποχρεούνται να μην δέχονται για εξέταση αίτημα αλλοδαπού, που βρίσκεται στην Ελληνική Επικράτεια, αν δεν έχει άδεια παραμονής.

Αργότερα με το νόμο 2434/96 συστήθηκε μια ειδική επιτροπή η οποία κατάρτισε σχέδιο προεδρικού διατάγματος για την πρόβλεψη των όρων για την είσοδο και την εργασία μεταναστών⁵¹. Τελικώς μετά από αλληπάλληλες συνεδριάσεις σχηματίστηκε ευρεία συναίνεση ως προς το περιεχόμενο του προγράμματος το οποίο θα ρυθμιζόταν σε δύο φάσεις. Η εξαίρεση που ήθελε να επιβάλλει το υπουργικό Συμβούλιο στους Αλβανούς υπηκόους, η δημόσια κριτική που ακολούθησε και οδήγησε σε νεότερη συνεδρίαση και οι μερικοί μήνες επώασης οδήγησαν τους συναρμόδιους υπουργούς στην υπογραφή 2 προεδρικών διαταγμάτων που θα ίσχυαν παράλληλα με το τελευταίο νόμο και αποσκοπούσαν στην καταγραφή και προσωρινή τακτοποίηση των μεταναστών⁵².

Έτσι με τα προεδρικά διατάγματα 358/97 και 359/97 η Ελληνική Κυβέρνηση έδωσε το έναυσμα για την νομιμοποίηση χιλιάδων αλλοδαπών, οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν έρθει στην Ελλάδα παράνομα.

⁵¹ Αποστολοπούλου, Στ., και Τσολάκη, Θ., Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας, *ο.π.*, σελ78

⁵² Κατσορίδα, Δ., και Καψάλη, Α., «Η σύγχρονη ελληνική μεταναστευτική πολιτική: περιεχόμενο και αποτέλεσμα», *ο.π.*, σελ17

Αποτέλεσμα της παράνομης εισόδου τους είναι να αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της απέλασης. Ο κίνδυνος αυτός δείχνει να απομακρύνεται, καθώς μέσα από δύο διαδοχικά στάδια μπορούν να κατοικήσουν νόμιμα στην χώρα μας. Τα δύο προαναφερόμενα στάδια είναι η απόκτηση της «Λευκής» και της «Πράσινης» κάρτας, δηλαδή της άδειας παραμονής και εργασίας στην Ελλάδα. Για την χορήγηση των καρτών πρέπει να ασφαλιστούν όλοι οι αλλοδαποί, ανεξαρτήτως της σχέσης εργασίας. Η ασφάλιση αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση «Πράσινης» κάρτας. Ανάλογα με το επάγγελμα, που ασκεί ο κάθε αλλοδαπός, ασφαλίζεται στο Ι.Κ.Α., στο Τ.Ε.Β.Ε. ή στον Ο.Γ.Α.

Η λεγόμενη «Λευκή» κάρτα είναι το πρώτο βήμα για την νομιμοποίηση των παράνομων αλλοδαπών στην Ελλάδα και ταυτόχρονα την υποχρέωση των εργοδοτών να δηλώσουν τους αλλοδαπούς που απασχολούν παράνομα. Ουσιαστικά, αποτελεί την κάρτα προσωρινής άδειας παραμονής. Την κάρτα δικαιούνται όλοι οι ενήλικοι αλλοδαποί, που βρίσκονται παράνομα στη χώρα, ανεξαρτήτως του αν εργάζονται.

Αντιθέτως, δεν την δικαιούνται οι έξης κατηγορίες αλλοδαπών⁵³:

- ⇒ Συνταξιούχοι
- ⇒ Ναυτικοί σε πλοία με Ελληνική σημαία
- ⇒ Οι ανίκανοι για εργασία
- ⇒ Όσοι έχουν καταδικασθεί τελεσίδικα στην Ελλάδα, σε ποινή πάνω από 3 μήνες. Εξαιρούνται όσοι έχουν καταδικασθεί για παράνομη είσοδο και εργασία πριν από τις 28/11/97.
- ⇒ Όσοι είναι στην λίστα των ανεπιθύμητων
- ⇒ Όσοι ήρθαν στην Ελλάδα ύστερα από τη δημοσίευση του προεδρικού διατάγματος (28/1/97)

Για την αίτηση χορήγησης της κάρτας οι αλλοδαποί πρέπει να απευθύνονται στα γραφεία εργασίας του Ο.Α.Ε.Δ., όπου πρέπει να προσκομίζουν:

- I. Ειδική αίτηση
- II. Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86
- III. Ταυτότητα ή διαβατήριο ή πιστοποιητικό γέννησης ή οποιοδήποτε έγγραφο, που να πιστοποιεί την ταυτότητα τους
- IV. Πιστοποιητικό υγείας από κρατικό νοσοκομείο ή από ιατρεία του Ι.Κ.Α.

---

⁵³ Μιχαλόπουλος, Χ., και Τριτώνης, Ι., Η αντιμετώπιση των προσφύγων και των διακινούμενων εργαζομένων από το σύστημα της ελληνικής κοινωνικής πολιτικής, ο.π., σελ 116

- V. Ποινικό μητρώο από την Ελλάδα
- VI. Πιστοποιητικό ότι δεν είναι στη λίστα ανεπιθύμητων
- VII. Βιβλιάριο ενσήμων ή απόδειξη υποβολής αίτηση για έκδοση του
- VIII. Αντίγραφο συμφωνητικού εργασίας, εφόσον υπάρχει και
- IX. Έγγραφο που να αποδεικνύει πόσο χρόνο ζει στην Ελλάδα, εφόσον υπάρχει.

Η «Λεύκη» κάρτα ασχέτως της ημερομηνίας, που εκδόθηκε λήγει στις 31/12/98. οι κάτοχοι της έχουν, ως ημερομηνία λήξεως της, τα έξης δικαιώματα:

- Οι σύζυγοι και τα παιδιά τους δεν κινδυνεύουν με απέλαση
- Έχουν τα ίδια δικαιώματα με τον Έλληνα εργαζόμενο, σχετικά με την αμοιβή, τους όρους και τις συνθήκες εργασίας.
- Έχουν, επίσης, το δικαίωμα να προσφύγουν στις αρμόδιες αρχές αν νομίζουν ότι αδικούνται
- Αναστέλλονται οι διώξεις και οι εκκρεμότητες που προέκυψαν από παραβάσεις των διατάξεων του άρθρου 33του Ν. 1975/91 που αναφέρεται κυρίως σε θέματα παραμονής και εργασίας.

Δεύτερο στάδιο για την νομιμοποίηση της παραμονής και εργασίας των αλλοδαπών στην Ελλάδα, αποτελεί η λεγόμενη «Πράσινη»κάρτα. Ουσιαστικά, αποτελεί την κάρτα παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας.

Την «Πράσινη» κάρτα έχουν δικαίωμα να την αποκτήσουν όσοι έχουν «Λευκή» κάρτα και μπορούν να αποδείξουν ότι το διάστημα 1/1/98 – 31/7/98εργάστηκαν νόμιμα για τουλάχιστον 40 ημέρες. Όσοι δεν έχουν «Λεύκη» κάρτα αρκεί να καταθέσουν ταυτόχρονα τα απαραίτητα δικαιολογητικά και για τις δύο κάρτες. Κατά εξαίρεση, «Πράσινη» κάρτα χορηγείται για ανθρωπιστικούς λόγους, ανεξάρτητα από το αν ο αλλοδαπός πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις⁵⁴.

Για την απόκτηση της ο αλλοδαπός πρέπει να έχει τα έξης δικαιολογητικά⁵⁵:

- ⇒ Αν εργάζεται σε έναν ή περισσότερους εργοδότες, πρέπει να έχει 40 ένσημα

⁵⁴ στο ίδιο

⁵⁵ στο ίδιο

- ⇒ Αν είναι ελεύθερος επαγγελματίας πρέπει να κατέχει θεωρημένο δελτίο παροχής υπηρεσιών, που να εμφανίζει εισόδημα 40 εργάσιμων ημερών ανειδίκευτου εργάτη
- ⇒ Αν απασχολείται στον εργατικό τομέα πρέπει να έχει εισφορές στον Ο.Γ.Α. που να αντιστοιχούν σε 40 εργάσιμες ημέρες.

Η κάρτα ισχύει για 1-3 χρόνια και σε ειδικές περιπτώσεις για 5 χρόνια.

- Για 1-3 χρόνια :η διάρκεια της εξαρτάται από το χρόνο, που ο αλλοδαπός εργάζεται στον ίδιο εργοδότη, το επάγγελμα, που δηλώνει, την ανεργία του συγκεκριμένου κλάδου, στον τόπο, όπου ζει και εργάζεται και το χρόνο παραμονής στην Ελλάδα.
- Για 5 χρόνια: όσοι αποδείξουν ότι ζουν στην Ελλάδα, τουλάχιστον 5 χρόνια και διαθέτουν τους αναγκαίους πόρους, δηλαδή 800000 δραχμές ετησίως. Η πενταετής παραμονής αποδεικνύεται με :
  - Λογαριασμούς Ε.Υ.Δ.Α.Π., Δ.Ε.Η. κ.λ.π.
  - Βεβαιώσεις αποδοχών
  - Βεβαιώσεις από σχολεία κ.τ.λ.

Η «Πράσινη» κάρτα μπορεί να ανανεώνεται για δυο χρόνια, μια ή και περισσότερες φορές, αρκεί να αποδεικνύεται ότι το διάστημα από την απόκτηση της κάρτας ως την ημερομηνία της αίτησης, για ανανέωση της διαθέτει το ήμισυ του εισοδήματος του ανειδίκευτου εργάτη.

Όσοι έχουν «Πράσινη» κάρτα απολαμβάνουν τα εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα, που αφορούν όλους τους εργαζόμενους στην Ελλάδα, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Επίσης, έχουν το δικαίωμα να φέρουν στην Ελλάδα τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους, δηλαδή σύζυγο, γονείς και τα παιδιά κάτω των 18 ετών. Επιπλέον, έχουν το δικαίωμα να ταξιδέψουν με την οικογένειά τους στο εξωτερικό, με την προϋπόθεση ότι δεν θα παραμείνουν εκτός Ελλάδας για περισσότερο από δύο μήνες, εκτός και αν συντρέχουν σοβαροί λόγοι υγείας.

Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο εργοδότης έχει συμφέρον να δηλώσει τον αλλοδαπό, που απασχολεί, καθώς με αυτή του την κίνηση απολαμβάνει σημαντικές ασφαλιστικές απαλλαγές, καθώς όλες οι προηγούμενες εισφορές παραγράφονται. Επίσης, γλιτώνει πρόστιμα εκατοντάδων χιλιάδων δραχμών, που θα του επιβληθούν αν δεν παρουσιαστεί στον Ο.Α.Ε.Δ.

Η δήλωση του αλλοδαπού, ανεξαρτήτως της μορφής, που έχει η σχέση εργασίας, πρέπει να γίνει το αργότερο σε 15 μέρες από την έναρξη της εργασίας. Επιπλέον. Ο εργοδότης οφείλει να ασφαλίσει τον εργαζόμενο στον ανάλογο με την εργασία του ασφαλιστικό φορέα. Σε περίπτωση μη ασφάλισης επιβάλλονται στον εργοδότη πρόστιμα και κυρώσεις.

Συμπερασματικά θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι μέχρι τότε νομοθεσίες περί της νομιμοποίησης των οικονομικών μεταναστών αποδεικνύονται ανεπαρκές διαδικασίες έναντι του αυξημένου μεταναστευτικού ρεύματος. Η νομοθεσία αρκείται στην καταγραφή και νομιμοποίηση των υπάρχοντων μεταναστών, οι οποίες είναι αρκετά γραφειοκρατικές, χωρίς να μεταβάλλει το καθεστώς. Επίσης με την νομοθεσία δεν παρέχεται οικονομική και τεχνική βοήθεια στους αλλοδαπούς και συγχρόνως παραβιάζονται τα δικαιώματά τους. Αυτά έχουν ως συμπέρασμα ότι οι αλλοδαποί και κατά ειδικότερα οι μετανάστες δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που έχουν με τον ερχομό στην Ελλάδα αλλά και με τις γραφειοκρατικές διαδικασίες για την νομιμοποίησή τους.

2.5 Η ΝΕΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ(Ν. 2910/2001 ΚΑΙ 3013/2002)

Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο αποδείχθηκε ανεπαρκές για την αντιμετώπιση του σημερινού αυξημένου μεταναστευτικού πλαισίου. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να κριθεί επιτακτική η διαμόρφωση μιας μακροπρόθεσμης μεταναστευτικής πολιτικής και να ψηφιστεί ο Ν. 2910/2001 ο οποίος ισχύει μέχρι σήμερα. Με το νόμο αυτό πέραν των θεμάτων εισόδου και παραμονής αλλοδαπών στην χώρα, αλλάζει ριζικά και ο τρόπος κτήσης της Ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση. Με νέες διατάξεις επιδιώκεται αφενός μεν η αποκέντρωση σημαντικού τμήματος της διαδικασίας της πολιτογράφησης, αφετέρου δε η διαμόρφωση άποψης με άμεσο τρόπο, για την προσωπικότητα του αλλοδαπού, ο οποίος επιθυμεί να αποκτήσει την Ελληνική ιθαγένεια. Έτσι καθίσταται πλέον δυνατή η δημιουργία μιας πολιτικής με επιτελικό χαρακτήρα που θα ανταποκρίνεται πλήρως, τόσο στα σημερινά δεδομένα της Ελληνικής κοινωνίας όσο και στις διεθνείς εξελίξεις. Την άνοιξη του 2002 τροποποιήθηκε από τα άρθρα 19 – 25 του Ν. 3013/2002 με τίτλο «Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις»⁵⁶.

Τα βασικά σημεία από ο νόμος αυτός ρυθμίζει είναι τα εξής:

- i.Οι προϋποθέσεις της εισόδου και της παραμονής αλλοδαπών για παροχή εξαρτημένης εργασίας ή για άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας,
- ii.Η είσοδος και παραμονή αλλοδαπών για οικογενειακή συνένωση
- iii.Η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και
- iv.Οι εκκρεμείς αιτήσεις για άδεια παραμονής και οι προϋποθέσεις για την νομιμοποίηση των ανεπίσημων μεταναστών που ήδη ζούσαν στην Ελλάδα κατά την έναρξη ισχύος του νόμου

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι το μεγαλύτερο ενδιαφέρον που παρουσίασε ο Ν. 2910/2001 ήταν σε σχέση με το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών που ήδη ζούσαν εκείνη την στιγμή στην Ελλάδα. Δεν θα πρέπει όμως να παραβλεφθεί το γεγονός ότι στις διατάξεις του προβλέπονται και οι προϋποθέσεις εισόδου και εργασίας για τους μελλοντικούς μετανάστες⁵⁷.

⁵⁶ Κατσορίδα, Δ., και Καψάλη, Α., «Η σύγχρονη ελληνική μεταναστευτική πολιτική: περιεχόμενο και αποτέλεσμα», ο.π.,σελ17

⁵⁷ στο ίδιο

Ο νόμος 2910/2001 ρυθμίζει ως προς την είσοδο και παραμονή αλλοδαπών με τα άρθρα 5 – 38. Αναλυτικότερα οι γενικές προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής είναι ότι ο αλλοδαπός που εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος απαιτείται να έχει διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο και αν απαιτείται θεώρηση εισόδου(VISA). Η θεώρηση εισόδου χορηγείται από την ελληνική προξενική αρχή του τόπου κατοικίας και έχει διάρκεια 3 μηνών.

Κατά την διέλευση οι αλλοδαποί υπόκεινται σε έλεγχο και οι ελληνικές αρχές μπορούν να υποχρεώσουν την άμεση αναχώρηση αν διαπιστώσουν ότι δεν έχει θεώρηση εισόδου, παρόλο την ύπαρξη θεώρησης εισόδου, μπορεί να επιτευχθεί από τις ελληνικές αρχές αν συντρέχουν μια από τις ακόλουθες περιπτώσεις⁵⁸:

- ⇒ Ο αλλοδαπός περιλαμβάνεται σε καταλόγους απαγόρευσης εισόδου
- ⇒ Η είσοδος μπορεί να αποκαλέσει κίνδυνο δημόσιας ασφάλειας ή υγείας
- ⇒ Τα έγγραφα που φέρει δεν εξασφαλίζουν την επάνοδο τους
- ⇒ Όταν απαιτείται έκδοση άδειας παραμονής και δεν έχει ακολουθήσει νόμιμη διαδικασία (άδεια παραμονής χορηγείται για συγκεκριμένο πόσο και αναγράφεται στην αίτηση αφού έχει λάβει θεώρηση εισόδου ή δεν έχει λήξει)
- ⇒ Δεν κατέχει απαραίτητα έγγραφα

Οι λόγοι εισόδου και παραμονής αλλοδαπών είναι:

- ⇒ Για παροχή εξαρτημένης εργασίας
- ⇒ Για άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας
- ⇒ Για οικογενειακούς λόγους
- ⇒ Για λόγους σπουδών και
- ⇒ Για άλλους λόγους

Θα ήταν χρήσιμο να αναφέρουμε ότι η είσοδος και η παραμονή για την παροχή εξαρτημένης εργασίας προϋποθέτει την ύπαρξη άδειας εργασίας. Η άδεια εισόδου εκτός του διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου και την άδεια εργασίας. Η άδεια εργασίας χορηγείται από τον νομάρχη με την βοήθεια των στοιχείων - προσφοράς και ζήτησης εργασίας – από την έκθεση που καταρτίζει ο Ο.Α.Ε.Δ. Θα πρέπει να

---

⁵⁸ Φ.Ε.Κ., Ν.2910, αρ φύλλου91, Αθήνα 2001, άρθρο 5 - 38

αναφέρουμε σε αυτό το σημείο ότι η διαδικασία για την άδεια παραμονής και εισόδου για λόγους εξαρτημένης εργασίας είναι περίπλοκη.

Επίσης θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η θεώρηση εισόδου και άδειας παραμονής για τον εκάστοτε λόγο χορηγείται όταν συντρέχουν προϋποθέσεις και αποδεικνύονται με έγγραφα. Όλα αυτά μπορούν να ανακληθούν για τους έξης λόγους:

- ⇒ Εθνικής προστασίας και δημόσιας τάξης
- ⇒ Προστασίας της δημόσιας υγείας
- ⇒ Παραβίαση του αλλοδαπού των υποχρεώσεων του (δήλωση στην υπηρεσία αλλοδαπών ως προς κάθε μεταβολή των δηλωθέντων στοιχείων του)⁵⁹

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι για την ασφάλιση των αλλοδαπών ισχύουν τα ίδια, δηλαδή οι αλλοδαποί που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα ασφαλίζονται στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς και απολαμβάνουν των ίδιων ασφαλιστικών δικαιωμάτων με τους ημιδεπούς, σύμφωνα με το άρθρο 39.

Η πρόσβαση των ανηλίκων αλλοδαπών στην εκπαίδευση ορίζεται με το άρθρο 40. Σύμφωνα με αυτό οι ανήλικοι αλλοδαποί, που διαμένουν στην ελληνική επικράτεια, υπάγονται στην υποχρέωση της ελάχιστης σχολικής φοίτησης, όπως και οι ημιδεποί, επίσης αν φοιτούν σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης έχουν χωρίς περιορισμούς πρόσβαση στις δραστηριότητες της σχολικής ή εκπαιδευτικής κοινότητας, ακόμα και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ακόμα θα πρέπει να αναφέρουμε ότι με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται οι όροι και προϋποθέσεις για την αναγνώριση τίτλων σπουδών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας προέλευσης και οι προϋποθέσεις για την κατάταξη στις βαθμίδες στην χώρα μας.

Επίσης ρυθμίζονται τα θέματα για την διδασκαλία της μητρικής γλώσσας και πολιτισμού των αλλοδαπών όπου υπάρχει ικανός αριθμός που ενδιαφέρεται στο πλαίσιο των ενισχυτικών δράσεων του Υπουργείου Παιδείας.

Για την εγγραφή αλλοδαπών ανηλίκων στα δημόσια σχολεία απαιτούνται τα αντίστοιχα με τα προβλεπόμενα για τους ημιδεπούς δικαιολογητικά. Κατ' εξαίρεση, με ελλιπή δικαιολογητικά μπορεί να εγγράφονται στα δημόσια σχολεία τέκνα:

---

⁵⁹ στο ίδιο

- ⇒ Όσων προστατεύονται από το ελληνικό κράτος ως πρόσφυγες και όσων τελούν υπό την προστασία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών.
- ⇒ Όσων προέρχονται από περιοχές στις οποίες επικρατεί έκρυθμη κατάσταση
- ⇒ Όσων έχουν υποβάλλει αίτηση για την χορήγηση ασύλου
- ⇒ Αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα, ακόμη και αν έχει ρυθμιστεί η νόμιμη παραμονή τους σε αυτήν⁶⁰.

Πέρα από τα εκπαιδευτικά δικαιώματα των αλλοδαπών, έχουν και κάλυψη σε υγειονομικοφαρμακευτικές φροντίδες ανεξάρτητα από την νομιμότητα τους (οπού θα αναφερθούμε αναλυτικότερα παρακάτω για τα δικαιώματα τους σε κοινωνικό και προνιακό επίπεδο.

Ο νόμος ρυθμίζει ως προς την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση με τα άρθρα 58 – 64.

Η απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας απαιτεί:

- 1) Ο αλλοδαπός να είναι ενήλικας
- 2) Μην εκκρεμεί απέλαση σε βάρος του
- 3) Μην έχει καταδικασθεί για κάποιο έγκλημα ανεξαρτήτως ποινής

Και αν είναι αλλογενής απαιτείται:

- 1) Νόμιμη διαμονή δέκα συνολικών ετών την τελευταία δωδεκαετία
- 2) Επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας.

Η διαδικασία είναι:

- ⇒ Υποβολή δικαιολογητικών τα οποία είναι μια δήλωση πολιτογράφησης, παράβολο 500000 δραχμών, αντίγραφο διαβατηρίου, άδεια παραμονής, πιστοποιητικό γεννήσεως, εκκαθαριστικό σημείωμα δακτυλοσκόπισης
- ⇒ Εξέταση πληρότητα από δήμο ή κοινότητα
- ⇒ Εξέταση του φακέλου από αρμόδιες επιτροπές για την αποδοχή ή μη αυτής⁶¹.

Τέλος ο νόμος ρυθμίζει ως προς τις εκκρεμείς αιτήσεις για την θεώρηση εισόδου και παραμονής με το άρθρο 65.

⁶⁰ στο ίδιο

⁶¹ στο ίδιο, άρθρο 58 -64

Οι εκκρεμείς αιτήσεις εξετάζονται με το νόμο 2910/2001. εκκρεμείς αιτήσεις κρίνονται οι αιτήσεις που έγιναν σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 359/1997 και δεν ολοκληρώθηκαν. Οι αιτήσεις αυτές αφορούν:

- 1) Χορήγηση κάρτας παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας («πράσινη» κάρτα)
- 2) Χορήγηση ή ανανέωση άδειας παραμονής
- 3) Η λήξη «πράσινης» κάρτας ως 31/12/2001 παρατείνει την λήξη για 1 εξάμηνο⁶²

Επίσης με το νόμο αυτό ρυθμίζονται και κυρώσεις αλλά και υποχρεώσεις ως προς την παράνομη είσοδο και έξοδο από την χώρα, ως προς τις υποχρεώσεις των εργοδοτών, υπάλληλων και λοιπών ιδιωτών και μεταφορέων για τους αλλοδαπούς. Αυτά ρυθμίζονται με τα άρθρα 50 – 55 ως εξής:

- ⇒ Τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών οποιος επιχειρεί παράνομη είσοδο ή έξοδο από την χώρα.
- ⇒ Δεν επιτρέπεται η πρόσληψη και η απασχόληση αλλοδαπών, εφόσον δεν έχουν άδεια παραμονής και όποιος απασχολεί τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.
- ⇒ Οι εργοδότες που απασχολούν αλλοδαπούς εργαζομένους οφείλουν να ενημερώνουν αμέσως την υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης, τα γραφεία ευρέσεως εργασίας της έδράς τους και την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για κάθε πρόσληψη αλλοδαπού και για κάθε μεταβολή στο καθεστώς εργασίας του, όπως παράταση της σύμβασης, καταγγελία της σύμβασης, αποχώρηση.
- ⇒ Οι εργοδότες που απασχολούν παράνομους αλλοδαπούς τιμωρούνται με χρηματικό πρόστιμο ένα έως πέντε εκατομμύρια για κάθε παράνομο αλλοδαπό. Τιμωρούνται όμως και οι αλλοδαποί με ποινή φυλάκισης.
- ⇒ Όταν η απασχόληση του αλλοδαπού γίνεται με σκοπό την προαγωγή αλλοδαπών σε πορνεία τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 2 ετών και σε περίπτωση ανηλικού 3 ετών.
- ⇒ Απαγορεύεται η εκμίσθωση ακινήτων σε αλλοδαπούς που δεν έχουν διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο ή θεώρηση εισόδου ή άδεια παραμονής. Οι διευθυντές ξενοδοχείων,

---

⁶² στο ίδιο, άρθρο 65

παραθεριστικών κέντρων, κλινικών και θεραπευτηρίων οφείλουν να ενημερώσουν την αστυνομική υπηρεσία ή την υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης για την άφιξη και την αναχώρηση αλλοδαπών που φιλοξενούν. Η τιμωρία σε χρηματικό πρόστιμο κυμαίνεται από πεντακόσιες χιλιάδες έως ένα εκατομμύριο δραχμές και σε ποινή φυλάκισης έως σε τρεις μήνες ανάλογα με την βαρύτητα της παραβίασης.

- ⇒ Πλοίαρχοι ή κυβερνήτες πλοίου, πλωτού μέσου ή αεροπλάνου και οδηγοί κάθε είδους μεταφορικού μέσου που μεταφέρουν από το εξωτερικό στην Ελλάδα αλλοδαπούς, που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου στο ελληνικό έδαφος, ή στους οποίους έχει απαγορευτεί η είσοδος για οποιαδήποτε αιτία, καθώς και αυτοί που τους προωθούν στο εσωτερικό της χώρας, ή διευκολύνουν τη μεταφορά ή προώθηση τους, ή εξασφαλίζουν σε αυτό κατάλυμα για απόκρυψη τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή ενός εκατομμυρίου δραχμών για κάθε μεταφερόμενο αλλοδαπά. Επίσης αυτοί δεν πρέπει να δέχονται να μεταφέρουν και στο εξωτερικό παράνομους αλλοδαπούς οι οποίοι τιμωρούνται με ακριβώς τον ίδιο τρόπο με την μεταφορά στο εσωτερικό της χώρας⁶³.

Με την παρουσίαση αυτή των μηχανισμών υλοποίησης της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής, εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι κάθε άλλο παρά απλές και σύντομες είναι οι διαδικασίες που θεσπίστηκαν. Μετά την ψήφιση του νόμου είμαστε πλέον σε θέση να εκτιμήσουμε αν η εφαρμογή του οδήγησε στην πραγματοποίηση των βασικών στόχων που τέθηκαν αλλά και των προβλημάτων που είχε κατά την εφαρμογή του.

---

⁶³ στο ίδιο, άρθρο 50 - 55

2.6 Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Το σημαντικότερο, ίσως, ζήτημα που προκύπτει από κάθε νέα νομοθετική παρέμβαση της πολιτείας είναι αυτό της επιτυχούς ή μη υλοποίησης της, στο πεδίο βεβαίως των σχέσεων τις οποίες επιθυμεί να ρυθμίσει. Όταν μάλιστα πρόκειται για ένα πρωτοεμφανιζόμενο φαινόμενο, όπως αυτό της μαζικής εισόδου μεταναστών με σκοπό την εργασία στη χώρα μας, το νομοθετικό πλαίσιο θα πρέπει να αποδειχθεί και επαρκές.

Θα πρέπει, βέβαια, να διευκρινισθεί σε αυτό το σημείο, ότι εμπόδια στην εφαρμογή ενός νόμου μπορεί να προέρχονται από δύο παράγοντες. Το πρώτο έχει σχέση με τις πρακτικές δυσκολίες που εμφανίζονται από τις εν στενή έννοια διαδικασίες πραγματοποίησης των στόχων που ορίζονται. Πρόκειται για τις λειτουργίες των αρμοδίων υπηρεσιών και το βαθμό ετοιμότητας τους απέναντι στα νέα ή στα πρόσθετα καθήκοντα τους, ιδίως λόγω ελλιπής οργάνωσης ή απουσίας ανάλογης εμπειρίας. Ενδεχομένως, να παρουσιάζεται και αδυναμία των ενδιαφερομένων να ανταποκριθούν στις προϋποθέσεις και στις απαιτήσεις που τους επιβάλλονται.

Όσον αφορά στο δεύτερο πρόβλημα, είναι ιδιαίτερα πιθανό να προκύψουν και προβλήματα αμιγώς νομικής φύσης από τις ίδιες τις διατάξεις του νόμου. Αυτά μπορεί να οφείλονται είτε στην ακαταλληλότητα μιας συγκεκριμένης ρύθμισης είτε σε κενά της νομοθεσίας γύρω από κάποια σημαντικά ζητήματα⁶⁴.

Όσον αφορά στη πρώτη κατηγορία, αν ήθελε να χαρακτηρίσει κανείς μονολεκτικά τα πρακτικά στάδια εφαρμογής της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής θα χρησιμοποιούσε τον όρο «γραφειοκρατία». Βεβαίως, το φαινόμενο αυτό κάθε άλλο παρά πρωτόγνωρο είναι για την ελληνική πραγματικότητα. Στην προκειμένη περίπτωση, παρόλα αυτά, λαμβάνει ιδιαίτερες διαστάσεις κι αυτό γιατί ταλαιπωρεί μια από τις ασθενέστερες ομάδες του πληθυσμού με πολλά οικονομικά, και όχι μόνον, προβλήματα.

⁶⁴ Κατσορίδα, Δ., και Καψάλη, Α., «Η σύγχρονη ελληνική μεταναστευτική πολιτική: περιεχόμενο και αποτέλεσμα», ο.π.,σελ21

Ο υπεύθυνος μετανάστευσης του Ε.Κ.Α. παρατηρεί ότι τα έγγραφα που κάθε φορά απαιτούνται για την έκδοση άδειας παραμονής και εργασίας είναι πάρα πολύ με αποτέλεσμα η προσπάθεια των μεταναστών να τα συλλέξουν να είναι εξαιρετικά χρονοβόρα και επίμονη. Κι αυτό γιατί πολύ συχνά οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν τους χορηγούν εύκολα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για δύο κυρίως λόγους:

1. τα δικαιολογητικά αυτά ή τα ενημερωτικά φυλλάδια είναι γραμμένα στην ελληνική μόνο γλώσσα με αποτέλεσμα όσοι μετανάστες δεν την χειρίζονται επαρκώς, να αδυνατούν να διευκρινίσουν στον αρμόδιο υπάλληλο τι ακριβώς χρειάζονται.
2. απροθυμία κάποιων υπαλλήλων να τροφοδοτήσουν τους μετανάστες με αυτά τα έγγραφα διότι ερμηνεύοντας κατά το δοκούν τις διατάξεις του νόμου, πολλές φορές αρνούνται να εξυπηρετήσουν τους αλλοδαπούς⁶⁵.

Η συνολική εικόνα εμφανίζει την δημόσια διοίκηση τουλάχιστον ανέτοιμη για την εξυπηρέτηση εκατοντάδων χιλιάδων ατομικών υποθέσεων. Στην πραγματικότητα, όλα αυτά τα προβλήματα έχουν την ρίζα τους στην ιδέα του νομοθέτη να αναθέσει στους δήμους την ανανέωση των «πράσινων» καρτών του προηγούμενου καθεστώτος και την έκδοση νέων αδειών παραμονής, έργο το οποίο είχαν υπό την ευθύνη τους άλλοι φορείς μέχρι τότε και συγκεκριμένα ο Ο.Α.Ε.Δ. ή το τμήμα αλλοδαπών.

Ας σημειωθεί ότι όλη αυτή η αργοπορία έχει ανυπολόγιστες νομικές συνέπειες για τους μετανάστες. Οι αρμόδιες υπηρεσίες υλοποίησης της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής, η μετατροπή των προξενείων σε γραφεία εργασίας και η ανάθεση στον Ο.Α.Ε.Δ. της εκπόνησης της Ετήσιας Έκθεσης για τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς εργασίας σε «αλλοδαπό» εργατικό δυναμικό.

Το βασικό μειονέκτημα του νόμου, παρατηρεί ο Γραμματέας του Δ.Σ. του Δικτύου Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών, είναι ότι η φιλοσοφία του εξαρτά την είσοδο και την νομιμοποίηση των μεταναστών από την προέγκριση και εν συνεχεία, την έκδοση της άδειας εργασίας κάτω, όμως, από συνθήκες αρρυθμιστής αγοράς εργασίας. Άλλωστε, κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του νόμου ο Ο.Α.Ε.Δ. δεν ήταν υποχρεωμένος να παρουσιάσει αυτή την έκθεση αλλά δεν αναμένεται να το κάνει ούτε το 2003⁶⁶.

---

⁶⁵ στο ίδιο, σελ21-22

⁶⁶ στο ίδιο, σελ 24

Το ύψος του παραβόλου για την ετήσια άδεια παραμονής (από 50000 δραχμές) αποτελεί σαφώς ανασταλτικό παράγοντα με δεδομένα τα χαμηλό κατά τεκμήριο εισοδήματα των μεταναστών ιδίως στη περίπτωση που σε μια οικογένεια οι υπόχρεοι σε αυτό το ποσό είναι συνολικά περισσότεροι από ένας.

Κι αν αυτή είναι η κατάσταση που δημιουργήθηκε από τις τεχνικές μεθόδους που υιοθετήθηκαν, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εξέταση των νομικών παρενεργειών από την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2910/2001, οι οποίες όχι σπάνια τελούν σε άμεση σχέση και συνάρτηση με τα πρακτικά προβλήματα.

Σε αυτή την κατηγορία των θεμάτων που ανακύπτουν από την εφαρμογή ενός θεματικού πλαισίου, η συζήτηση για την λειτουργικότητα του αποκτά βαρύνουσα σπουδαιότητα όταν μάλιστα πρόκειται για τους οικονομικούς μετανάστες. Περισσότερο από κάθε άλλον πολίτη στην Ελλάδα οι ανήκοντες σε αυτή την ομάδα βλέπουν τα σημαντικότερα ζητήματα της ζωής και της προσωπικότητάς τους να εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό, ουσιαστικά από ένα και μόνο νομικό κείμενο. Ένα κείμενο, το οποίο φιλοδοξεί να ρυθμίσει όχι μόνο πολλές πτυχές της καθημερινής τους πραγματικότητας, αλλά και την ίδια τους την επιβίωση.

Η εργασία και το δικαίωμα σε αυτή αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την πρόοδο και την ευημερία του καθενός. Κατά συνέπεια, οι παράνομοι μετανάστες έχουν από το νόμο μειωμένη δικαιοπρακτική ικανότητα απέναντι στους ιδιώτες και την Διοίκηση⁶⁷.

Η μεγάλη καθυστέρηση που παρατηρείται κατά την έκδοση και κυρίως την ανανέωση της άδειας παραμονής έχει ανυπολόγιστες συνέπειες για τους μετανάστες και τις οικογένειές τους. Στο διάστημα που μεσολαβεί από την λήξη ισχύος της άδειας παραμονής μέχρι την ανανέωση της αναστέλλονται βασικά δικαιώματά τους. Λαμβάνοντας υπόψη τις επαναλήψεις του φαινομένου σε ετήσια βάση, δεν θα ήταν υπερβολικό να πούμε ότι σε μεγάλα τμήματα της ζωής του οι άνθρωποι αυτοί τελούν συνολικά σε αναστολή.

---

⁶⁷Ψημμένος, Ιορδ., *Μετανάστευση και εργασία στην Ευρώπη: Η δημιουργία νέων κοινωνικών χωρών*. Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής και Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα 1999, σελ 40-56

Υπάρχει ασάφεια ως προς την στενή αλληλεξάρτηση της σύμβασης με την άδεια εργασίας η οποία έχει και άλλες προεκτάσεις όπως φαίνεται από το άρθρο 53. Επιπλέον σε σχέση με τα ένσημα επικρατεί και μια πρόσθετη σύγχυση σχετικά με το αν ή πόσα ένσημα χρειάζονται για να ανανεωθεί η άδεια εργασίας με το καθεστώς. Επίσης, προβλήματα παρουσιάζονται και για όσους είναι εγγεγραμμένοι στο ταμείο ανεργίας και σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο δεν μπορούν να ανανεώσουν την άδεια εργασίας.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι η «δεύτερη ευκαιρία» που εισήγαγε ο Ν. 2910/2001 για τους ανεπίσημους μετανάστες δεν απευθύνεται σε όλους επειδή για να νομιμοποιηθεί κάποιος, ο οποίος δεν έχει αναλάβει ποτέ καμία πρωτοβουλία προς την απόκτηση της άδειας παραμονής κατά το προηγούμενο σε ισχύ δίκαιο, θα πρέπει να αποδείξει ότι διέμενε στην χώρα για ένα τουλάχιστον έτος πριν την έναρξη ισχύος του νόμου. Όσοι δεν μπορούν να το κάνουν ή άπλα εισήλθαν στην Ελλάδα μετά την 2 Ιουνίου 2000 δεν έχουν καμία απολύτως δυνατότητα να παραμείνουν και να εργαστούν νόμιμα στην Ελλάδα⁶⁸.

Είναι απορίας άξιο γιατί ο νομοθέτης στέρησε αυτή την δυνατότητα σε μια πολυάριθμη ομάδα μεταναστών από τους οποίους οι περισσότεροι, αν όχι όλοι θα επιθυμούσαν σίγουρα να νομιμοποιηθούν.

Η ανταπόκριση των μεταναστών στις διαδικασίες νομιμοποίησης κάθε άλλο παρά απλές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν, έδωσαν νέα πνοή ελπίδας σε εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες. Από την πρώτη στιγμή πολλοί από αυτούς έσπευσαν να ενημερωθούν για τις διατάξεις του νέου μεταναστευτικού νόμου ώστε να προσπαθήσουν να συλλέξουν τα απαιτούμενα έγγραφα.

Ωστόσο, κάποιοι παράγοντες επιδρούν ανασταλτικά στην προσπάθεια των μεταναστών να αποκτήσουν νόμιμους τίτλους. Ένας από αυτούς, είναι το πλέγμα της γραφειοκρατίας. Λόγω όμως της αποφασιστικότητάς τους, σπάνια αποθαρρύνονται και μάλιστα εξαντλούν κάθε περιθώριο πριν αποφασίσουν να παραιτηθούν από τις νόμιμες διαδικασίες⁶⁹.

---

⁶⁸ Κατσορίδα, Δ., και Καννάλη, Α., «Η σύγχρονη ελληνική μεταναστευτική πολιτική: περιεχόμενο και αποτέλεσμα», ο.π., σελ.27

⁶⁹ στο ίδιο, σελ. 28

Βέβαια χωρίς να υποτιμούμε και τον ρόλο που διαδραμάτισε στη ζωή των μεταναστών το προηγούμενο στάδιο της ταλαιπωρίας τους κατά το τελευταίο σε ισχύ δίκαιο. Στην προηγούμενη δεκαετία, τη μεγάλη προσδοκία ότι η πρώτη νομιμοποίηση θα έλυε τα προβλήματα τους διαδέχτηκε η απογοήτευση της αποτυχίας της προσπάθειας αυτής, λόγω της ανεπάρκειας του νομοθετικού πλαισίου αλλά και της γραφειοκρατίας.

Αυτό δεν στάθηκε μεν ικανό να τους αποτρέψει να εκμεταλλευτούν τις ευεργετικές διατάξεις του Ν. 2910/2001 σε πρώτη φάση, όμως η συνέχεια δεν ήταν ανάλογη. Έτσι, ο εκπρόσωπος του Δικτύου κοινωνικής υποστήριξης προσφύγων και μεταναστών εκτιμά ότι ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών υπέβαλλε την αίτηση για την χορήγηση της αρχικής εξάμηνης άδειας παραμονής, όμως πολλοί δεν ήταν διαθετιμένοι να επαναλάβουν τα ίδια βήματα προκειμένου να την ανανεώσουν.

Είναι αλήθεια ότι κατά τους πρώτους μήνες εφαρμογής του νόμου οι ουρές στα αρμόδια γραφεία για την έκδοση των αδειών εργασίας και παραμονής ήταν τεράστιες. Επειδή η διοίκηση ήταν απροετοίμαστη να εξυπηρετήσει τους ενδιαφερόμενους δεν είχε καν προβλεφθεί το στοιχειώδες, δηλαδή, ένας τρόπος να τηρηθεί μια σειρά προτεραιότητας. Όπου αυτό έγινε, για παράδειγμα σε ένα κατάστημα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αθηνών πολύ σύντομα και λόγω του συντονισμού, το ηλεκτρονικό μηχάνημα καταστράφηκε και δεν αντικαταστήθηκε ποτέ⁷⁰.

Το αποτέλεσμα των ελλείψεων της Διοίκησης ήταν ότι αρκετοί μετανάστες συγκεντρώνονταν στη είσοδο των καταστημάτων από το προηγούμενο βράδυ και για πολλές ημέρες ή και εβδομάδες χωρίς να καταφέρνουν να εισέλθουν πότε και ενώ η διάρκεια της άδειας τους είχε ήδη λήξει. Ίσως τα πολλά χαμένα μεροκάματα και η ταλαιπωρία «να ήταν στο πρόγραμμα». Εκείνο το εμπόδιο που δεν θα μπορούσε πότε να καμφθεί ήταν η συχνή άρνηση του εργοδότη να επιτρέψει την παρατεταμένη απουσία για την υποβολή των δικαιολογητικών, έστω και με μια μορφή άδειας.

Οι ασθενέστεροι οικονομικά μετανάστες εγκατέλειψαν τελικά την προσπάθεια και πέρασαν σε καθεστώς παρανομίας. Όσοι ήταν ικανοί να δαπανήσουν κάποια επιπλέον χρήματα κατέφυγαν στη λύση της νομικής αρωγής. Δυστυχώς, κάποιοι δικηγόροι αξιοποίησαν την απελπισία των μεταναστών και έναντι αμοιβής ανέλαβαν την διεκπεραίωση πολλών ατομικών υποθέσεων. Είναι πλέον αυτονόητο ότι η συγκέντρωση της αμοιβής καταστεί αναγκαία για κάποιους μετανάστες ως έσχατη λύση

---

⁷⁰ στο ίδιο. σελ 28-29

στο πρόβλημα τους. Εκ του αποτελέσματος, λοιπόν, κρινόμενη η συμμετοχή των οικονομικών μεταναστών στα στάδια προέβλεπε οι νόμοι είναι περιορισμένοι.

Αναλυτικά, με τα στοιχεία που έχει στην διάθεση του το Δίκτυο, 350000 μετανάστες υπέβαλλαν αίτηση για λευκή κάρτα το 1997 και μέχρι 31/01/2001 είχαν αποκτήσει την πράσινη κάρτα μόλις οι 200000. από αυτούς μόνο οι μισοί είχαν την δυνατότητα να την ανανεώσουν. Τέλος, με τη ευκαιρία που παρουσιάστηκε με το τελευταίο νόμο καταγράφηκαν για το 2001 συνολικά 372000 μετανάστες, αλλά όπως υπογραμμίστηκε αυτός ο αριθμός αφορά στην πρώτη φάση νομιμοποίησης από την οποία στην πορεία παραιτήθηκαν παρά πολλοί αλλοδαποί.

Αν οι εκτιμήσεις όλων των φορέων για το 2001 ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και το σύνολο των ανεπίσημων και επίσημων μεταναστών ξεπερνά τις 750000 τότε στην καλύτερη περίπτωση το 40% μόνο του συνόλου δεν ζει πια στη σκιά της σύλληψης και της διοικητικής απέλασης. Συνοψίζοντας, το συμπέρασμα που εξάγεται από τα παραπάνω είναι ότι η ανταπόκριση των μεταναστών ήταν θετική αλλά η συγκυρία μέσα στην οποία έπρεπε να την εκδηλώσουν ήταν αρνητική.

Επίσης στοιχεία για το 2004 μας δείχνουν ότι το σύνολο των μεταναστών είναι 1150000 εκ των οποίων κατάφεραν να νομιμοποιηθεί το 83,1%. Ακόμα θα πρέπει να σημειώσουμε ότι 92% των αδειών έχει διάρκεια ισχύος ενός με δυο χρόνια και η αιτιολογία για την χορήγηση ποικίλει με μεγαλύτερο ποσοστό την αιτιολογία της εξαρτημένης εργασίας όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΔΕΙΩΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ 2004	
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	68%
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ	12%
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	12%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΔΕΙΩΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ

ΠΗΓΗ: Εφημερίδα CITY PRESS, 21 Φεβρουαρίου 2005, σελ 2

Η συνολική αξιολόγηση της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής είναι ότι δυο είναι οι τομείς στους οποίους δοκιμάζεται η σύγχρονη μεταναστευτική πολιτική. Ο πρώτος αφορά στη λύση που προτείνει για τα προβλήματα της επικαιρότητας και ο δεύτερος στη δυνατότητα της να προσφέρει συνολικά μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Για το πρώτο σκέλος και με βάση την εικόνα που αποτυπώθηκε η απάντηση φαίνεται αυτονόητη. Εάν όντως ο αρχικός στόχος της νομοθετικής παρεμβάσης ήταν η νομιμοποίηση, τότε μπορούμε να συμπεράνουμε από τα στατιστικά στοιχεία ότι δεν στέφθηκε με πλήρη επιτυχία.

Είναι αντιληπτό ότι ένας νόμος τόσο γραφειοκρατικός δεν είναι ένας λειτουργικός νόμος. Ίσως αν μπορούσε να περιοριστεί η έκταση της γραφειοκρατίας η εικόνα θα βελτιωνόταν αισθητά. Θα πρέπει τονιστεί ότι σε καμία περίπτωση η οποιαδήποτε διαδικασία νομιμοποίησης, όσο επιτυχημένη κι αν είναι δεν υποκαθιστά την χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής μιας χώρας σαν την Ελλάδα. Όσο για τις μελλοντικές προοπτικές του νέου θεσμικού πλαισίου δεν μπορεί κανείς να αισιοδοξεί⁷¹.

Είναι αλήθεια ότι στη πράξη χάνονται πολλά στοιχεία από αυτό το οποίο θεωρείται συγκροτημένη πολιτική αφού δίνεται η εντύπωση ότι η εμφάνιση του Ν. 2910/2001 είχε συγκυριακό χαρακτήρα και δεν περιεχει γνωρίσματα προνοητικότητας για το μέλλον, για την έλευση νέων μεταναστών.

Πολλοί θα είναι αυτοί που από εδώ και πέρα θα συνεχίσουν να είναι επισήμως άορατοι για την πολιτεία ή τις διοικητικές αρχές και ταυτόχρονα εγκλωβισμένοι στο πεδίο της μαύρης εργασίας. Όσο για τα δημόσια ταμεία, η εξυγίανση των οποίων έχει προκαλέσει μεγάλη συζήτηση το τελευταίο διάστημα, θα χάνουν πολλά εκατομμύρια ευρώ ετησίως από τις εισφορές που συνεπάγεται η νόμιμη εργασία. Αν και τα συνδικάτα είχαν εκφράσει την άποψη ότι μακροπρόθεσμα θα ήταν προς όφελος όλων η νομιμοποίηση των μεταναστών χωρίς καμία διάκριση.

Υπάρχουν βέβαια δηλώσεις από την τότε κυβέρνηση ότι η Ελλάδα στα πλαίσια της ενσωμάτωσης της αντίστοιχης κοινοτικής οδηγίας, θα χορηγεί άδειες παραμονής αόριστου διάρκειας σε όσους μετανάστες συμπληρώνουν 5ετη νόμιμης παραμονής και εργασίας στη χώρα. Η ρύθμιση θα έχει αναδρομική ισχύ. Επίσης από το Ινστιτούτο μεταναστευτικής πολιτικής πιστεύεται ότι θα πρέπει να γίνουν χειρισμοί και ως προς την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών στον ελληνικό

---

⁷¹ στο ίδιο. σελ 30

χώρο. Υπάρχει πολύς πάντως χρόνος για να κρίνουμε ένα νέο γύρο δοκίμων από την πλευρά των υπεύθυνων για την μετανάστευση, ενώ οι μετανάστες καλούνται να διάγουν βίο επίσημο αλλά μετά εμποδίων⁷².

---

⁷² στο ίδιο. σελ 31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΚΟΣΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

3.1 ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΚΟΣΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

3.1.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΟΜΟΙΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας EUROSTAT, που δόθηκαν στη δημοσιότητα στις Βρυξέλλες, η Ελλάδα εμφανίζει δημογραφική μείωση ενώ η πληθυσμιακή της αύξησης οφείλεται αποκλειστικά στη μετανάστευση. Συγκεκριμένα σύμφωνα με τα πρώτα αποτελέσματα των δημογραφικών δεδομένων για το έτος 2002 που παρουσίασαν από κοινού η EUROSTAT και το Συμβούλιο της Ευρώπης στην Ελλάδα παρατηρούνται αρνητικοί ρυθμοί φυσικής αύξησης της τάξης του $-0,2$ ανά χίλιους κατοίκους. Ο πληθυσμός της Ελλάδας αυξάνεται με το χρόνο. Η αύξηση αυτή οφείλεται αποκλειστικά στη μετανάστευση, καθώς η φυσική αύξηση του πληθυσμού είχε αρνητικό πρόσημο⁷³.

Αυτό φαίνεται από τα στοιχεία της απογραφής του 2001 όπου οι μετανάστες καταγράφηκαν ως 762191 δηλαδή σε ένα ποσοστό 6,5% του πληθυσμού. Το ποσοστό αλλάζει με το καιρό και στις μέρες μας το νούμερο έχει φτάσει στις 1150000 μετανάστες δηλαδή σε ένα ποσοστό 13% του πληθυσμού [το οποίο σε σχέση με το αντίστοιχο νούμερο το 1997(250000) έχει τετραπλασιαστεί]⁷⁴. Όσον αφορά ειδικότερους δείκτες όπως τη βρεφική θνησιμότητα στη Ελλάδα διατηρεί το υψηλότερο επίπεδο. Επίσης φαίνεται ότι στην Ελλάδα μειώθηκαν οι γάμοι και αυξήθηκαν τα διαζύγια. Τέλος η μέση προσδόκιμη διάρκεια ζωής ήταν το 2002 στην Ελλάδα χαμηλότερο από το κοινοτικό μέσο όρο. (ΠΙΝΑΚΑΣ 4 και ΠΙΝΑΚΑΣ 5)

⁷³ www.dream.net.gr/modulew.php?name=News&file=print&sid=129, 29/10/2004

⁷⁴ Εφημερίδα CITY PRESS, 21 Φεβρουάριου 2005, σελ 2

	2001	2002
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	10964020	11018400
ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ		102500
ΘΑΝΑΤΟΙ		104200
ΓΑΜΟΙ		5,20%
ΔΙΑΖΥΓΙΑ		1,10%
ΜΕΣΟ ΠΡΟΣΔ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ		80,7ετών
ΜΕΣΟ ΠΡΟΣΔ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΑΝΔΡΕΣ		75,4 ετών

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ(ΓΗΓΕΝΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ)

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία στοιχείων από www.Dream.net.gr

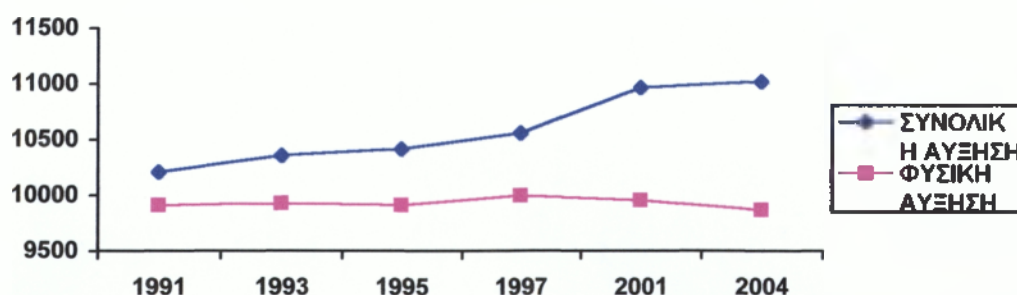
	2001
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ	762000
1-14 ΕΤΩΝ	127025
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	346481
ΕΓΓΑΜΟΙ	365760
ΑΓΑΜΟΙ	337718

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία στοιχείων από www.oke.gr/intex-gr.htm

Η γενική αυτή εικόνα της χώρας είναι ανησυχητική διότι αν συνεχιστούν αυτοί οι ρυθμοί και ως προς τους μετανάστες αλλά και ως προς το γηγενή πληθυσμό, τότε θα έχουμε την δραματική μείωση έως και εξαφάνιση του ελληνικού πληθυσμού, όπως φαίνεται από το σχήμα 1.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ - ΦΥΣΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ

ΣΧΗΜΑ 1: Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΗΓΗ: ΙΔΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

Στο σχήμα 1 φαίνεται μια σταδιακή αύξηση του συνολικού αριθμού του πληθυσμού της Ελλάδας με μια ταυτόχρονη μείωση του γηγενή πληθυσμού για τους λόγους που φαίνονται στους πίνακες 4 και 5.

Οι μετανάστες λόγω της απορρόφησης ως εργατικό δυναμικό στην γεωργία, κατοικούν στην ύπαιθρο και επηρεάζουν την κοινωνική σύνθεση της. Επίσης παρατηρούνται, εκτός της κοινωνικής σύνθεσης, κοινωνικές μεταβολές και χωρικές διαφοροποιήσεις οι οποίες φαίνονται πιο έντονα στην Αθήνα, αφού το ποσοστό μεταναστών στον δήμο Αθηναίων είναι το 17% του πληθυσμού για το 2004⁷⁵.

Από την μια πλευρά, στην ελληνική ύπαιθρο οι μετανάστες κάλυψαν το δημογραφικό έλλειμμα, συνέβαλαν στην γεωργική οικονομία λόγω ότι αποτελούν χαμηλού κόστους εργατικό δυναμικό αλλά αλλοιώθηκε η μορφή της γεωργικής απασχόλησης από οικογενειακή σε μη⁷⁶. Πέρα από αυτό οι μετανάστες αλλοιώνουν την κοινωνική σύνθεση γιατί ζουν εκεί όλες οι κατηγορίες μεταναστών, μερικές από τις οποίες παρουσιάζονται στο πίνακα 5, οι οποίοι φυσικό είναι να διαιωνίζονται σε βάρος του αρνητικού πρόσημου στο ποσοστό αύξησης του γηγενή πληθυσμού. Οι μετανάστες εντάσσονται στις χαμηλές κοινωνικο – επαγγελματικές τάξεις.

Από την άλλη πλευρά οι ενδογενείς και εξωγενείς μεταβολές που παρατηρούνται στην κοινωνική σύνθεση των περιοχών κατοικίας της Αθήνας, έχουν ως συνολικό αποτέλεσμα την ένταση του κοινωνικού διαχωρισμού τόσο με την έννοια της αύξησης της κοινωνικής απόστασης μεταξύ των περιοχών όπου συγκεντρώνονται αντίστοιχα τα υψηλότερα και τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα όσο και του πολλαπλασιασμού των χωρικών κλιμάτων και των μορφών με τις οποίες εμφανίζεται ο διαχωρισμός.

Τα κύρια χαρακτηριστικά των κοινωνικών μεταβολών και των χωρικών διαφοροποιήσεων τους μπορούν να συνοψισθούν στα παρακάτω⁷⁷:

⇒ Η κοινωνία της μητροπολιτικής περιοχής της Αθήνας παρουσιάζει πόλωση, η οποία απορρέει κυρίως από τη μετακίνηση του αυτόχθονα πληθυσμού προς τις υψηλότερες και μεσαίες κοινωνικο –

⁷⁵ Εφημερίδα CITY PRESS, 21 Φεβρουαρίου 2005, σελ 2

⁷⁶ Κασίμης, Χ., Ζακοπούλου, Ε., και Παπαδόπουλος, Α. Γ., «Η συμβολή των μεταναστών στη σύγχρονη οικογενειακή εκμετάλλευση:Μελέτη τριών παραδειγματικών περιοχών»,ο.π., σελ9- 38

⁷⁷ www.ekke.gr/wp_2003/4iaak, 27/9/2004

επαγγελματικές βαθμίδες και τη μαζική εισροή μεταναστών στις χαμηλότερες.

- ⇒ Το οικιστικό απόθεμα επίσης πολώνεται ως προς την ποιότητα και την παλαιότητα του, και η πρόσβαση στην κατοικία παρουσιάζει αυξανόμενη κοινωνική διαφοροποίηση ως προς αυτά τα χαρακτηριστικά, η οποία εντείνεται λόγω της αυξανόμενης κοινωνικής πόλωσης. Παράλληλα, αυξάνει σημαντικά και η κοινωνική διαφοροποίηση της πρόσβασης στην ιδιοκατοίκηση προς όφελος των υψηλών κοινωνικών κατηγοριών.
- ⇒ Τα οικογενειακά δίκτυα, που έπαιξαν σημαντικό ρόλο σε προηγούμενες περιόδους για την διατήρηση της σταθερότητας στην αναπαραγωγή της κοινωνικο – οικιστικής δομής, χάνουν προοδευτικά αυτή τους τη δυνατότητα εκχωρώντας όλο και περισσότερο έδαφος στην αγορά ως βασικό μηχανισμό κοινωνικής κατανομής και οργάνωσης στον μητροπολιτικό χώρο. Τη σημαντικότερη αποστασιοποίηση από τα οικογενειακά δίκτυα στην επιλογή περιοχής κατοικίας παρουσιάζουν τα υψηλά και μεσαία στρώματα που κυρίως τροφοδότησαν την προαστιακή επέκταση της πόλης.
- ⇒ Η αγορά κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος ως μηχανισμός κοινωνικής κατανομής και οργάνωσης του μητροπολιτικού χώρου όχι μόνο επειδή υποχωρούν οι παραδοσιακοί μηχανισμοί, αλλά και επειδή δεν υπάρχει καμία παρέμβαση με στόχο την ανάσχεση των κοινωνικά διαχωριστικών επιπτώσεων της λειτουργίας της στην κοινωνική συγκρότηση των περιοχών κατοικίας. Η απουσία αυτή αντικατοπτρίζεται και στο γεγονός ότι ο κοινωνικός διαχωρισμός δεν έχει εγγραφεί στην πολιτική ημερήσια διάταξη⁷⁸.
- ⇒ Ο κοινωνικός διαχωρισμός στο μητροπολιτικό χώρο παίρνει διάφορες μορφές:
  - Τα προάστια, και ιδιαίτερα τα νεότερα, συγκροτούνται όλο και περισσότερο σε κοινωνικά αμιγή βάση.
  - Οι πυκνοδομημένες περιοχές γύρω από αυτό εμφανίζουν φαινόμενα κάθετου κοινωνικού διαχωρισμού στις πολυκατοικίες της αντιπαροχής και διαχωρισμού μεταξύ νέων και παλιών κτιρίων, που διαφοροποιούν κυρίως μεταξύ παλαιών κατοίκων υψηλής και μεσαίας κοινωνικής προέλευσης και νέων κατοίκων χαμηλής – μεσαίας προέλευσης και μεταναστών.
  - Τα παλαιά δυτικά προάστια εμφανίζουν εντεινόμενη κοινωνική διαφοροποίηση στο εσωτερικό τους μεταξύ των κατοίκων νέων και παλιών κτιρίων, συνυφασμένη κυρίως με την εσωτερική κοινωνικο –επαγγελματική εξέλιξη του πληθυσμού τους.

---

⁷⁸ στο ίδιο

- Οι διαχωρισμοί που αναπτύσσονται στις περικεντρικές περιοχές και παλιά δυτικά προάστια αποτελούν μεταβατική φάση του κοινωνικού διαχωρισμού από μεγαλύτερη σε μικρότερη χωρική κλίμακα⁷⁹.
- ⇒ Η τάση για αύξηση του κοινωνικού διαχωρισμού στοιχειοθετείται από το γεγονός ότι τόσο η ενδογενής όσο και η εξωγενής κοινωνική μεταβολή στις περιοχές κατοικίας εντείνει το διαχωρισμό. Η ενδογενής μεταβολή έδειξε ότι οι αυτόχθονες πληθυσμοί των περιοχών κατοικίας τείνουν να αναπαράγονται διευρύνοντας τις κοινωνικές αποστάσεις μεταξύ των περιοχών. Η εξωγενής από την άλλη πλευρά έδειξε ότι οι εισρέοντες πληθυσμοί είτε συμβάλουν στο σχημα αναπαραγωγής των αυτοχθόνων, είτε δημιουργούν νέους χώρους συγκριτικά αμιγούς κοινωνικής σύνθεσης(προάστια) ή δημιουργούν χώρους ασταθούς κοινωνικής ανάμιξης με σαφείς εσωτερικούς διαχωρισμούς(περικεντρικές περιοχές).
- ⇒ Η κοινωνική πόλωση και ο διαχωρισμός είναι εμφανείς ως τάσεις και στο επίπεδο των στάσεων και της συμπεριφοράς. Οι επιλογές περιοχής κατοικίας (για όσους υπάρχει πραγματικά επιλογή) είναι είτε έμμεσα είτε άμεσα διαχωριστικές, ενώ το πρότυπο του καλού προαστίου ως επιθυμητής περιοχής κατοικίας είναι κυρίαρχο ασχέτως της δυνατότητας πραγμάτωσής του. Παράλληλα, η επιδίωξη κοινωνικής συνοχής σηματοδοτείται περιοριστικά (και κατά ουσία αρνητικά), αφού πολύ σημαντικό ποσοστό των κατοίκων θα ήθελε και ακόμη περισσότερο (ένας στους δυο) με ομάδες μεταναστών ή μειονότητες⁸⁰.

Η μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας και γενικότερα όλης της Ελλάδας μπορεί να θεωρείται περιοχή όπου η ιδιότυπη κοινωνική συνοχή βρίσκεται υπό πίεση λόγω της υποχώρησης των παραδοσιακών ρυθμίσεων και του αυξανόμενου ρυθμιστικού ρόλου της αγοράς, ενώ δεν έχουν αναφανεί τα στοιχεία για την οικοδόμηση μιας νέας κοινωνικής συνοχής και θεμελιωμένης σε δημοκρατική βάση.

Συμπεραίνουμε ότι ο τρόπος με τον οποίον εντάσσεται το ξένο εργατικό δυναμικό στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες αποκτά μια δική του δυναμική με προεκτάσεις που ξεπερνούν την απλή λειτουργία της αγοράς εργασίας. Η αναπόφευκτη, λοιπόν, αλληλεπίδραση αυτού του εργατικού δυναμικού με την κοινωνία υποδοχής δημιουργεί όχι μόνο νέες οικονομικές αλλά και νέες δημογραφικές, κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες.

⁷⁹ στο ίδιο

⁸⁰ στο ίδιο

3.1.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η αξιολόγηση των οικονομικών συνεπειών της μετανάστευσης φανερώνουν την πολυπλοκότητα του φαινομένου. Οι οικονομικές συνέπειες της μετανάστευσης παίζουν θετικό και αρνητικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας στην Ελλάδα.

Από την μια οι μετανάστες παίζουν θετικό ρόλο στα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η παρουσία των μεταναστών και η εν γενεί προσφορά τους στην παραγωγή και ανάμειξη τους στην ελληνική οικονομία επιφέρει αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και μείωση των τιμών των αγαθών⁸¹.

Επίσης η εργασία των μεταναστών με χαμηλότερη αμοιβή από εκείνη των Ελλήνων δημιουργεί ένα είδος οικονομικής προσόδου που επωφελούνται οι παραγωγοί και οι καταναλωτές. Εξάλλου όπως έχει υποστηριχθεί δίχως την εργασία χαμηλής αμοιβής που προσφέρουν οι αλλοδαποί, πολλές επιχειρήσεις δεν θα μπορούσαν να λειτουργούν και να επιβιώσουν στις ανταγωνιστικές συνθήκες.

Τέλος, ας προστεθεί ακόμη ότι το ουσιώδες υλικό κόστος της παράνομης μετανάστευσης αποτελεί το ύψος σε συνάλλαγμα που εμβάζουν αλλοδαποί στο εξωτερικό. Ως γνωστό, το συνάλλαγμα είναι εξαιρετικά σημαντικό για την Ελλάδα που οι εξαγωγές της καλύπτουν μόνο το 40% των εισαγωγών.

Επιπλέον σε οικονομικό επίπεδο οι θετικές επιπτώσεις είναι⁸²:

- ⇒ Ικανοποιητική αντιμετώπιση της έλλειψης εργατικού δυναμικού με την εισαγωγή ξένων εργατών για την ανατροφή και την εκπαίδευση (γενική και επαγγελματική) των οποίων δεν δαπάνησε τίποτε η χώρα υποδοχής.
- ⇒ Αύξηση της παραγωγής και ίσως της ικανότητας ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο.
- ⇒ Αύξηση των έργων υποδομής.

⁸¹ Μιχαλόπουλος, Χ., και Τριτώνης, Ι., Η αντιμετώπιση των προσφύγων και των διακινούμενων εργαζομένων από το σύστημα της ελληνικής κοινωνικής πολιτικής, ο.π., σελ 110

⁸² Κουλιάρη, Α., Ξένος στην Ελλάδα, Μετανάστης, Γλώσσα και Κοινωνική Ένταξη, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1997, σελ11

- ⇒ Εξαγωγή της ανεργίας με την απόθεση των αλλοδαπών εργατών στις χώρες προέλευσής τους.
- ⇒ Ελαστικότητα συναλλάγματος προς τις χώρες προέλευσης λόγω της κινητικότητας και των χαμηλών μισθών των αλλοδαπών εργατών.
- ⇒ Η είσοδος του εργατικού δυναμικού δεν οδήγησε σε σοβαρές απορυθμίσεις στην αγορά εργασίας.
- ⇒ Η φθηνή εργασία των μεταναστών έπαιξε ρόλο στους τομείς της γεωργίας, της μεταποίησης, των κατασκευών, των υπηρεσιών, στις οικιακές εργασίες και άλλα.

Από την άλλη οι μετανάστες παίζουν αρνητικό ρόλο λόγω της εμφάνισης της παραοικονομίας. Η παραοικονομία δημιουργείται λόγω της εμφάνισης μιας σταθεροποίησης της σχέσης αυτού του εργατικού δυναμικού με την αγορά εργασίας αλλά συγχρόνως παρατηρείται ότι χάνονται ευκαιρίες αναδιάρθρωσης. Μπορεί κανείς να προβλέψει ότι η στασιμότητα ως προς τη διάρθρωση της οικονομίας σε αρκετούς τομείς ανανεώνει τη ζήτηση για φθηνή εργασία και επομένως για μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό, που φθάνει κατευθείαν στην Ελλάδα σε συνθήκες που το οδηγούν κατευθείαν στην παραοικονομία. Οι πόρτες της παραοικονομίας έμειναν και παραμένουν ανοικτές λόγω μιας κρατικής συμπεριφοράς που αναγνωρίζει σε σημαντικά κομμάτια της οικονομίας τη δυνατότητα να λειτουργούν χωρίς σεβασμό της εργατικής και της κοινωνικής νομοθεσίας.

Επίσης οι περισσότεροι μετανάστες είναι χωρίς άδεια παραμονής με αποτέλεσμα να είναι ανασφάλιστοι και κατά επέκταση να περιορίζουν τα έσοδα των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και να επιδεινώνουν την κρίση στην κατάσταση της κοινωνικής ασφάλισης. Όμως θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι μετανάστες είναι συνήθως μόνοι, υγιείς και επομένως δεν επιβαρύνουν τις κοινωνικές υπηρεσίες, εφόσον η χρήση της υπάρχουσας κοινωνικής υποδομής είναι πολύ περιορισμένη⁸³.

⁸³ Ρυλμόν, Π.Λ.... «Η αναγκαιότητα μιας νέας προσέγγισης της μετανάστευσης», ο.π., σελ 9-10

Η εμπειρία της Ελλάδας που βρίσκεται εδώ και πολλά χρόνια σε μια περιοχή με δραματικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, δείχνει ότι αν εξαιρεθεί η πρώτη στιγμή της κατάρρευσης του αλβανικού καθεστώτος, που για μια σειρά λόγους οδήγησε σε μια μαζική φυγή προς την Ελλάδα και την Ιταλία, η οικονομική μετανάστευση είναι κατά κύριο λόγο, ακόμα και σε συνθήκες παραοικονομίας, συνάρτηση της υπάρχουσας ζήτησης.

Η μετανάστευση προς την Ελλάδα που ακόμα αντιμετωπίζεται, παρά τον όγκο της, ως ένα περιθωριακό φαινόμενο, είναι μια εξέλιξη η οποία φωτίζει με τον πιο καθαρό τρόπο τις πραγματικές συνθήκες της οικονομικής δραστηριότητας και ανάπτυξης στη χώρα μας την τελευταία 15ετία. Η προσπάθεια ρύθμισης της προσφοράς αλλοδαπού εργατικού δυναμικού χωρίς προσπάθεια ρύθμισης της ζήτησης, δεν μπορεί παρά να οδηγήσει σε μια διάσταση επιδιώξεων και πραγματικών εξελίξεων. Αυτή η διαπίστωση ισχύει και για το σύνολο της ζώνης της Ευρώπης. Η μεταναστευτική πολιτική δεν μπορεί άρα να είναι μέρος της αναπτυξιακής πολιτικής εργατικού δυναμικού, να έχει επομένως στόχους που συμβαδίζουν με τις άλλες κρατικές πρακτικές σε αυτούς τους τομείς⁸⁴.

---

⁸⁴ στο ίδιο

3.1.3 ΑΝΕΡΓΙΑ - ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η εισροή μεγάλου αριθμού αλλοδαπών στη χώρα έχει δημιουργήσει σύγχυση και στην κοινωνία. Η σύγχυση έχει να κάνει με την αντιμετώπιση των αλλοδαπών και με την αύξηση της εγκληματικότητας και της ανεργίας.

Η εγκληματικότητα είναι ένας παράγοντας, ο οποίος θα παίξει σημαντικό ρόλο στην ομαλή ένταξη των αλλοδαπών στην ελληνική κοινωνία. Η αύξηση της εγκληματικότητας αποδεικνύεται από τα στοιχεία της υπηρεσίας εγκληματικών ερευνών της Ελληνικής Αστυνομίας.

Επίσης και στην αύξηση της ανεργίας η παρουσία των αλλοδαπών παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Οι οικονομικοί μετανάστες καταλαμβάνουν έναντι των Ελλήνων, θέσεις εργασίας αμειβόμενοι με χαμηλούς μισθούς ενώ οι υπόλοιποι οικονομικοί μετανάστες που εργάζονται αποτελούν αύξηση του εργατικού δυναμικού. Αυτές οι θέσεις εργασίας αφορούν την κατηγορία της ανειδίκευτης εργασίας με αποτέλεσμα τη μείωση του εισοδήματος για τα φτωχά και μεσαία κοινωνικά στρώματα. Οι οικονομικοί μετανάστες καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας γηγενών για να τις καλύψουν όπως τις αγροτικές. Τα κενά της αγοράς εργασίας είναι κοινωνικά και όχι οικονομικά ρυθμιζόμενες και καθοριζόμενες⁸⁵.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι υπάρχει άποψη ότι η ανεργία και η εγκληματικότητα θα υπήρχε σε υψηλά επίπεδα και χωρίς την ύπαρξη των οικονομικών μεταναστών γιατί αποτελούν φαινόμενα σε διεθνές επίπεδο.⁸⁶

Είναι ολοφάνερο ότι τα διλήμματα, τόσο της ελληνικής κοινωνίας, όσο και του ελληνικού κράτους για τους οικονομικούς μετανάστες είναι δύσκολο να απαντηθούν.

Αφενός, ύψιστοι ηθικοί λόγοι που απορρέουν από την ελληνική ιστορία απαγορεύουν στο κράτος και στους πολίτες να κρατήσουν σκληρή στάση απέναντι τους και αφετέρου υπάρχει η πραγματικότητα

---

⁸⁵ Μιχαλόπουλος, Χ., και Τριτώνης, Ι., *Η αντιμετώπιση των προσφύγων και των διακινούμενων εργαζομένων από το σύστημα της ελληνικής κοινωνικής πολιτικής* ο.π., σελ 110-111

⁸⁶ Καρύδης, Β., «Η εγκληματικότητα των μεταναστών: Μύθος και πραγματικότητα», Δημητρίου, Σ. (επιμ), *Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του*, Ιδεοκίνηση, Αθήνα 1997, σελ 143- 151

του σύγχρονου κράτους με τη συμμετοχή τους στην αύξηση της εγκληματικότητας και της ανεργίας αλλά και της προσφοράς στην οικονομία.

Η μελλοντική κοινωνική πολιτική της Ελλάδας απέναντι στους οικονομικούς μετανάστες θα επηρεαστεί κύρια από αυτές τις παραμέτρους διότι αυτές αποτελούν την πραγματικότητα, καθώς απορρέουν μέσα από την ελληνική ιστορία, κοινωνικά και οικονομία.

3.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

3.2.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Το πολιτισμικό, κοινωνικό και οικονομικό παρελθόν των οικονομικών μεταναστών είναι διαφορετικό και η βιογραφία τους περιλαμβάνει ποικίλα εκπαιδευτικά επίπεδα, διαβαθμίσεις στον βαθμό γνώσης και ευχέρειας χρήσης της ελληνικής γλώσσας και φυσικά διαφορετικές προσδοκίες για τη ζωή τους στη Ελλάδα.

Η αδύναμη επικοινωνιακή ικανότητα που συνεπάγεται η «φτώχη» χρήση της γλώσσας από τη μια η χαμηλή κοινωνική θέση του επαγγέλματος από την άλλη αλληλοεπηρεαζόμενες αποδίδουν τελικά στους μετανάστες μια ταυτότητα ανικανότητας ή μειωμένης ικανότητας η οποία προκαλείται και εδραιώνεται κοινωνικά.

Παράγονται έτσι σε όλους τους κοινωνικούς εταίρους στάσεις και συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται από έλλειψη διάθεσης συνεργασίας επιτείνοντας τις ανασφάλειες στα πιο αδύναμα μέρη, κυρίως δηλαδή στους μετανάστες. Οι ανασφάλειες με τη σειρά τους ανακυκλώνουν και φιξάρουν συμπεριφορές μη αποδοχής που στηρίζονται στα αρνητικά στερεότυπα τα οποία δημιουργούνται σε όλες τις πλευρές. Αλλά χωρίς την ελάχιστη κοινωνική επαφή, έστω και ρουτίνας, με το περιβάλλον δεν μπορούν να ανατραπούν τα αρνητικά στερεότυπα και οι μη φιλικές συμπεριφορές. Η αγωνιά του μετανάστη για την επιτυχία της επικοινωνίας και της αποδοχής από τον συνομιλητή του προεξοφλεί σε αρκετές περιπτώσεις και την αποτυχία της. Η αποτυχία όμως αυτή συνδέεται άμεσα με απόρριψη του από το κοινωνικό περιβάλλον και σηματοδοτεί έτσι την κοινωνική αποτυχία και ότι αυτή συνεπάγεται⁸⁷.

Η κοινωνική και οικονομική ένταξη των μεταναστών δεν φαίνεται να μπορεί να πραγματοποιηθεί στη χώρα μας άμεσα και χωρίς προβλήματα. Εντάσεις προκαλούνται από προκαταλήψεις και τη δημιουργία αρνητικών στερεοτύπων, τις γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές, την έλλειψη συγκεκριμένης κοινωνικής γνώσης. Αρχίζουν μάλιστα να παρουσιάζονται και εθνικές ή ρατσιστικές διακρίσεις που αιτιολογούν και πιστοποιούν τον αδύναμο κοινωνικό ρόλο αυτών των μεταναστευτικών ομάδων⁸⁸. Η γλωσσική διάσταση που εμπεριέχουν οι

⁸⁷ Κοιλιάρη, Α., Ξένος στην Ελλάδα, Μετανάστης, Γλώσσα και Κοινωνική Ένταξη, ο.π., σελ. 17

⁸⁸ στο ίδιο

κοινωνικές διακρίσεις επιβεβαιώνεται στην επικοινωνιακή διαδικασία, διότι ανάλογα με την αλληλεπίδραση των συνομιλητών ενισχύονται ή αμβλύνονται η απόσταση, η διαφορά και τα στερεότυπα.

Η ελλιπής ή μη γνώση της ελληνικής γλώσσας από τους οικονομικούς μετανάστες, αποδεικνύεται καθοριστικός παράγοντας μιας αποτυχημένης επικοινωνίας με τους Έλληνες που οδηγεί τελικά στην απόρριψη του μετανάστη.

Τα παιδιά σχολικής ηλικίας εντάσσονται, με ελάχιστες εξαιρέσεις, στις κανονικές τάξεις, όμως κατά τα πρώτα χρόνια εισροής μεταναστών στην Ελλάδα η εκπαιδευτική ενότητα δεν ήταν προετοιμασμένη⁸⁹.

Όταν τα παιδιά είναι στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, οι δυνατότητες προσαρμογής τους στην σχολική πραγματικότητα και η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας είναι ευνοϊκότερες, αλλά όχι και οι καταλληλότερες για μαθητικούς πληθυσμούς με διαπολιτισμικά και διαγλωσσικά χαρακτηριστικά. Παρόλο που η νομοθεσία που ισχύει σήμερα επιτρέπει στα πλαίσια της εκπαιδευτικής κοινότητας να γίνονται μαθήματα της μητρικής γλώσσας και πολιτισμικών ενδιαφερόντων των μεταναστών. Αυτό δεν πραγματοποιείται λόγω της μη γνώσης των μεταναστών για την δυνατότητα αυτή, αλλά πιο σημαντικός λόγος είναι ότι αυτά τα μαθήματα θα γίνονταν αν υπήρχε ένας ικανός αριθμός παιδιών-μεταναστών που θα ενδιαφέρονταν αλλά και ύπαρξη εκπαιδευτικών που θα έκαναν μαθήματα. Εξαιρέση αποτελεί το σχολείο για τα παιδιά της κοινότητας των Πολωνών με τακτική προσέλκυση μαθητών, όπου διδάσκονται πολωνικά μαθήματα, ελληνική γλώσσα και αγγλικά.

Όταν όμως πρόκειται για έφηβους οι συνθήκες είναι δυσκολότερες με αποτέλεσμα ένας μεγάλος αριθμός τους να παρατάει το σχολείο και να αναζητεί εργασία. Όσο κι αν απαγορεύεται η εργασία ανήλικων, οι έφηβοι αυτοί βρίσκουν κάποιες δουλειές, υποαμείβονται και σίγουρα οι επαγγελματικές προοπτικές τους δεν διαγράφονται ευόιωνες, αφού κάποια στιγμή θα μάθουν βέβαια την ελληνική γλώσσα, αλλά δεν θα έχουν κανενός είδους κατάρτιση, για να προχωρήσουν επαγγελματικά. Αναπαράγεται στην ουσία μια ακόμη γενιά μεταναστών η οποία δεν θα έχει πολύ καλύτερη τύχη από τους γονείς της.

Βέβαια θα πρέπει να αναφέρουμε ότι υπάρχουν και οι περιπτώσεις που ανήλικοι μετανάστες διαπρέπουν στο σχολείο και καταφέρνουν να

---

⁸⁹ στο ίδιο, σελ 41

σπουδάσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επίσης πολύ από αυτούς έχουν υψηλές βαθμολογίες, παίρνουν αριστεία και δείχνουν ότι εντάσσονται πλήρως στην εκπαιδευτική κοινότητα. Οι επαγγελματικές προοπτικές για αυτούς τους ανήλικους μετανάστες διαγράφονται ευοίωνες, αφού έχουν κατάρτιση για να προχωρήσουν επαγγελματικά και να έχουν καλύτερη τύχη από τους γονείς τους.

Τα αποτελέσματα της γλωσσικής διάστασης που εμπεριέχει η κοινωνική και επαγγελματική αποδοχή του μετανάστη από την ελληνική κοινωνία αποδοχής, δείχνουν ότι το γλωσσικό προϊόν που παράγει ο μετανάστης έχει με τους όρους της γλωσσικής πλειοψηφίας μικρή ανταποδοτική αξία και επηρεάζει την κοινωνική αποδοχή και την εργασιακή κατάσταση του. Η χαρακτηριστική ξενική προφορά, το ελλειμματικό λεξιλόγιο, η μη αναμενόμενη χρήση του λόγου από τους ξένους ενεργοποιεί στερεότυπα και προδιαθέτει τον εκάστοτε συνομιλητή τους τις περισσότερες φορές να τους χαρακτηρίσει αρνητικά και τις λιγότερες να αποδεχτεί την διαφορετικότητά τους. Η γλωσσική συμπεριφορά των μεταναστών φαίνεται ότι λειτουργεί ως ερέθισμα ενεργοποίησης των αρνητικών στερεοτύπων για την συγκεκριμένη εθνική ομάδα που ανήκει ο εκάστοτε ομιλητής, στερεοτύπων που είναι ήδη εδραιωμένα στους συνομιλητές – αξιολογητές του. Τα εξωγλωσσικά χαρακτηριστικά που θα του αποδοθούν, η αποδοχή του ή όχι από την κοινωνική πλειοψηφία καθορίζονται τελικά από συνάρτηση των γλωσσικών ιδιοχαρακτηριστικών του με τα ήδη εδραιωμένα στερεότυπα και όχι από την προσωπικότητα του⁹⁰.

Η διαφοροποιημένη χρήση ή ελλιπή γνώση της ελληνικής γλώσσας δεν αναφέρεται σε καμία από τις σχετικές μελέτες ως πρωτογενής ανασταλτικός παράγοντας για την αποδοχή του οικονομικού μετανάστη από τους Έλληνες αλλά ως δευτερεύουσα δικαιολογία για τα χαμηλά μεροκάματα. Αποδείχτηκε όμως ότι αυτή η συμπεριφορά της κοινωνικής πλειοψηφίας, η οποία διακατέχεται από ξενοφοβία και ρατσισμό, εμπεριέχει και σαφή γλωσσική διάσταση.

Η διαφοροποιημένη χρήση της γλώσσας, όσο και αν δεν εμποδίζει την κατανόηση του ομιλητή, δεν γίνεται αποδεκτή από τη γλωσσική πλειοψηφία και αποβαίνει σε βάρος του μετανάστη στιγματίζοντας τον ως ξένο και αποδίδοντας του στερεότυπα χαρακτηριστικά που δεν έχουν σχέση με την προσωπικότητα του αλλά με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που διαμορφώνουν τη σχέση του με την κοινωνική πλειοψηφία. Τα αρνητικά στερεότυπα χαρακτηριστικά αποδίδονται ως

---

⁹⁰ στο ίδιο, σελ 68-69

μειονεκτήματα σε ολόκληρη την εθνική ομάδα, την υποβιβάζουν και καθιστούν τη γλωσσική διαφοροποίηση αιχμή του δόρατος και για την απόρριψη της πολιτισμικής διαφοράς του μετανάστη. Η γλώσσα λειτουργεί τελικά όχι ως μέσο επικοινωνίας αλλά περισσότερο ως μέσο εξαναγκασμού για την εναρμόνιση και την ενσωμάτωση του μετανάστη στην κοινωνία υποδοχής.

Τέλος, το ζητούμενο δεν είναι βέβαια η άνευ όρων αφομοίωση που σημαίνει ότι ο μετανάστης θα προσαρμόσει την προσωπικότητα του στις νόρμες και τα στερεότυπα της κοινωνικής πλειοψηφίας και θα μάθει τη γλώσσα της σαν αυτόχθονας, διότι σε αυτήν την περίπτωση πρόκειται για εκβιαστική επιβολή των σχέσεων εξουσίας που υφίστανται, ώστε ο μετανάστης να μπορεί να γίνει αποδεκτός κοινωνικά και εργασιακά, να αποκτήσει δηλαδή τα αυτονόητα δικαιώματα κάθε πολίτη. Σε θετική κατεύθυνση θα συντελούσε η επίλυση προβλημάτων διαβίωσης και εργασίας των μεταναστών που θα μπορούσε να διαμορφώσει κλίμα εμπιστοσύνης προς την κοινωνία υποδοχής και από την πλευρά της όχι τόσο στην αρχή αλλά με το πέρασμα των χρόνων, η κοινωνία αποδέχεται το διαφορετικό, αποδέχεται τους οικονομικούς μετανάστες⁹¹.

---

⁹¹ στο ίδιο, σελ 72-73

3.2.2 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Οι αλλοδαποί που κατοικούν σήμερα στην Ελλάδα υπολογίζονται ότι ξεπερνούν τους 797000. Οι περισσότεροι είναι χωρίς άδεια παραμονής. Αυτό το γεγονός εκμεταλλεύονται οι εργοδότες και προσφέρουν στους οικονομικούς μετανάστες εργασία με χαμηλότερη από την νομικώς προβλεπόμενη σύμβαση και κάτω από αντίξοες και ανθυγιεινές συνθήκες.

Οι μετανάστες καταλαμβάνουν λοιπόν τις πιο επισφαλείς χαμηλότερα αμειβόμενες, περιθωριακές και υψηλής εκμετάλλευσης θέσεις εργασίας. Το εργατικό Κέντρο Αθήνας, σε έρευνα του για τους ξένους εργάτες, επιφέρει ως τομείς που απασχολούνται οι αλλοδαποί τους εξής⁹²:

- Οικοδομές (Πολωνοί, Ασιάτες, Τούρκοι)
- Επισιτισμός – Τουρισμός – Ξενοδοχεία (Χώρες Ε.Ο.Κ., Ταϊλανδέζες, Πολωνέζες)
- Μέταλλο (Αιγύπτιοι, Πακιστανοί)
- Καθαριότητα (Ιρακινοί, -ες, Ταϊλανδέζες, Αφρικανές, Πολωνέζες, Αλβανοί)
- Εμπόριο – Υπηρεσίες
- Υγεία
- Θεάματα – Μπαρ :οι μετανάστριες σε μεγάλο αριθμό δουλεύουν σε μπαρ και πορνεία ως μέρος του εμπορίου λευκής σαρκός αλλοδαπής στην Ελλάδα που αποτελεί κερδοφόρο εμπόριο⁹³.

⁹² Μιχαλόπουλος, Χ., και Τσιρώνης, Ι. , Η αντιμετώπιση των προσφύγων και των διακινούμενων εργαζομένων από το σύστημα της ελληνικής κοινωνικής πολιτικής , ο.π. , σελ 113

⁹³ www.papaki.panteion.gr/teuxos1/xenophobia.htm 29/10/2004

- Γεωργία
- Κτηνοτροφία
- Ορυχεία
- Βενζινάδικα
- Εστιατόρια
- Ψαράδικα
- Χοιροστάσια
- Πτηνοτροφία

Αντίθετα, όσα άτομα προέρχονται από τις χώρες της Ε.Ο.Κ. απασχολούνται:

- Στον πρωτογενή τομέα
- Σαν τεχνίτες εργάτες

Όπως θα αναφέρουμε αναλυτικότερα σε επόμενο κεφάλαιο ο παράνομος οικονομικός μετανάστης παρόλο που δεν έχει ασφαλιστική κάλυψη, με τις ευνοϊκές ρυθμίσεις του Ν. 2910/2001, αν παραστεί ανάγκη για έκτακτη υγειονομικοφαρμακευτική φροντίδα ο κρατικός φορέας υποχρεούται να του την παράσχει.

Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε ότι τα παιδιά σχολικής ηλικίας των νόμιμων οικονομικών μεταναστών εντάσσονται κανονικά στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Τα κυριότερα προβλήματα των οικονομικών μεταναστών είναι οι άσχημες συνθήκες διαβίωσης και οι διακρίσεις. Τα προβλήματα είναι ως προς την κατοικία που λόγω οικονομικών προβλημάτων είναι χωρίς στοιχειώδεις ανέσεις, και απομονωμένοι, προβλήματα στις κοινωνικές σχέσεις τα οποία παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην ψυχολογία τους⁹⁴.

Τέλος πρέπει να επισημάνουμε ένα ακόμη πρόβλημα των οικονομικών μεταναστών είναι η ανεργία αφού σύμφωνα με στοιχεία της απογραφής του 2001 το ποσοστό των οικονομικών μεταναστών που εργάζεται είναι 51,78%⁹⁵.

⁹⁴ Κατσορίδας, Δ., *Αλλοδαποί εργαζόμενοι στην Ελλάδα και οι συνθήκες διαβίωσης τους*, Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, Αθήνα 1996(αδημοσίευτο),σελ 49-60

⁹⁵ www.oke.gr/intex-gr.htm, 29/9/2004

3.2.3 ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΩΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ.

Η Ελλάδα έχει καταστεί χώρα υποδοχής μεταναστών χωρίς η ίδια να το επιθυμεί. Έτσι η ανυπαρξία των κατάλληλων υποδομών, για την υποδοχή των πληθυσμιακών ομάδων από τους γηγενείς, οδηγούν στην περιθωριοποίηση και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Οφείλουμε να επισημάνουμε ότι οι αρνητικές επιπτώσεις στην μετανάστευση σε κοινωνικό – πολιτικό επίπεδο είναι λόγω της υπάρχουσας αρνητικής στάσης της κοινωνίας υποδοχής. Σε αυτή την αρνητική στάση συνυπολογίζουμε την αλλαγή της κοινωνικής δομής λόγω της δημιουργίας ενός υποστρώματος κάτω από το κατώτερο κοινωνικό στρώμα της χώρας υποδοχής

- Δημιουργία γκέτο σε ορισμένα αστικοβιομηχανικά κέντρα με συνέπεια κοινωνικές εντάξεις
- Κίνδυνος διαταραχής της κοινωνικής ειρήνης σε περιόδους οικονομικής κρίσης (ρατσιστικές τάσεις)
- Επιβάρυνση του εκπαιδευτικού συστήματος, κυρίως στα αστικοβιομηχανικά κέντρα και εντάσεις μεταξύ ντόπιων και αλλοδαπών γονέων
- Μεταφορά τυχόν πολιτικών διαμαχών και συγκρούσεων από τη χώρα προέλευσης στην χώρα υποδοχής⁹⁶.

Επίσης, οι αλλοδαποί εργάτες αποτελούν το υποπρολεταριάτο της χώρας υποδοχής, αποπροσανατολίζει τους ντόπιους εργάτες οι οποίοι σε περιόδους οικονομικής ακμής αναπτύσσουν νοοτροπία εργάτη – αριστοκράτη και είναι περισσότερο σύμμαχοι της εργοδοσίας παρά των αλλοδαπών συναδέλφων τους, ενώ σε περιόδους οικονομικής ύφεσης αναπτύσσεται ένα αίσθημα ανταγωνισμού και εχθρότητας απέναντι στους ξένους στο οποίο συμβάλλουν οι εθνοκεντρικές τάσεις και των δυο πλευρών και οι προκαταλήψεις και τα αρνητικά στερεότυπα που έχουν διαμορφωθεί. Έτσι η μετανάστευση σταθεροποιεί μεν την οικονομικοκοινωνική δομή των χωρών υποδοχής, οδηγεί όμως σε μια περαιτέρω διάσπαση της εργατικής τάξης και καλύπτει τις ταξικές αντιθέσεις.

---

⁹⁶ Κοιλιάρη, Α., Ξένος στην Ελλάδα, Μετανάστης, Γλώσσα και Κοινωνική Ένταξη, ο.π., σελ 12

Αν και στο διεθνές μεταναστευτικό παρελθόν οι μετανάστες αντιμετωπίστηκαν και αντιμετωπίζονται και σήμερα από τις τοπικές κοινωνίες με ποικίλες προκαταλήψεις, στην πλειοψηφία τους αποδέχονται και προσαρμόζονται με τον χρόνο στις πολιτισμικές και κοινωνικές νόρμες της χώρας υποδοχής, η οποία με την εισροή μεταναστών από διαφορετικές χώρες προέλευσης αποκτά πολυπολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Οι σχέσεις των μεταναστών που αποτελούν μειονότητα, και των μελών της κοινωνίας των χωρών υποδοχής, που αποτελούν πλειοψηφία, εξελίσσονται δυναμικά και εξαρτώνται από την στάση τη δική τους και της κοινωνίας υποδοχής. Η κοινωνική πλειοψηφία περιμένει μεν από τον μετανάστη να αποδέχεται και να εναρμονίζεται με τους πολιτισμικούς και κοινωνικούς τρόπους συμπεριφοράς και τους προσανατολισμούς που είναι συνήθης σε αυτήν, επιφυλάσσει όμως για τον εαυτό της το δικαίωμα να αναγνωρίζει και να αποδεχτεί κατά βούληση την πολιτισμική και γλωσσική ετερότητα του. Εάν δεν το αποδεχτεί, το αποτέλεσμα θα είναι ο αποκλεισμός του μετανάστη, διότι θα τον αντιμετωπίζει ως ξένο. Η διαδικασία αποκλεισμού ή ένταξης δεν είναι απαλλαγμένη από προκαταλήψεις και στερεότυπα, για αυτό είναι πιθανή τόσο η απόρριψη όσο και η αποδοχή.

Οι μετανάστες που αναζήτησαν την τύχη τους στην Ελλάδα ζουν και κατοικούν σχετικά απομονωμένοι από τους ντόπιους και έχουν μόνο δευτερεύουσας σημασίας κοινωνικές επαφές. Ομάδα αναφοράς είναι η κοινωνία προέλευσης και κυρίως το τμήμα της κοινωνίας προέλευσης το οποίο επίσης έχει μεταναστεύσει εδώ. Η ελληνική κοινωνία υποδοχής από την άλλη αναζητώντας τη νέα πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική ταυτότητα της δυστοκεί και οδηγεί στην παρούσα φάση τους μετανάστες στην κοινωνική περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό.

Ακόμη και στην πιο σύντομη συνομιλία μας με τον μετανάστη τον αξιολογούμε και τον κατατάσσουμε στη μη οικεία σφαίρα των επιλογών μας. Εκτεθειμένοι παράλληλα στην περιρρέουσα αρνητική ατμόσφαιρα είναι δυνατόν να διατυπώσουμε ξενοφοβική και ρατσιστική συμπεριφορά. Η συνειδητοποίηση της δικής μας ανάμειξης σε όσα συμβαίνουν αλλά κυρίως της δικής μας δυνατότητας αποτροπής αρνητικών για τους μετανάστες συμπεριφορών, μπορεί να οδηγήσει και στην δική μας παρέμβαση για την εξομάλυνση των σχέσεων με τους μετανάστες και την δημιουργία κλίματος συναινέσεις και αλληλεγγύης.

Η ελληνική κοινωνία, τα πρώτα χρόνια, σίγουρα δεν ήταν προετοιμασμένη να δεχτεί τον μεγάλο αριθμό μεταναστών που εμφανίστηκε τόσο απρόσμενα, και ακόμη περισσότερο να τους αντιμετωπίσει. Με δεδομένο όμως την περίφημη ελληνική φιλοξενία θα περίμενε κανείς μια θετική τουλάχιστον στάση απέναντι σε αυτούς τους ανθρώπους που αναζητούν μια καλύτερη μοίρα προσφέροντας την εργατική τους δύναμη.

Στην σημερινή κοινωνία θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι Έλληνες αποδέχονται τους μετανάστες με πιο θετικό τρόπο παρόλο που υπάρχει το στοιχείο της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, βέβαια όχι τόσο έντονο όσο τα πρώτα χρόνια. Αυτό είναι λόγω και της εργασιακής αποδοχής. Η εργασιακή αποδοχή συνεπάγεται στην ουσία την υπερεκμετάλλευση και δεν σηματοδοτεί την ούτως ή άλλως αποδοχή των ξένων ή έστω μια θετική στάση απέναντι τους.

Εξάλλου η αρνητική στάση απέναντι στους ξένους εργαζόμενους που οδηγεί σε ξενοφοβία και σε φαινόμενα λανθάνοντος και σε κάποιες περιπτώσεις φανερού ρατσισμού.

Η αστάθεια στην οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση προκαλεί όχι μόνον μια αίσθηση εγκατάλειψης, απομόνωσης και αβεβαιότητας για το μέλλον αλλά και ένα αίσθημα πικρίας προς το εργασιακό περιβάλλον που δεν είναι φιλικό και δίκαιο απέναντι τους.

Με αυτό τον τρόπο, ανακυκλώνεται μια αμοιβαία αντιπάθεια που μπορεί βέβαια να καταλήγει σε μια αμοιβαία ανοχή εξαιτίας των όρων της αγοράς, αλλά δεν επιτρέπει να δημιουργηθούν σχέσεις αμοιβαίας αποδοχής και κοινωνικής αλληλεγγύης.

Επιπλέον, η δημιουργία και αναπαραγωγή από τον τύπο και γενικότερα από τα Μ.Μ.Ε. αρνητικών εθνικών στερεοτύπων δυσχεραίνει τις σχέσεις της ελληνικής κοινωνίας με τους μετανάστες οξύνοντας το αρνητικό κλίμα, όπου υπάρχει και θέτοντας υπό αμφισβήτηση τις οποιοσδήποτε θετικές υποκειμενικές απόψεις υφίστανται.

Επίσης, στο ξενοφοβικό και αρνητικό περιβάλλον που ζουν και εργάζονται οι μετανάστες στην Ελλάδα, οι ελλειπείς γνώσεις στην ελληνική γλώσσα αποβαίνουν ως ένας από τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες για τους ίδιους, μια και τους στερούν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν επί τόπου τα δικαιώματά τους, τους αποκόβουν από κοινωνικές συναναστροφές με την γλωσσικές πλειοψηφία, τους δυσκολεύουν στη συναλλαγή τους με τις αρχές και

γενικότερα τους οδηγούν στην κοινωνική απομόνωση και την εργασιακή περιθωριοποίηση.

Σύμφωνα, με το δίκτυο κοινωνικής υποστήριξης προσφύγων και μεταναστών, όσον αφορά τις διακρίσεις που είναι έντονες σε επίπεδο εργασίας και στέγης και στις υπηρεσίες και στις καθημερινές κοινωνικές σχέσεις πηγάζουν ως έναν βαθμό από την μεταναστευτική πολιτική η οποία στοχεύει κυρίως στην περιθωριοποίηση παρά στην ένταξη και στην ενσωμάτωση των μεταναστών όπως στοχεύουν οι μεταναστευτικές πολιτικές άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Η πολιτική ενσωμάτωσης δεν λύνει προβλήματα του ρατσισμού και της ξеноφοβίας⁹⁷.

Τέλος, τα Μ.Μ.Ε. προβάλλουν αρνητικά στερεότυπα μέσω της εγκληματικότητας με την έννοια του εγκλήματος η οποία είναι συγχυόμενη με την παραβατικότητα των μεταναστών. Η παραβατικότητα είναι η κλοπή, η διάρρηξη, τα αδικήματα επιβίωσης, η επαιτεία, μικροκλοπές και η παράνομη είσοδος στην χώρα μας. Βέβαια υπάρχουν οι εξαιρέσεις που μετανάστες εγκληματούν και επιβαρύνουν το ποσοστό της εγκληματικότητας.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η αρνητική στάση του γηγενή πληθυσμού οφείλεται στην εγκληματικότητα και τα προβλήματα που φέρουν οι μετανάστες στη κοινωνία υποδοχής όπως η γλώσσα και η ανεργία. Αυτά δικαιολογούν την αρνητική στάση και την μορφή που παίρνει η ρατσιστική αντιμετώπιση και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι γίνονται προσπάθειες για την καλύτερη ένταξη, μια τέτοια προσπάθεια είναι το υποέργο της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL. Αυτό το υποέργο έχει ως άμεσο στόχο την ομαλή ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία καθώς και την λύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Επίσης έχει σκοπό με μια σειρά δράσεων να συμβάλλει στην αντιμετώπιση φαινομένων ρατσισμού και ξеноφοβίας καθώς και στην δημιουργία προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της πολυπολιτισμικής κοινωνίας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης⁹⁸.

⁹⁷ www.papaki.panteion.gr/teuxos1/xenophobia.htm, 29/10/2004

⁹⁸ www.migrantsingreece.org, 27/9/2004

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

4.1 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Η Κοινωνική Πρόνοια έχει τις ρίζες της στις ανθρωπιστικές ιδέες και κυρίως στο χριστιανικό κήρυγμα «περί ελεημοσύνης και φιλανθρωπίας» που αποτελούνε τη πρακτικότερη και θετικότερη έκφραση της αγάπης προς τον πλησίον , προς κάθε άνθρωπο που έχει ανάγκη από βοήθεια.

Ήταν φυσικό στην ιστορική της εξέλιξη η κοινωνική πρόνοια να εκδηλωθεί σιγά σιγά σε όλους τους τομείς της κοινωνικής προστασίας από εκκλησιαστική και ιδιωτική πρωτοβουλία , ανοργάνωτη στην αρχή και αργότερα με την οργανωμένη από το κράτος μορφή της.

Η συμμετοχή του κράτους σε έργα κοινωνικής πρόνοιας στο ελληνικό χώρο , συναντάτε από την Αρχαία Ελλάδα και σε όλα τα μετέπειτα στάδια ως την σημερινή μορφή της.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εκβιομηχάνιση της χώρας και η αστικοποίηση μεγάλου μέρους του πληθυσμού , η μετανάστευση , η υπογεννητικότητα και φθίνουσα εξέλιξη του πληθυσμού , η αλλαγή του τρόπου ζωής των ανθρώπων , η καθημερινά αυξανόμενη συμμετοχή της γυναίκας και ειδικότερα της μητέρας στην οικονομική και κοινωνική ζωή και πολλά προβλήματα που δημιουργούνται σε μια διαρκώς μεταβαλλόμενη κοινωνία επέτεινε την ανάγκη αναθεώρησης των οργανωτικών σχημάτων , έρευνας και μελέτης σε βάθος των κοινωνικών προβλημάτων και προγραμματισμού μέτρων και παροχών με νέες μεθόδους και τύπους προστασίας⁹⁹.

Έτσι άρχισε και συνεχίζεται η προσπάθεια αναπροσανατολισμού επιδιωκόμενων σκοπών , αναδιοργάνωσης των λειτουργούντων

---

⁹⁹ Παππά, Γ., *Οι μορφές Κοινωνικής Πρόνοιας για τους Μετανάστες. Μελέτη περίπτωσης νομού Μεσσηνίας*, Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτα 2001, σελ44

ιδρυμάτων και δημιουργίας νέων μονάδων βελτιώσεων και παραπέρα ανάπτυξης των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων και γενικότερα μια προσπάθεια ενισχύσεως και οργανώσεως της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας .

Συνοπτικά παρακάτω αναφέρονται οι εξής φορείς κοινωνικής πρόνοιας που δραούν στο ελληνικό κράτος :

- Το Κράτος
- Την ιδιωτική πρωτοβουλία
- Την τοπική αυτοδιοίκηση
- Διάφορες διεθνείς οργανώσεις
- Το παγκόσμιο συμβούλιο εκκλησίας .

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η κοινωνική ανάπτυξη του κοινωνικού κράτους στην Ελλάδα σε όλους τους τομείς (υγεία , στέγαση, ασφάλιση, πρόνοια) δεν σημαίνει κατά ανάγκη περιορισμένη ανάπτυξη του κράτους. Απέναντι στα κύρια διαρθρωτικά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας διαμορφώνεται ένα ευρύ πλέγμα κρατικών πολιτικών με στόχο την εξασφάλιση των ελάχιστων συνθηκών που εγγυώνται την αναπαραγωγή της κοινωνίας.

Με αποτέλεσμα , προσεγγίζοντας το φαινόμενο των μεταναστών παρατηρούμε ότι η Ελλάδα δεν έχει συνεκτική μεταναστευτική πολιτική και σίγουρα ούτε πολιτική ενσωμάτωσης. Η μη αναγνώριση θρησκευτικών , πολιτισμικών και άλλων ιδιαιτεροτήτων των μειονοτήτων και η οργάνωση των υπηρεσιών μας με τις βασικές ελλείψεις, προσδίδει ρατσιστικό χαρακτήρα στην κοινωνική πρόνοια της Ελλάδας, αν και ακόμα αυτό καθορίζεται περισσότερο από τις παραλείψεις παρά από επιθετική έκφραση ανοικτού ρατσισμού. Οι κοινωνικές ανισότητες κατά φύλο, φυλή και κοινωνική τάξη , οξύνονται από άνιση κατανομή των υπηρεσιών, με υπερσυγκέντρωση στα αστικά κέντρα και κυρίως στην Αθήνα και υποβάθμιση έως και απουσία τους στην περιφέρεια¹⁰⁰.

Η απόρροια αυτού είναι ότι η αντιμετώπιση των βασικών αναγκών των οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα είναι περιορισμένης αποτελεσματικότητας αφενός λόγω έλλειψης της απαραίτητης πείρας για την διοργάνωση προγράμματος υποδοχής μεταναστών και αφετέρου

---

¹⁰⁰ Αποστολοπούλου, Σ., και Τσολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, ο.π., σελ24

διότι οι διατιθέμενοι πόροι δεν είναι επαρκείς για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Αναμφισβήτητα λοιπόν το ελληνικό κράτος έχει γενικά μια αρνητική στάση στην αποδοχή μεγάλου αριθμού μεταναστών¹⁰¹.

Επίσης θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι οι υπηρεσίες του κράτους λειτουργούν περισσότερο σε επίπεδο αστυνόμευσης και καταστολής και δεν υπάρχει συγκεκριμένη κοινωνική πολιτική για τους αλλοδαπούς στην Ελλάδα.

Πάντως από την άλλη έχουν γίνει προσπάθειες όσον αφορά την ιατροφαρμακευτική κάλυψη των μεταναστών, συγκεκριμένα, με την ψήφιση του Ν. 1977/1991. ο νόμος αυτός και με νεότερη εγκύκλιο κοινοποιεί στο Ι.Κ.Α. και σε άλλους φορείς τα εξής :

- I. Η ασφάλιση για τους οικονομικούς μετανάστες με άδεια εργασίας είναι υποχρεωτική και ότι οι οικονομικοί μετανάστες θα πρέπει να ασφαλιζονται στο Ι.Κ.Α. από την πρώτη μέρα εργασίας στην Ελλάδα
- II. Η ασφάλιση για τους οικονομικούς μετανάστες χωρίς άδεια εργασίας είναι υποχρεωτική εφόσον ισχύει ότι μέσα στα όρια της επικράτειας παρέχουν επάγγελμα εξαρτημένης εργασίας με αμοιβή. Πάντως , διευκρινίζεται ότι μετά την «έλευση του ασφαλιστικού κινδύνου» στον αλλοδαπό ασφαλισμένο χωρίς άδεια δεν είναι δυνατή η ικανοποίηση οποιαδήποτε θέματος του , όπως η έκδοση βιβλιαρίου ασθενείας , παροχές σε είδος και σε χρήμα¹⁰².

Με τα προαναφερόμενα διαπιστώνουμε ότι η αντιφατικότητα της ελληνικής νομοθεσίας , την ασάφεια που επικρατεί ως προς την υποχρεωτική ασφάλιση των εργαζομένων αλλά και την άνιση μεταχείριση των αλλοδαπών στην Ελλάδα είναι ευδιάκριτη.

Μετέπειτα ακολουθούν δυο Προεδρικά Διατάγματα που ίσχυαν παράλληλα με το τελευταίο νόμο και αποσκοπούσαν στην καταγραφή και προσωρινή τακτοποίηση των μεταναστών.

Συγκεκριμένα , το πρώτο Π.Δ. (358/1997) ρύθμιζε τα εξής θέματα : αυτούς που αφορούσε η καταγραφή , τον τρόπο χορήγησης της κάρτας προσωρινής άδειας παραμονής και την υποχρέωση των εργοδοτών να δηλώσουν τους αλλοδαπούς που απασχολούν παράνομα.

Το δεύτερο Π.Δ. (359/1997) αναφέρονταν στα εξής : ποιοι μετανάστες και με ποιο τρόπο δικαιούνται τη κάρτα περιορισμένης

---

¹⁰¹ στο ίδιο

¹⁰² Μαράτου - Αλιπράντη, Α., «Ξένο εργατικό δυναμικό: τάσεις και το πρόβλημα της κοινωνικής ενσωμάτωσης», ο.π., σελ 287-288

χρονικής διάρκειας η οποία λειτουργούσε αν και δεν ορίζεται ρητά και ως κάρτα εργασίας και την χρονική διάρκεια αυτής.

Ωστόσο το συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο δεν επαρκούσε για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ρεύματος. Ο Ν. 2910/2001 δημιουργήθηκε ώστε να προσφέρει μεγάλη βοήθεια και οργάνωση για τα προβλήματα των μεταναστών σε κοινωνικοπρονοιακό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο υγειονομικής περίθαλψης. Το νομοσχέδιο αναφέρεται στις ακόλουθες ρυθμίσεις:

1. κατοχυρώνονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των αλλοδαπών και λαμβάνεται μέριμνα για την ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία. Υποχρεωτικά τα παιδιά των αλλοδαπών που βρίσκονται στην κατάλληλη ηλικία παρακολουθούν την εννιάχρονη εκπαίδευση που προβλέπει το Σύνταγμα για τους Ελληνοπαίδες. Μετά την επιτυχή περάτωση της φοιτήσεις τους στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχουν , κατά όρους νόμου, δικαίωμα σπουδών στα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.
2. Αντεπάγγελτα διώκονται στο εξής οι πράξεις ρατσισμού και ξενοφοβίας που προβλέπονται και τιμωρούνται από τα άρθρα 1, 2 και 3 του νόμου 927/1979.
3. Υποχρεούνται να παράσχουν τις υπηρεσίες τους όσοι εργάζονται σε νοσοκομεία , θεραπευτήρια και κλινικές
Α. Σε αλλοδαπούς που διακομίζονται σε αυτά εκτάκτως για νοσηλεία ,ανεξάρτητα από την νομιμότητα της παραμονής , καθώς και
Β. Στα ανήλικα τέκνα αλλοδαπών ανεξάρτητα από την νομιμότητας της παραμονής τους η των γονέων τους.
4. Απαγορεύεται απόλυτα η απασχόληση αλλοδαπών χωρίς άδεια παραμονής. Οι εργοδότες που απασχολούν αλλοδαπούς εργαζόμενους οφείλουν να ενημερώνουν αμέσως για την πρόσληψη , μεταβολή καθεστώτος εργασίας , απόλυση ή αποχώρηση τους.
5. Βαρύτατες ποινές και διοικητικές κυρώσεις απειλούνται για όσους μεταφέρουν παράνομα αλλοδαπούς, ιδίως κατά επάγγελμα, για όσους διευκολύνουν την διέλευση αλλοδαπών για αποφυγή του έλεγχου και γενικά για όσους δυσκολεύουν την εφαρμογή του εισαγόμενου θεσμικού πλαισίου.
6. Στην περίπτωση που ο νόμος παραβιάζεται με σκοπό την προαγωγή των αλλοδαπών στην πορνεία , η επιβαλλόμενη φυλάκιση είναι τουλάχιστον δυο χρόνια και η χρηματική ποινή τουλάχιστον δυο εκατομμύρια δραχμές (6000 ευρώ). Εάν η παράβαση αφορά ανήλικο, η φυλάκιση είναι το λιγότερο τρία χρόνια και η χρηματική ποινή τουλάχιστον πέντε εκατομμύρια

δραχμές (15000 ευρώ). Τα παραπάνω αδικήματα δικάζονται πάντα με την διαδικασία του αυτοφώρου.

7. Όλοι δικαιούνται προστασία από τα δικαστήρια. Ο Ν.2910/2001 επισημαίνει ότι ο αλλοδαπός πρέπει να διευκολύνονται στην άσκηση αυτού του δικαιώματος τους , πράγμα που σημαίνει διευκολύνσεις σε σχέση κυρίως με την γλώσσα και την εξοικείωση με το ελληνικό δικαιοσύνημα. Ιδιαίτερη σημασία έχει η φροντίδα των υπηρεσιών για την εφαρμογή της αρχής της προηγούμενης ακρόασης , ιδιαίτερα στις περιπτώσεις δυσμενών διοικητικών πράξεων , όπως η ανάκληση άδειας παραμονής κ.ο.κ.

Παρόλα αυτά οι ευεργετικές διατάξεις του νόμου δεν έλυσαν το πρόβλημα. Ένας λόγος είναι η έντονη γραφειοκρατία¹⁰³ .

---

¹⁰³ Παππά ,Γ., Οι μορφές Κοινωνικής Πρόνοιας για τους Μετανάστες. Μελέτη περίπτωσης νομού Μεσσηνίας, ο.π. ,σελ46-48

4.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο η Ελλάδα από τα τέλη του 80 μεταβλήθηκε από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα δότη. Η απουσία κρατικής μέριμνας ή υπηρεσίας υποδοχής των μεταναστών και η δυσμενή θέση αυτών είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν και να δράσουν στην Ελληνική Επικράτεια ,υπηρεσίες και φορείς προστασίας για την άμβλυνση των προβλημάτων των μεταναστών από την εγκατάστασή τους στο ελληνικό τόπο. Πιο κάτω παρουσιάζονται υπηρεσίες και φορείς προστασίας για τους μετανάστες:

1. Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας (Ι.Κ.Ε.)
2. Διεθνής Καθολική Επιτροπή Μετανάστευσης (Δ.Κ.Ε.Μ.)
3. Διακυβερνητική Επιτροπή Μετανάστευσης (Δ.Ε.ΜΕ.)
4. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.)
5. Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία
6. Συνήγορος του Πολίτη
7. Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ.)
8. Καρίτας Ελλάς
9. Άλλες Εθελοντικές Οργανώσεις

1.Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας (Ι.Κ.Ε.)

Το Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας είναι ένα κοινωφελής οργανισμός ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Λειτουργεί από το 1967, παρέχοντας ποικιλία πρωτότυπων προγραμμάτων στην κοινωνική πρόνοια , στην κοινοτική ανάπτυξη και στην αποκατάσταση ατόμων με αναπηρίες.

Το 1983, σχεδιάστηκε και λειτούργησε από το Ι.Κ.Ε. μια κοινωνική Υπηρεσία για τους μετανάστες και για τις οικογένειές τους, ύστερα από πρόταση της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε.. Η κοινωνική Υπηρεσία λειτουργεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. από την οποία επιχορηγείται. Το πρόγραμμα προσφέρει προσωπική βοήθεια και κοινωνικές παροχές σε μετανάστες, όσο ζουν στην Ελλάδα, περιμένοντας να εγκριθεί η μετανάστευσή τους σε τρίτη χώρα.

Το Ι.Κ.Ε., με την πρωτοβουλία που ανέλαβε, μεσολαβεί μεταξύ των μεταναστών και της ελληνικής κοινωνίας.

Συγκεκριμένα παρέχει:

- Συμβουλευτική και κοινωνική εργασία σε άτομα και οικογένειες.
- Βοήθεια στην εξεύρεση στέγης για την καθημερινή διαβίωση.
- Δυνατότητες για εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και εξεύρεση εργασίας και αποκατάστασης.
- Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.
- Προάσπιση των κοινωνικών και ατομικών δικαιωμάτων.
- Συμμετοχή των εξυπηρετούμενων στην επίλυση των προβλημάτων τους.
- Καλλιέργεια θετικού κλίματος και εξομάλυνσης των σχέσεων στην κοινότητα¹⁰⁴.

2. Διεθνής Καθολική Επιτροπή Μετανάστευσης (Δ.Κ.Ε.Μ.)

Λειτουργεί στην Αθήνα από το 1968. Έργο της είναι να συμβουλεύει τους μετανάστες, να προετοιμάζει το φάκελο τους για να υποβληθεί στις υπηρεσίες μετανάστευσης των χωρών αποκατάστασης και να συνεργάζεται με τις φιλανθρωπικές οργανώσεις των χωρών αυτών για την υποδοχή τους.

3. Διακυβερνητική Επιτροπή Μετανάστευσης (Δ.Ε.ΜΕ.)

Ιδρύθηκε το 1951 και άρχισε να λειτουργεί το 1952. Έργο της είναι να παρέχει βοήθεια σε μετανάστες και να τους προωθεί σε άλλες χώρες, όπου υπάρχουν δυνατότητες αποκατάστασης. Η επιτροπή αυτή παρέχει επίσης:

- Πληροφορίες
- Συμβουλές
- Έκδοση πιστοποιητικών
- Ιατρικές εξετάσεις
- Εκμάθηση γλώσσας
- Πληροφορίες για τη χώρα υποδοχής
- Πληροφορίες για την εγκατάστασή τους

---

¹⁰⁴ στο ίδιο, σελ 53

4. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.)

Ιδρύθηκε το 1952 με την ονομασία Διακυβερνητική Επιτροπή Μετανάστευσης. Το 1994 μετονομάστηκε σε Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, συνεχίζοντας το έργο της παροχής βοήθειας σε μετανάστες για να τους προωθεί σε άλλες χώρες, όπου υπάρχουν δυνατότητες αποκατάστασης.

Το έργο της συνίσταται στην παροχή πληροφοριών και συμβουλών, στην έκδοση πιστοποιητικών, σε ιατρικές εξετάσεις και στην εκμάθηση της γλώσσας.

Στο διάστημα της λειτουργίας της η οργάνωση έχει προσφέρει υπηρεσίες σε αρκετές χιλιάδες μετανάστες και βρίσκεται σε στενή συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία και με τις υπόλοιπες οργανώσεις που αφορούν τους μετανάστες.

5. Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία

Η Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία, λειτουργεί σαν νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Ξεκίνησε τη δραστηριότητα της το 1971 και έχει αναπτύξει αρκετές κοινωνικές υπηρεσίες συμβουλευτικού τύπου, ως επί το πλείστον.

Τα θέματα που χειρίζεται η κοινωνική αυτή υπηρεσία, σε συνεργασία με κρατικούς φορείς, αφορούν την παροχή πληροφοριών – συμβουλών για περιπτώσεις επαναπατριsmού – μετανάστευσης, υγείας και ψυχικής υγείας, εκπαίδευσης, για νομικά θέματα, υπηρεσίες σχετικά με διακρατικούς γάμους, διακρατικές υιοθεσίες, εργασιακές σχέσεις και άλλα¹⁰⁵.

6. Συνήγορος του Πολίτη

---

¹⁰⁵ Μαράτου - Αλιπράντη, Λ., «Ξένο εργατικό δυναμικό: τάσεις και το πρόβλημα της κοινωνικής ενσωμάτωσης», ο.π., σελ 287-288

Είναι ένα θεσμοθετημένο όργανο της πολιτείας μέσω του οποίου οι μετανάστες καταφεύγουν για να αντιμετωπίσουν την ίδια την πολιτεία. Ο 'Συνήγορος του Πολίτη' έχει διαπιστώσει ότι ο μετανάστης αντιμετωπίζει συχνά την εξαπάτηση από τους εργοδότες, την γραφειοκρατία και άλλα προβλήματα κατά την χορήγηση της αδειας παραμονής και την τυχόν εκμετάλλευση της ανάγκης των μεταναστών από δικηγόρους που ζητούν υπέρογκη πληρωμή για την διεκπεραίωση των υποθέσεων .

7.Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ.)

Το διεθνές κίνημα Ερυθρού Σταυρού ιδρύθηκε στην Γενεύη, τον Οκτώβριο του 1863, και αποτελεί από τα εξής συστατικά μέρη: την Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού, τους Εθνικούς Συλλόγους Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου και την Διεθνή Ομοσπονδία Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού.

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι φιλανθρωπικό σωματείο και λειτουργεί σύμφωνα με τους νόμους του κράτους.

Οι θεμελιώδεις αρχές του Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου είναι: ο ανθρωπισμός, η αμεροληψία, η ουδετερότητα, η ανεξαρτησία, ο εθελοντισμός, η ενότητα και η παγκοσμιότητα.

Ο ρόλος του Ε.Ε.Σ. όπως όλων των εθνικών Συλλόγων του Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, τόσο σε καιρούς ειρήνης όσο και σε καιρό πολέμου, είναι να προστατεύει και να προάγει την ποιότητα ζωής και υγείας του πληθυσμού και να εξασφαλίζει το σεβασμό του ανθρώπου¹⁰⁶.

Στελεχώνεται από κοινωνικούς λειτουργούς , εθελοντές κοινωνικής πρόνοιας και επαγγελματίες άλλων ειδικοτήτων, παρέχοντας συμπαράσταση, περίθαλψη, φιλοξενία, ασυλία, μορφωτική και επαγγελματική κατάρτιση καθώς και ψυχαγωγία.

---

¹⁰⁶ Ενημερωτικό έντυπο Ε.Ε.Σ.. Αθήνα 1997

8.Καριτας Ελλάς

Η Κάρिता είναι μια διεθνής φιλανθρωπική οργάνωση, η οποία ιδρύθηκε στην ρήψη του 1950 με πρωτοβουλία της καθολικής εκκλησίας.

Ο σκοπός και το έργο της Κάριτας είναι η συμπαράσταση στον άνθρωπο. Μέσα για την επίτευξη του σκοπού είναι, ενδεικτικά η παροχή ηθικής, υλικής και άλλης υποστήριξης και η με οποιοδήποτε τρόπο, συμπαράσταση σε άτομα και ομάδες.

Η Κάριτας στρέφει την ιδιαίτερη προσοχή της στα περιθωριακά άτομα, συμμετέχοντας στην προσπάθεια των λαών για να καλυτερεύσουν τον τρόπο ζωής τους και επεμβαίνει σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης.

Το έργο της υπηρεσίας στρέφεται στην άμεση κάλυψη των βασικών τους αναγκών, τόσο στον πρακτικό όσο και στον συναισθηματικό τομέα, με τα ακόλουθα προγράμματα:

- 1) Σίτισης, με την διανομή τροφίμων σε οικογένειες
- 2) Βοήθεια στην εξεύρεση στέγης
- 3) Χορήγηση ιματισμού και οικιακού εξοπλισμού
- 4) Ψυχαγωγικές δραστηριότητες
- 5) Εκπαίδευση (λειτουργούν τμήματα εκμάθησης ελληνικής και αγγλικής γλώσσας)
- 6) Ιατροφαρμακευτικές παροχές
- 7) Κατασκηνώσεις¹⁰⁷.

Επίσης, η Κάριτας Ελλάς συνεργάζεται στενά με άλλες οργανώσεις, με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των περιστατικών, καθώς και με την κοινότητα για την ενημέρωση και για την ευαισθητοποίηση της τα στα σχετικά προβλήματα και τις ανάγκες.

9.Άλλες εθελοντικές οργανώσεις

Η Ορθόδοξη και Καθολική Αρχιεπισκοπή προσφέρουν βοήθεια και διάφορες υπηρεσίες στους μετανάστες, όπως εκπαίδευση των παιδιών τους κ.τ.λ.

---

¹⁰⁷ Μαράτου - Αλιπράντη, Λ., «Ξένο εργατικό δυναμικό: τάσεις και το πρόβλημα της κοινωνικής ενσωμάτωσης», ο.π., σελ 287-288

Σημαντική βοήθεια τα τελευταία χρόνια για τη αντιμετώπιση των προβλημάτων των μεταναστών προσφέρει και η ιδιωτική πρωτοβουλία π.χ. η Φιλαλλία, κοινωφελές σωματείο που ιδρύθηκε το 1987 και το οποίο παρέχει σε μετανάστες συμπαράσταση, περίθαλψη, φιλοξενία, ασυλία, μορφωτική και επαγγελματική κατάρτιση, καθώς και ψυχαγωγία. Ανάμεσα σε άλλα η Φιλαλλία επιδίδεται στην δραστηριότητα οργάνωσης σχολείων, φροντίζει για την στέγαση των οικογενειών καθώς και τη συλλογή και διανομή μεταχειρισμένης οικοσκευής και ρουχισμού.

Άλλες εθελοντικές οργανώσεις που δρουν προς όφελος των μεταναστών είναι: το Διαπολιτισμικό Κέντρο Δάφνης, το Διαπολιτισμικό Κέντρο Περιστερίου, το Διαπολιτισμικό Κέντρο στα Πατήσια, καθώς και οι Φιλικές κατ'οίκων Επισκέψεις. Οι παραπάνω εθελοντικές οργανώσεις έχουν αρμοδιότητες συναφείς με την Φιλαλλία¹⁰⁸.

---

¹⁰⁸ Παππά, Γ., Οι μορφές Κοινωνικής Πρόνοιας για τους Μετανάστες. Μελέτη περίπτωσης νομού Μεσσηνίας, ο.π., σελ 55-57

4.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η Ελλάδα σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση δραστηριοποιείται στον τομέα της μετανάστευσης για την καλύτερη κοινωνική ενσωμάτωση και εργασιακή ένταξη με προγράμματα που ενδεικτικά είναι τα εξής:

1. Κέντρο μεταπληροφόρησης και ανάδειξης τεχνικών δεξιοτήτων για μετανάστες, παλιννοστούντες πρόσφυγες (ΚΕ.Μ.ΜΕ.ΠΑ.Π)

Το ΚΕ.Μ.ΜΕ.ΠΑ.Π είναι ένα πρόγραμμα στο πλαίσιο των εθνικών αναπτυξιακών συμπράξεων EQUAL με την συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού κοινωνικού ταμείου και του υπουργείου εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων. Το πρόγραμμα έχει ως μέτρο την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας σε σχέση με την αγορά εργασίας¹⁰⁹.

2. Πολυδύναμο Κέντρο Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Μεταναστών και Προσφύγων.

Το επιχορηγούμενο από την Ε.Ε. πρόγραμμα, λειτουργεί στην περιοχή της Ακαδημίας Πλάτωνος, με τις ακόλουθες δράσεις:

- Πληροφόρηση προσφύγων σχετικά με πηγές της κοινότητας όπου μπορούν να απευθυνθούν για την κάλυψη ειδικών αναγκών, όπως νοσηλεία, περίθαλψη, εργατικά δικαιώματα, κοινωνικές παροχές κ.α.
- Κοινωνική στήριξη ατόμων, ομάδων από κοινωνικούς λειτουργούς, για την αντιμετώπιση δυσκολιών ενσωμάτωσης τους στην ελληνική κοινωνία.

¹⁰⁹ www.kemmepap-ifestos.gr/public/diacratikothta.html, 27/9/2004

- Λειτουργία Κέντρου Ημέρας για την δημιουργική απασχόληση παιδιών μεταναστών με ψυχαγωγικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες και παροχή δυνατότητας για καλύτερη κοινωνικοποίηση των παιδιών.
- Μαθήματα ελληνικής γλώσσας για ενήλικες σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μεταναστεύσεως, ώστε να διευκολύνεται η ικανότητα επικοινωνίας των μεταναστών με την κοινότητα, και κατά συνέπεια η κοινωνική τους ενσωμάτωση.
- Μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας για τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών που φοιτούν σε ελληνικά σχολεία, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν καλύτερα στις απαιτήσεις του σχολικού προγράμματος.
- Διαπολιτισμικές δραστηριότητες με οργάνωση εκθέσεων, μουσικών εκδηλώσεων κ.α. με σκοπό την επαφή των προσφύγων με την κοινότητα και την ανταλλαγή πολιτισμικών και κοινωνικών στοιχείων με αυτή.
- Διοργάνωση ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων όπως εκδρομές , γιορτές κ.α. που έχουν διαπολιτισμικό χαρακτήρα αλλά και θα ευνοούν την ανάπτυξη φιλίας και κοινωνικής επαφής μεταξύ των αλλοδαπών.
- Επαγγελματική κατάρτιση ανηλίκων στη χρήση Η|Υ, σε συνεργασία με τον Ο.Α.Ε.Δ. με σκοπό την ενίσχυση της δυνατότητας για απορρόφηση τους στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των σύγχρονων αναγκών.
- Έκδοση εντύπου ενημερωτικού υλικού, παραγωγής βιντεοκασέτας¹¹⁰.

3. ' Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας'

Οι επωφελούμενοι του προγράμματος είναι άνεργοι ή εργαζόμενοι με επισφαλή απασχόληση των κάτωθι κατηγοριών: άτομα με ειδικές ανάγκες, Παλιννοστούντες, Μετανάστες, Πρόσφυγες, φυλακισμένοι, αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες, χρήστες ναρκωτικών ουσιών, άτομα ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών, καθώς και άτομα με ψυχικές ασθένειες.

Οι κύριοι στόχοι του επιχειρησιακού προγράμματος είναι:

¹¹⁰ Παππά, Γ.. Οι μορφές Κοινωνικής Πρόνοιας για τους Μετανάστες. Μελέτη περίπτωσης νομού Μεσσηνίας .ο.π., σελ 57-58

- i. Καταπολέμηση των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών, αιτιών και μηχανισμών που οδηγούν στον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας και συμβολή στην αναστολή των διαδικασιών αναπαραγωγής και διαιώνισης του φαινομένου.
- ii. Ενθάρρυνση για την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.
- iii. Μεταφορά εμπειριών και τεχνολογίας.
- iv. Η προώθηση της απασχόλησης.
- v. Καταπολέμηση των διακρίσεων και του κοινωνικού στιγματισμού και προαγωγή της κοινωνικής αλληλεγγύης.
- vi. Προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της κοινωνικής σύγκλισης.

Οι συνολικοί πόροι του προγράμματος είναι 240000000 ΕΥΡΩ. Κατά την περίοδο 1994-1999 έχουν ωφεληθεί 31000 άτομα όλων των ομάδων στόχου, και μέχρι το τέλος του 2001 που λήγει η επιλεξιμότητα των δαπανών του προγράμματος θα ωφεληθούν ακόμη 7000 άτομα¹¹¹.

4.Πιλοτικό σχέδιο για την επαγγελματική κατάρτιση των Αλβανών

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός κατάρτισε ένα σχέδιο χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που σκοπεύει να καταρτίσει επαγγελματικά τους Αλβανούς που ζουν προσωρινά στην Ελλάδα, κυρίως στην Αθήνα και να διευκολύνει τον επαναπατρισμό τους.

Το σχέδιο αυτό ήταν αρχικά για ένα χρόνο 1997-1998 και ένα δεύτερο από 1/11/1998 έως 31/10/1999¹¹².

Το σχέδιο αρχικά περιέχει τα εξής στοιχεία:

- Αξιολόγηση των αναγκών που υπάρχουν στην Αλβανία.
- Δημιουργία ενός δικτύου συνεργασίας μεταξύ Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και τοπικά ενεργών γραφείων – οργανώσεως στην Αλβανία στον κοινωνικό τομέα.
- Ενημέρωση της ομάδας στόχου σχετικά με την σημερινή κατάσταση στη χώρα προέλευσης τους και σχετικά με τις δυνατότητες ενός επαναπατρισμού στο πλαίσιο του σχεδίου.
- Επιλογή 25 επωφελοόμενων μιας συμμετοχής στο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης και στη φάση επαναπατρισμού.
- Εφαρμογή της κατάρτισης στις κοινωνικές υπηρεσίες, στη διαχείριση της ανθρωπιστικής βοήθειας και στη χρήση νέων

¹¹¹ στο ίδιο, σελ 58-59

¹¹² Αποστολοπούλου, Σ., και Τσολάκη, Θ., Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας ,ο.π., σελ 26-29

τεχνολογιών. Η επαγγελματική κατάρτιση διήρκεσε τρεις μήνες και ήταν αμειβόμενη.

- Μια αντιπροσωπεία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού μετέβη στην Αλβανία για να εξετάσει τις διαδικασίες επαναπατρισμού σε συνεργασία με τους αντιπροσώπους των γραφείων.
- Συμβουλές και προετοιμασίες ενόψει του εθελοντικού επαναπατρισμού.
- Τελική φάση της επαναγκατάστασης. Τελικά έντεκα άτομα επαναπατρίστηκαν και εντάχθηκαν με την βοήθεια του αλβανικού Ερυθρού Σταυρού ως τοπικού εταίρου.
- Υποστήριξη δυο ιδρυμάτων στην Αλβανία για να επιτραπεί η δημιουργία μιας ζωτικής υποδομής με την μορφή παροχής διοικητικού και τεχνικού υλικού.
- Μεταφορά της τεχνογνωσίας σε ότι αφορά τις κοινωνικές υπηρεσίες.
- Μετάφραση και διανομή φυλλαδίων στα αλβανικά.

Παρόλα τα πολύ θετικά αποτελέσματα συνδεδεμένα στο δίκτυο συνεργασίας στην διάδοση των πληροφοριών και στα προγράμματα κατάρτισης, υπάρχουν ακόμα τομείς όπου εμφανίστηκαν δυσκολίες (π.χ. δυσμενείς κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στην Αλβανία). Το πρόγραμμα της δεύτερης περιόδου περιλαμβάνει εξειδικευμένη κατάρτιση σε θέματα φροντίδας ηλικιωμένων – αναπήρων και αρχών οργάνωσης – διοίκησης Υπηρεσιών καθώς και πρόσθετες δράσεις όπως η υλοποίηση κοινών ενεργειών με τοπικούς φορείς στην Αλβανία με την συμμετοχή των επαναπατρισθέντων και εκπροσώπων φορέων της Αλβανίας. Έχει προβλεφθεί, επίσης, η δημιουργία τμήματος δανεισμού ειδών στον αλβανικό Ερυθρό Σταυρό για άτομα με κινητικές αναπηρίες προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες του ντόπιου πληθυσμού στην Αλβανία. Βοήθεια στην επαναγκατάσταση μέσω της οικονομικής ενίσχυσης των επαναπατρισθέντων και κυρίως της διεύρυνσης και επιδότησης θέσεων απασχόλησης τους σε κοινωνικούς φορείς¹¹³.

5. 'Πρόγραμμα της διπλανής πόρτας'

Είναι ένα πρόγραμμα που εφαρμόστηκε από το 1997 έως το 1998 στην Αθήνα με το πολυιατρείου της πλατείας Βικτορίας.

Δυο χρόνια διαρκούς δράσης με την συνεισφορά εθελοντών αλλά και την αρωγή ιατρικών φορέων, που κατέστησαν δυνατή την παροχή δωρεάν ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής υποστήριξης σε 6498 ανθρώπους κοινωνικά και οικονομικά ανασφάλιστους. Μέσα στα δυο χρόνια δραστηριοποίησης εξετάστηκαν 6498 άτομα γενικού

¹¹³ στο ίδιο

μεταναστευτικού πληθυσμού σε όλα τα τμήματα του πολυιατρείου Αθήνας.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το υποέργο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL έχει ως άμεσο στόχο την ομαλή ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία καθώς και την λύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Με μια σειρά δράσεων, που αναπτύσσονται από τους 24 φορείς που συμμετέχουν σε αυτό, έχει επίσης σκοπό να συμβάλει στην αντιμετώπιση φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας καθώς και στην δημιουργία προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της πολυπολιτισμικής κοινωνίας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος στον οδηγό προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων υπάρχει το πρόγραμμα ARGO, το οποίο δραστηριοποιείται στο τομέα της μετανάστευσης¹¹⁴.

¹¹⁴ www.migrantsingreece.org, 27/9/2004

4.4 ΜΕΤΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Η ασφάλιση του οικονομικού μετανάστη αλλά και γενικότερα του αλλοδαπού γίνεται στους τρεις βασικούς τομείς ασφάλισης Ι.Κ.Α., Τ.Ε.Β.Ε. και Ο.Γ.Α.¹¹⁵. Η ασφάλιση πραγματοποιείται εφόσον ο αλλοδαπός έχει άδεια εισόδου και παραμονής στην χώρα μας και βεβαίως πλήρη κάποιες προϋποθέσεις όπως:

1. Στο Ι.Κ.Α. ασφαλίζονται όσοι έχουν σχέση εξαρτημένης εργασίας. Με την ασφάλιση ο αλλοδαπός εφοδιάζεται με κάρτα ενσήμων. Οι εισφορές που πρέπει να καταβάλει ανέρχεται για τα βαριά επαγγέλματα στο ποσοστό του 19,53% και τα υπόλοιπα στο ποσοστό του 15,9% επί του βασικού ημερομίσθιου επί του βασικού μισθού.
2. στο Τ.Ε.Β.Ε. ασφαλίζονται οι ελεύθεροι επαγγελματίες, όσοι έχουν δελτίο παροχής υπηρεσιών. Για να ασφαλιστεί κάποιος στο Τ.Ε.Β.Ε. πρέπει να είναι 18 ετών και να προσκομίσει:
  - ▶ Έγγραφο που να αποδεικνύει την ταυτότητα του
  - ▶ Εταιρικό
  - ▶ Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86 σχετικά με το επάγγελμα που πρόκειται να ασκήσει
  - ▶ Μισθωτήριο συμβόλαιο

Επίσης θα πρέπει να καταβάλει εισφορά ανάλογα με το αν ασφαλίζεται για πρώτη φορά ή ήταν ασφαλισμένος σε άλλο ταμείο πριν.

3. Στο Ο.Γ.Α. ασφαλίζονται όσοι απασχολούνται στον αγροτικό τομέα. Για να αποδείξει ο αλλοδαπός ότι απασχολείται σε αγροτικές υπηρεσίες θα πρέπει να απευθύνεται στους κατά τόπους ανταποκριτές του Ο.Γ.Α. και να συμπληρώνει το ειδικό απογραφικό δελτίο.

Στους οικονομικούς μετανάστες παρέχονται οι υπηρεσίες για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και σαν μέσω απόδειξης για την χορήγηση άδειας εργασίας σε παλαιότερη νομοθετική ρύθμιση αλλά αργότερα με νέες ρυθμίσεις για την ανανέωση της άδειας παραμονής.

¹¹⁵ Παππά, Γ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, ο.π., σελ 60

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αρχικά πρέπει να συμπεράνουμε ότι:

- ⇒ Η Ελλάδα υπήρξε χώρα με μεγάλη μεταναστευτική παράδοση. Ωστόσο, σε όλη τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα υπήρξε χώρα αποστολής μεταναστών και μόλις κατά την τελευταία τριανταετία έχει καταστεί και χώρα υποδοχής μεταναστών τόσο από ευρωπαϊκές χώρες, όσο και από χώρες του τρίτου κόσμου, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους είναι παράνομοι μετανάστες.
- ⇒ Η εργασία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα δημιουργίας πλούτου και κατά επέκταση λόγω των ροών μια συνεργασία ανάμεσα στις δυο ενδιαφερόμενες χώρες. Από την στιγμή που σε μια χώρα έχουν εγκατασταθεί ή εργάζονται οικονομικοί μετανάστες από μια χώρα προέλευσης, το πεδίο συνεργασίας είναι πολύ ευρύτερο από την απλή ρύθμιση ροών, διότι εκ των πραγμάτων διαμορφώνονται πολύπλευροι δεσμοί.
- ⇒ Τα αίτια πηγάζουν γενικότερα από τις διεθνές συγκυρίες, εθνικές συγκυρίες και από τις συγκυρίες της χώρας αποστολής μεταναστών. Ειδικότερα, η συνθήκη Schengen , ο υπερπληθυσμός – η φτώχεια – η ανεργία του τρίτου κόσμου, η γεωγραφική θέση, η υπογεννητικότητα στην Ελλάδα, η αδυναμία κάλυψης των αναγκών των εργασιών χαμηλής ζήτησης από γηγενή πληθυσμό.
- ⇒ Η κατηγοριοποίηση γίνεται σε νόμιμους οικονομικούς μετανάστες και σε παράνομους οικονομικούς μετανάστες.
- ⇒ Η έννοια «μετανάστης» συγχέεται με την έννοια «οικονομικός μετανάστης» λόγω της οικονομικής φύσης κυρίως αιτίας που οδηγεί στην μετανάστευση.
- ⇒ Η συνθήκη Schengen αποτέλεσε τον σταθμό για τους όρους κυκλοφορίας των αλλοδαπών αφού οριοθέτησε την ελεύθερη κυκλοφορία όσων μετέχουν στην συνθήκη αλλά και την κυκλοφορία των άλλων εκτός ορίων όταν πληρούν προϋποθέσεις.
- ⇒ Η σύγχρονη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική περιορίζεται σε εξαγγελίες οι οποίες εφόσον αντιμετωπίζουν το παγκόσμιο και ιστορικό φαινόμενο της μετανάστευσης ως πρόβλημα, στοχεύουν στον περιορισμό ή ακόμη και στην καταπολέμηση του, κυρίως με μέσα ελέγχου
- ⇒ Η Ε.Π.Γ. αποβλέπει στην αποφυγή της δημιουργίας νέων διαχωριστικών γραμμών μεταξύ της διευρυμένης Ένωσης και των γειτόνων της, παρέχοντας τους την ευκαιρία να συμμετέχουν σε διαφορές δραστηριότητες της Ε.Ε. μέσω

στενής συνεργασίας στον πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό τομέα καθώς και στον τομέα της ασφάλειας. Η Ε.Π.Γ. θα συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση της ασφάλειας στις γειτονικές περιφέρειες. Τέλος, η Ε.Π.Γ. στοχεύει στο να αποκομίσουν και οι γειτονικές χώρες οφέλη από την διερεύνηση της Ε.Ε.: σταθερότητα, ασφάλεια και ευημερία κατά διαφορετικό τρόπο από εκείνο της προσχώρησης στην Ε.Ε.

- ⇒ Οι νομοθεσίες πριν το 1997 ήταν σε αυστηρά πλαίσια ως προς την είσοδο. Όμως με τα χρόνια ο αριθμός της μεταναστευτικής ροής αυξήθηκε και η ανάγκη για αλλαγή πολιτικής ήταν διάχυτη.
- ⇒ Το Π.Δ. 358/1997 ρύθμιζε τα εξής θέματα: αυτούς που αφορούσε η καταγραφή του τρόπου χορήγησης της κάρτας προσωρινής άδειας παραμονής αλλοδαπού («λευκή κάρτα») και την υποχρέωση των εργοδοτών να δηλώσουν τους αλλοδαπούς που απασχολούν παράνομα.
- ⇒ Το Π.Δ. 359/1997 αναφερόταν στα εξής: ποιοι μετανάστες και με ποιο τρόπο δικαιούνται την κάρτα περιορισμένης χρονικής διάρκειας («πράσινη κάρτα») η οποία λειτουργούσε αν και δεν ορίζεται ρητά, και ως κάρτα εργασίας και την χρονική διάρκεια αυτής.
- ⇒ Ο νόμος 2910/2001 αποτελεί μια προσπάθεια για την ρύθμιση εισόδου και παραμονής μεταναστών αλλά και για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας. Ασχολείται και με τους ήδη εγκαταστημένους μετανάστες που δεν έχουν νομιμοποιηθεί αλλά και για τους μελλοντικούς μετανάστες.
- ⇒ Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική ως τώρα αποδείχτηκε γραφειοκρατική με αποτέλεσμα να δυσκολεύει τις διαδικασίες αυτές νομιμοποιήθηκαν αρκετοί.
- ⇒ Η κοινωνική ανομοιογένεια επηρεάζεται από ότι: ο συνολικός αριθμός του πληθυσμού αυξάνεται σε αντίθεση με τον γηγενή πληθυσμό που μειώνεται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το μεγάλο αριθμό των μεταναστών ο οποίος είναι σε παραγωγική ηλικία αλλά και με προοπτικές αναπαραγωγής. Επιπλέον η ανομοιογένεια αυτή αποτελεί μια κοινωνική μεταβολή που επιφέρει χωρικές διαφοροποιήσεις. Αυτό φαίνεται από κοινωνικό διαχωρισμό στον ελλαδικό χώρο που παίρνει διάφορες μορφές.
- ⇒ Οι θετικές οικονομικές συνέπειες είναι η αύξηση της παραγωγής, μείωση του κόστους, βελτίωση μακροοικονομικών μεγεθών της οικονομίας
- ⇒ Η αρνητική οικονομική συνέπεια είναι η παραοικονομία.

- ⇒ Οι σχέσεις αμοιβαίας ωφέλειας μεταξύ χώρας αποστολής και υποδοχής αποβαίνουν ασύμμετρες, όπως ασύμμετρη είναι και η σχέση τους στο πολιτιστικό τομέα. Μέσω της μετανάστευσης έρχονται δύο πολιτισμοί σε άμεση και ζωντανή επαφή. Επειδή από την μια μεριά οι μετανάστες εκτίθενται συνεχώς στην γλώσσα και στο πολιτισμό της χώρας υποδοχής, ενώ από την άλλη οι ίδιοι προσπαθούν με κάθε τρόπο να διατηρήσουν τον δικό τους πολιτισμό, αρχίζει ένας ανταγωνισμός ο οποίος αν και πολιτισμικός διεξάγεται κυρίως με πολιτικά και οικονομικά μέσα. Αυτό φυσικά έχει ως αποτέλεσμα να επιβληθεί εκείνος ο πολιτισμός πίσω από τον οποίο υπάρχει η μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική δύναμη, δηλαδή ο πολιτισμός της χώρας υποδοχής.
- ⇒ Η ανεργία είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που μαστίζει την ελληνική κοινωνία. Άλλοι πιστεύουν ότι λόγω της φτηνής εργασίας που προσφέρουν οι μετανάστες, το γηγενή εργατικό δυναμικό αντικαθίστανται από μετανάστες, άλλοι υποστηρίζουν ότι οι μετανάστες καλύπτουν τις θέσεις που δεν έχουν ζήτηση.
- ⇒ Η εγκληματικότητα σύμφωνα με έρευνες έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια η οποία είναι προερχόμενη από γηγενή εγκληματικότητα και σε αυτή προστίθεται η εγκληματικότητα από τους μετανάστες.
- ⇒ Οι συνθήκες ζωής και εργασίας των μεταναστών είναι άθλιες. Οι μετανάστες έχουν πρόβλημα ως προς το πώς θα βρουν σπίτι με καλές συνθήκες ζωής, έχουν οικονομικά προβλήματα και επίσης επηρεάζει και αυτούς η ανεργία.
- ⇒ Η γλωσσά αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα ένταξης των αλλοδαπών στην κοινωνία και χρησιμοποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η αδυναμία επικοινωνίας απομονώνει πολιτισμικά και κοινωνικά.
- ⇒ Υπάρχει αρκετή ρατσιστική μισαλλοδοξία στην κοινωνία μας εξαιτίας της εσφαλμένης αντίληψης γύρω από το αντίκτυπο της μετανάστευσης. Πολλοί πιστεύουν ότι η μετανάστευση προκάλεσε την αύξηση της εγκληματικότητας και της ανεργίας. Ως προς το πρώτο η εγκληματικότητα θα υπήρχε, κατά άλλους, και χωρίς την ύπαρξη των μεταναστών και ως προς το δεύτερο, κατά άλλους, οι μετανάστες προσλαμβάνονται σε εργασία η οποία ήταν απορριπτόμενη από τον γηγενή πληθυσμό. Τα Μ.Μ.Ε. παίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο για την δημιουργία της εσφαλμένης αντίληψης.
- ⇒ Μέσω της νομοθεσίας, το κράτος έχει θεσμοθέτηση την πρόνοια για τους μετανάστες η οποία δεν είναι αρκετή ώστε να βοηθήσει στο έπακρο την ομαλή ένταξη των μεταναστών.

- ⇒ Πολλά θέματα αντιμετωπίζονται μέσω των υπηρεσιών και φορέων προστασίας των μεταναστών.
- ⇒ Οι εθελοντικές οργανώσεις αποτελούν για τους μετανάστες μια λύση για την καλύτερη και σωστότερη αντιμετώπιση των όποιων προβλημάτων αντιμετωπίζουν οι μετανάστες.
- ⇒ Τα προγράμματα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των μεταναστών, χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. και επωφελούνται ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών από την βοήθεια που προσφέρουν.
- ⇒ Η κοινωνική ασφάλιση είναι απαραίτητη για τους μετανάστες ώστε να μπορούν με αυτό τον τρόπο να ανανεώνουν την άδεια παραμονής αλλά και να ασφαρίζονται από τον κίνδυνο. Όμως μένει εκεί γιατί δεν παρέχεται η δυνατότητα συνταξιοδότησης αυτών.
- ⇒ Συμπεραίνουμε ακόμη ότι η παράνομη μετανάστευση συνεχίζει να υφίσταται παρ' όλες τις προσπάθειες μέσω της μεταναστευτικής πολιτικής για εξάλειψη του φαινομένου. Αποδείχτηκαν όλες οι προσπάθειες με μη μελλοντική προοπτική και προβλήματα κατά την εφαρμογή του.
- ⇒ Οι μετανάστες αντιμετωπίζονται με άνισο τρόπο και όχι σαν κάτοικοι της Ελλάδας που έχουν κάποια δικαιώματα.

Τα προβλήματα αυτά που εμποδίζουν την ένταξη των μεταναστών σε όλους τους τομείς πρέπει να βρουν λύση. Οι προτεινόμενες λύσεις για την καλύτερη ένταξη των μεταναστών στον ελληνικό χώρο είναι:

- ⇒ Η υποχρεωτική εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από τους μετανάστες.
- ⇒ Να περιοριστεί η γραφειοκρατία της μεταναστευτικής πολιτικής ώστε να βοηθήσουν τους μετανάστες στην νομιμοποίηση τους. Ένας τρόπος είναι να χορηγείται ένα ενιαίο έγγραφο το οποίο θα ισχύει ταυτόχρονα ως άδεια παραμονής και εργασίας. Με αυτό τον τρόπο εξοικονομείται αυτομάτως η περίοδος των 2 μηνών που απαιτείται για να εκδοθεί η άδεια εργασίας από την Νομαρχία. Ένας άλλος τρόπος είναι να ισχύσει η ιδέα των one stop shop τα οποία θα διευκόλυναν τη διοίκηση και θα ανακούφιζαν άμεσα τους οικονομικούς μετανάστες χωρίς ιδιαίτερες ριζικές μεταρρυθμίσεις.
- ⇒ Να τους δοθούν όλα τα δικαιώματα ώστε να νιώθουν ότι το κράτος τους έχει εντάξει στους κόλπους της.
- ⇒ Να θεσμοθετηθεί η συνταξιοδότηση για τους οικονομικούς μετανάστες ώστε οι οικονομικοί μετανάστες να νιώθουν ότι

προστατεύονται όχι μόνο για το τώρα αλλά και για το μέλλον που είναι σημαντικό.

- ⇒ Κοινή χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών πολιτικών και συμπεριλαμβανομένων των ελληνικών πολιτικών και να κατανέμεται στα κράτη μέλη ανάλογα με το βάρος που είναι αναγκασμένα να επωμίζονται.
- ⇒ Οι Έλληνες για να αποβάλλουν το αίσθημα ρατσισμού προς τους μετανάστες θα πρέπει οι μετανάστες και ο γηγενής πληθυσμός να δεχτούν από διαφορετικές οπτικές γωνίες ην μεταναστευτική ροή στο ελληνικό χώρο. Οι μεν μετανάστες να υιοθετήσουν τον πολιτισμό και την γλώσσα και να τα εμπλουτίσουν με δικά τους πολιτισμικά στοιχεία για να ενταχθούν και ο δε γηγενής πληθυσμός να τους αποδεχτεί ως μέρος του πληθυσμού και όχι σαν κακό καχεκτυπο όπως τα παρουσιάζουν τα Μ.Μ.Ε.
- ⇒ Να γίνουν προσπάθειες ώστε η ένταξη των μεταναστών να γίνει μέσα από διαχείριση λεπτών ισορροπιών ανάμεσα στην διαχείριση του μεταναστευτικού πληθυσμού και της ελληνικής κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

www.dream.net.gr/modulew.php?name=News&file=print&sid=129,
29/10/2004

www.elyros.com/greek/euguide/navigate/ch20.html#, 27/9/2004

www.ekke.gr/wp_2003/4iaak, 27/9/2004

www.kemmerap-ifestos.gr/public/diacratikothta.html, 27/9/2004

www.migrantsingreece.org, 27/9/2004

www.minigrantsgreece.org/files/event_144.doc, 27/9/2004

www.minigrantsgreece.org/files/event_136.doc, 27/9/2004

www.oke.gr/intex-gr.htm, 27/9/2004

www.papaki.panteion.gr/teuxos1/xenophobia.htm, 29/10/2004

http://xekinima.org/vre/keimena_files/01.php, 29/10/2004

www.vpergka.gr/topics/occupation/index_gr.html, 29/10/2004

Αποστολοπούλου, Στ., και Τσολάκη, Θ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτα 1999

Δημητρίου, Σ. (επιμ), *Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του*, Ιδεοκίνηση, Αθήνα 1997

Ε.Κ.Κ.Ε., *The Greek review of social research*, τεύχος 111 – 112, 2003

Ενημερωτικό έντυπο Ε.Ε.Σ., Αθήνα 1997

Εφημερίδα CITY PRESS, 21 Φεβρουαρίου 2005

Ι.Ν.Ε., *Τετράδια του Ι.Ν.Ε.: Η νέα μεταναστευτική πολιτική. Χαμηλόμισθοι και εργαζόμενοι «φτωχοί»*, τεύχος 24, 2003

Καραντινός, Δ., Μαράτου - Αλιπράντη, Λ.(επιμ), *Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα. Κύρια θέματα και προσδιορισμός προτεραιοτήτων πολιτικής*, εκδ 2, τομ Α, Ε.Κ.Κ.Ε., Αθήνα 1999

Κοιλιάρη, Α., *Ξένος στην Ελλάδα, Μετανάστες, Γλώσσα και Κοινωνική Ενταξη*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1997

Μιχαλόπουλος, Χ., και Τριρώνης, Ι., *Η αντιμετώπιση των προσφύγων και των διακινούμενων εργαζομένων από το σύστημα της ελληνικής κοινωνικής πολιτικής*, Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτας 1998

Μουσούρου, Α., *Η μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Gutenberg, Αθήνα 1991

Παππά, Γ., *Η πρόνοια για τους οικονομικούς πρόσφυγες στην Ελλάδα. Το παράδειγμα του νομού Μεσσηνίας*, Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτα 2001

Πελαγίδης, Θ., Κωνσταντινίδης, Στ.(επιμ.), *Η Ελλάδα προς το 21^ο αι.*, Παπαζήσης, Αθήνα 2000

Πετριώτη, Ξ., *Η μετανάστευση προς την Ελλάδα. Μια πρώτη καταγραφή, ταξινόμηση και ανάλυση*, Εκδόσεις Οδυσσέας και Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Αθήνα 1993

Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνησεως, Ν.2910, αρ. φυλ., Αθήνα 2001

Ψημμένος, Ιορδ., *Μετανάστευση και εργασία στην Ευρώπη. Η δημιουργία νέων κοινωνικών χωρών*, Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής και Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1999

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 91

2 Μαΐου 2001

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2910

Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΟΡΙΣΜΟΙ - ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού:

α. Αλλοδαπός είναι κάθε φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή που δεν έχει ιθαγένεια.

β. Πρόσφυγες είναι οι αλλοδαποί που πληρούν τις προϋποθέσεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 περί του νομικού καθεστώτος των προσφύγων και του συναφούς Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης του 1967, στους οποίους έχει αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα από τις αρμόδιες αρχές.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

1. Οι διατάξεις του νόμου αυτού δεν έχουν εφαρμογή στις ακόλουθες κατηγορίες προσώπων, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις αυτού:

α. Στα πρόσωπα των οποίων η είσοδος και η έξοδος, καθώς και η εν γένει κίνηση, διαμονή, εγκατάσταση και απασχόληση στο ελληνικό έδαφος ρυθμίζονται από κανόνες του κοινοτικού δικαίου.

β. Στους πρόσφυγες. Οι πρόσφυγες υπάγονται στις ειδικές διατάξεις που τους αφορούν, εκτός αν ρητά ορίζεται διαφορετικά στις διατάξεις του νόμου αυτού. Πρόσφυγας συνεχίζει να υπάγεται στο καθεστώς των προσφύγων, έστω και αν εξέλιπαν οι λόγοι βάσει των οποίων αναγνωρίστηκε, εφόσον λόγω μακράς διαμονής απέκτησε ισχυρούς κοινωνικούς, οικονομικούς και οικογενειακούς δεσμούς με τη χώρα.

γ. Στα πρόσωπα που έχουν υποβάλει αίτηση για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα κατά την έννοια της Σύμβασης της Γενεύης του 1951.

2. Πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες, από τις

οποίες η μία είναι ελληνική, θεωρούνται ημεδαποί και έχουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών. Πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες, στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνεται η ελληνική, είναι υποχρεωμένα να επιλέξουν με δήλωσή τους στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης ιθαγένεια, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο του οικείου κράτους.

3. Ευνοϊκότερες ειδικές ρυθμίσεις κρατικών διμερών ή πολυμερών συμφωνιών υπερισχύουν υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕΘΟΡΙΑΚΩΝ ΔΙΑΒΑΣΕΩΝ

Άρθρο 3

Σημεία εισόδου - εξόδου

1. Κάθε άτομο επιτρέπεται να εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος και να εξέρχεται από αυτό μόνο από τις ελεγχόμενες μεθοριακές διαβάσεις.

2. Με απόφαση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, Οικονομικών και Εμπορικής Ναυτιλίας καθορίζονται οι αερολιμένες, οι λιμένες και τα σημεία στα σύνορα της χώρας, μέσω των οποίων επιτρέπεται η είσοδος προσώπων στο ελληνικό έδαφος και η έξοδος από αυτό.

3. Η είσοδος και η έξοδος εκτός των μεθοριακών διαβάσεων της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να επιτραπεί κατά περίπτωση, για εξαιρετικούς λόγους, με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, που καθορίζει και τον τρόπο διενέργειας του ελέγχου.

Άρθρο 4

Αστυνομικός έλεγχος

1. Κάθε άτομο που εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος ή εξέρχεται από αυτό, υποβάλλεται σε αστυνομικό έλεγχο κατά την άφιξη και την αναχώρησή του.

2. Ο αστυνομικός έλεγχος των προσώπων που εισέρχονται στο ελληνικό έδαφος ή εξέρχονται από αυτό ανήκει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και ενεργείται από τις κατά τόπους αστυνομικές αρχές.

3. Με απόφαση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Δικαιοσύνης, και Εμπορικής Ναυτιλίας καθορίζεται το περιεχόμενο του αστυνομι-

κού ή άλλης μορφής ελέγχου, τα όργανα ελέγχου και η διαδικασία εφαρμογής των δικαστικών και διοικητικών πράξεων, που έχουν σχέση με την είσοδο και την έξοδο προσώπων από τη χώρα.

4. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξης, καθορίζονται τα έγγραφα με τα οποία πρέπει να εφοδιάζονται οι αλλοδαποί που στερούνται ταξιδιωτικών εγγράφων και δεν καθίσταται δυνατός ο έγκαιρος εφοδιασμός τους από τις διπλωματικές αρχές της χώρας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Άρθρο 5

Θεώρηση εισόδου

1. Ο αλλοδαπός που εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος απαιτείται να έχει διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο που αναγνωρίζεται από διεθνείς συμβάσεις.

2. Τα έγγραφα αυτά πρέπει να φέρουν, εφόσον αυτό απαιτείται, και θεώρηση εισόδου (VISA).

3. Η θεώρηση εισόδου χορηγείται από την ελληνική προξενική αρχή του τόπου κατοικίας του αλλοδαπού, αφού ληφθούν υπόψη λόγοι που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της χώρας και στη δημόσια υγεία και έχει διάρκεια τριών μηνών, αν δεν ορίζεται διαφορετικά από τις διατάξεις του παρόντος.

4. Αλλοδαποί που δεν έχουν υποχρέωση θεώρησης εισόδου επιτρέπεται να εισέρχονται ελεύθερα στο ελληνικό έδαφος και να παραμένουν μέχρι τρεις μήνες συνολικά μέσα σε διάστημα έξι μηνών από την ημερομηνία της πρώτης εισόδου.

5. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, θεώρηση εισόδου επιτρέπεται να χορηγηθεί από τις υπηρεσίες ελέγχου διαβατηρίων κατά την άφιξη του αλλοδαπού στο σημείο εισόδου, ύστερα από απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης.

6. Με απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Δημόσιας Τάξης και Οικονομικών καθορίζεται η διαδικασία χορηγησης θεωρήσεων εισόδου, το είδος, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορηγησης εισόδου για ειδικές περιπτώσεις, καθώς και το κατά περίπτωση επιβαλλόμενο τέλος χαρτοσήμου.

Άρθρο 6

Διέλευση αλλοδαπών

1. Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου δεν συνιστά είσοδο στο ελληνικό έδαφος η παραμονή αλλοδαπού στη ζώνη διερχομένων αερολιμένες ή λιμένες της χώρας με σκοπό να συνεχίσει το ταξίδι του στην αλλοδαπή, με το ίδιο ή άλλο αεροσκάφος ή πλοίο.

2. Για την παραμονή στη ζώνη διερχομένων δεν απαιτείται θεώρηση εισόδου. Με απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Δημόσιας Τάξης επιτρέπεται για λόγους γενικότερου δημόσιου συμφέροντος ή δημόσιας τάξης και ασφάλειας να ορισθεί θεώρηση για διερχόμενους επιβάτες, πολίτες ορισμένων χωρών.

3. Ο αλλοδαπός που παραμένει στη ζώνη διερχομένων υποχρεούται να αναχωρήσει. Αν δεν αναχωρήσει, επιβιβάζεται σε αεροσκάφος ή πλοίο, με φροντίδα της αστυνομικής αρχής. Οι αερολιμενικές ή λιμενικές αρχές είναι υποχρεωμένες να συνδράμουν, εφόσον τους ζητηθεί.

4. Τα πρόσωπα που παραμένουν στη ζώνη διερχομένων υποκείνται στον έλεγχο που κρίνεται αναγκαίος από τις αρμόδιες αστυνομικές, τελωνειακές, λιμενικές και υγειονομικές αρχές.

5. Οι ελληνικές αρχές ελέγχου μπορεί να υποχρεώσουν σε άμεση αναχώρηση διερχόμενο αλλοδαπό, αν διαπιστώσουν ότι δεν έχει θεώρηση εισόδου, εφόσον απαιτείται, και εισιτήριο για τη συνέχιση του ταξιδιού του, τόσο για τη χώρα προορισμού, όσο και τις ενδιάμεσες χώρες, από το έδαφος των οποίων κατ' ανάγκη θα διέλθει.

Άρθρο 7

Άρνηση εισόδου

1. Ο πρόξενος μπορεί να αρνηθεί, χωρίς αιτιολογία, τη χορήγηση θεώρησης εισόδου. Αιτιολογία απαιτείται αν ο αλλοδαπός είναι σύζυγος, ανήλικο τέκνο ή γονέας πολίτη Κράτους - Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Οι ελληνικές αρχές ελέγχου μπορούν να απαγορεύσουν την είσοδο στην Ελλάδα αλλοδαπού που έχει θεώρηση εισόδου, εφόσον διαπιστώσουν ότι στο πρόσωπο αυτού συντρέχει μία τουλάχιστον από τις παρακάτω περιπτώσεις:

α. περιλαμβάνεται στον κατάλογο των αλλοδαπών, για τους οποίους υπάρχει απαγόρευση εισόδου σύμφωνα με το άρθρο 49 του νόμου αυτού,

β. η είσοδός του μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και τον Π.Ο.Υ.,

γ. το διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο που κατέχει δεν εξασφαλίζει την επάνοδό του στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής του ή σε τρίτη χώρα,

δ. έρχεται με σκοπό να παραμείνει στην Ελλάδα για λόγο για τον οποίο απαιτείται η έκδοση άδειας παραμονής και δεν έχει ακολουθήσει τη νόμιμη διαδικασία,

ε. δεν κατέχει τα απαραίτητα έγγραφα για να δικαιολογήσει το σκοπό του ταξιδιού του και τα αναγκαία για τη συντήρησή του οικονομικά μέσα. Είναι όμως δυνατόν ημεδαπός, με δήλωση υποδοχής που συντάσσεται σε ειδικό προς τούτο έντυπο και κατατίθεται ως δικαιολογητικό στις αρμόδιες για την έκδοση των θεωρήσεων ή τον διαβατηριακό έλεγχο αρχές, να αναφέρει το σκοπό του ταξιδιού του αλλοδαπού και να εγγυηθεί με την καταθεση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ποσού, που καλύπτει τις δαπάνες τυχόν επαναπροώθησής του ή απελάσής του και ποσού ίσου με τριμηνιαίες αποδοχές του ανειδίκευτου εργάτη για την κάλυψη μέρους ή του συνόλου των αναγκών για τη συντήρησή του εξόδων.

3. Αλλοδαπός που έχει εισέλθει στην Ελλάδα από τη ζώνη διερχομένων και δεν του επιτρέπεται η είσοδος στη χώρα προορισμού, δεν γίνεται δεκτός για επανείσοδο, εάν δεν πληροί εκ νέου τις προϋποθέσεις του παρόντος νόμου, εφόσον κατά την επιστροφή του μεσολάβησε είσοδός του σε τρίτη ενδιάμεση χώρα.

4. Δεν επιτρέπεται η απαγόρευση εισόδου στην Ελλάδα προσώπου που αποδεικνύεται ότι έχει την ελληνική ιθαγένεια, και αν ακόμη στερείται διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου.

Άρθρο 8

Χορήγηση και ανανέωση άδειας παραμονής

1. Αλλοδαπός που έχει λάβει θεώρηση εισόδου στην Ελλάδα, για έναν από τους λόγους που προβλέπονται στον παρόντα νόμο, μπορεί να ζητήσει άδεια παραμονής για τον ίδιο λόγο, εφόσον πληροί τις προβλεπόμενες από το νόμο αυτόν προϋποθέσεις.

2. Η άδεια παραμονής αλλοδαπού χορηγείται για συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος αναγράφεται στην αίτηση.

3. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί τη χορήγηση άδειας παραμονής στην Ελλάδα οφείλει, δύο τουλάχιστον μήνες πριν τη λήξη της θεώρησης εισόδου, να υποβάλλει στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας ή διαμονής του αίτηση για τη χορήγηση της άδειας παραμονής.

4. Μαζί με την αίτηση πρέπει να καταθέτει αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου με τη θεώρηση εισόδου και τα λοιπά προβλεπόμενα από τον παρόντα νόμο δικαιολογητικά.

5. Ο δήμος ή η κοινότητα εξετάζει την πληρότητα των δικαιολογητικών και τα διαβιβάζει μαζί με την αίτηση του αλλοδαπού στην αρμόδια κατά περίπτωση υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης. Η υπηρεσία αυτή εξετάζει την αίτηση μέσα σε ένα μήνα από την περιέλευσή της σε αυτήν και, αφού λάβει υπόψη τους λόγους που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της χώρας, καλεί τον αλλοδαπό σε συνέντευξη σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, ενώπιον της Επιτροπής Μετανάστευσης.

6. Η κλήση του αλλοδαπού σε συνέντευξη γίνεται με απόδειξη. Μη εμφάνιση του αλλοδαπού δικαιολογείται μόνο για λόγους ανωτέρας βίας. Στην περίπτωση αυτήν ο αλλοδαπός καλείται εκ νέου σε συνέντευξη κατά την ίδια πιο πάνω διαδικασία. Σε περίπτωση αδικαιολόγητης μη εμφάνισης, η αίτηση απορρίπτεται.

7. Η άδεια παραμονής χορηγείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, ύστερα από γνώμη της Επιτροπής Μετανάστευσης.

8. Με τη διαδικασία που προβλέπεται στις παραγράφους 3 - 7 αυτού του άρθρου ανανεώνεται η άδεια παραμονής, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα νόμο.

Άρθρο 9

Επιτροπή Μετανάστευσης

1. Σε κάθε περιφερειακή διεύθυνση αλλοδαπών και μετανάστευσης συνιστάται τριμελής Επιτροπή Μετανάστευσης, η οποία αποτελείται από δύο υπαλλήλους της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης, από τους οποίους ο ένας είναι ο προϊστάμενός της, και έναν εκπρόσωπο της αστυνομικής αρχής. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας ορίζονται τα μέλη της Επιτροπής, τακτικά και αναπληρωματικά, και ο γραμματέας με τον αναπληρωτή του. Με όμοια απόφαση ορίζεται ως πρόεδρος ο προϊστάμενος της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης, καθώς και εισηγητής, χωρίς δικαίωμα ψήφου, με τον αναπληρωτή του, από τους υπαλλήλους της διεύθυνσης αλλοδαπών και μετανάστευσης.

2. Έργο της Επιτροπής Μετανάστευσης είναι η διατύπωση γνώμης για τη χορήγηση ή την ανανέωση άδειας παραμονής του αλλοδαπού. Η Επιτροπή για να σχηματίσει γνώμη λαμβάνει υπόψη τα προβλεπόμενα από τις επί μέρους διατάξεις του παρόντος νόμου στοιχεία και την εν γένει προσωπικότητα του αλλοδαπού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Άρθρο 10

Είσοδος για λόγους σπουδών

1. Η είσοδος αλλοδαπού στην Ελλάδα για σπουδές σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.), Ανώτερα Σχολή Εκπαιδευτικών

Τεχνολόγων Μηχανικών της Σχολής Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαιδευτικής (Α.Σ.Ε.Τ.Ε.Μ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.), στην Ανώτερη Σχολή Τουριστικών Επαγγελμάτων του Ε.Ο.Τ., σε Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.), σε σχολείο ελληνικής γλώσσας των Πανεπιστημίων Αθηνών ή Θεσσαλονίκης ή στο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας Θεσσαλονίκης επιτρέπεται, εφόσον προηγουμένως λάβει θεώρηση εισόδου για το λόγο αυτόν. Στις σπουδές περιλαμβάνονται πτυχιακές και μεταπτυχιακές, καθώς και απόκτηση ειδικότητας στην περίπτωση ιατρικών σπουδών.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται κατ' έτος, καθορίζεται ο αριθμός των θέσεων ανά σχολή, τμήμα ή εκπαιδευτήριο, που θα καταλαμβάνουν οι αλλοδαποί φοιτητές ή σπουδαστές.

3. Για τη χορήγηση στον αλλοδαπό θεώρησης εισόδου για σπουδές πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α. Να έχει γίνει δεκτός σε ένα από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

β. Να μπορεί να εξασφαλίσει τα έξοδα των σπουδών και της διαβίωσής του στην Ελλάδα.

4. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να έλθει για σπουδές στην Ελλάδα οφείλει να προσκομίσει στο ελληνικό προξενείο του τόπου κατοικίας του:

α. διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο,

β. βεβαίωση του οικείου ελληνικού εκπαιδευτικού ιδρύματος ότι τον αποδέχεται να εγγραφεί σε αυτό,

γ. δήλωση ότι έχει εξασφαλίσει τα απαραίτητα οικονομικά μέσα για την αντιμετώπιση των δαπανών σπουδών και διαβίωσής του στην Ελλάδα,

δ. πιστοποιητικό ποινικού μητρώου των αλλοδαπών αρχών.

Άρθρο 11

Χορήγηση άδειας παραμονής

1. Αλλοδαπός που έχει λάβει θεώρηση εισόδου για σπουδές στην Ελλάδα μπορεί να ζητήσει άδεια παραμονής για το σκοπό αυτόν, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α. έχει εγγραφεί στο οικείο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

β. διαθέτει επαρκείς πόρους για την κάλυψη των εξόδων παραμονής και σπουδών για το χρόνο που καλύπτει η άδεια παραμονής,

γ. είναι υγιής και ασφαλισμένος για την κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης,

δ. έχει εξασφαλίσει κατάλυμα.

2. Η αίτηση του αλλοδαπού για τη χορήγηση άδειας παραμονής συνοδεύεται από:

α. βεβαίωση εγγραφής στο οικείο εκπαιδευτικό ίδρυμα,

β. στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι μπορεί να καλύψει τα έξοδα διαμονής και σπουδών για το χρόνο που καλύπτει η άδεια παραμονής,

γ. αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης ή ότι έχει υποβληθεί σχετική αίτηση,

δ. δήλωση, στην οποία αναφέρεται η διεύθυνση του καταλύματος του,

ε. πιστοποιητικό υγείας, που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α., ότι ο αλλοδαπός δεν πάσχει από νόσημα, το οποίο σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό.

Άρθρο 12

Διάρκεια της άδειας παραμονής

Η άδεια παραμονής ισχύει για ένα έτος και μπορεί να ανανεώνεται για ισόχρονο διάστημα. Ο συνολικός χρόνος παραμονής δεν μπορεί να υπερβεί την προβλεπόμενη από τις οικείες διατάξεις συνολική διάρκεια σπουδών προσαυξημένη κατά το ήμισυ. Στο χρόνο αυτόν προστίθεται ένα επιπλέον έτος για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

Άρθρο 13

Ανανέωση της άδειας παραμονής

Για την ανανέωση της άδειας παραμονής ο αλλοδαπός οφείλει, δύο τουλάχιστον μήνες πριν τη λήξη της, να υποβάλει στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας του αίτηση που συνοδεύεται από βεβαίωση του οικείου εκπαιδευτικού ιδρύματος, από την οποία να προκύπτει η εγγραφή του και η συμμετοχή του στις εξετάσεις.

Άρθρο 14

Επαγγελματική κατάρτιση

1. Επαγγελματική κατάρτιση για την εφαρμογή του παρόντος είναι η φοίτηση σε Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Ν. 2009/1992 (ΦΕΚ 18 Α'), όπως ισχύει κάθε φορά. Της εν λόγω κατάρτισης μπορεί να προηγείται ένα προπαρασκευαστικό έτος εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε Σχολείο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας Ελληνικού Πανεπιστημίου.

2. Η είσοδος αλλοδαπού στην Ελλάδα για κατάρτιση σε δημόσια ή ιδιωτικά Ι.Ε.Κ. επιτρέπεται εφόσον ο αλλοδαπός γίνει δεκτός από αυτά και χορηγηθεί σχετική έγκριση φοίτησης από τον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

3. Η είσοδος αλλοδαπού στην Ελλάδα για την παρακολούθηση αδιαβάθμητου εκπαιδευτικού επιπέδου προγραμμάτων σε εργαστήρια ελευθέρων σπουδών επιτρέπεται, εφόσον ο αλλοδαπός γίνει δεκτός από αυτά και η σχετική βεβαίωση του εργαστηρίου ότι γίνεται δεκτός και για τη διάρκεια των σχετικών προγραμμάτων θεωρηθεί από την αρμόδια υπηρεσία της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

4. Η θεώρηση εισόδου και η άδεια παραμονής, καθώς και η ανανέωσή της χορηγούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στα άρθρα 10 έως 13 του νόμου αυτού, που εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 15

Αλλαγή κατεύθυνσης σπουδών

Αλλοδαπός ο οποίος έχει λάβει άδεια παραμονής για σπουδές στην Ελλάδα, μπορεί να αλλάξει κατεύθυνση σπουδών ή επαγγελματικής κατάρτισης, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και υπό την προϋπόθεση ότι ο συνολικός χρόνος παραμονής που προβλεπόταν για τις αρχικές σπουδές δεν θα ξεπεραστεί.

Άρθρο 16

Συμμετοχή σε ειδικά προγράμματα

Αλλοδαποί που μετέχουν σε προγράμματα ανταλλαγών, σε προγράμματα συνεργασίας με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υπότροφοι υπουργείων, οργανισμών και του Ι.Κ.Υ., γίνονται δεκτοί για παραμονή στη χώρα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 8 έως 13 του νόμου αυτού που εφαρμόζονται αναλόγως. Με απόφαση

των Υπουργών Εξωτερικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Δημόσιας Τάξης μπορεί να καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή αυτού του άρθρου.

Άρθρο 17

Σπουδές σε στρατιωτικές σχολές

Αλλοδαποί που έχουν γίνει δεκτοί για φοίτηση στις Σχολές των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας ή Ακαδημίες του Εμπορικού Ναυτικού λαμβάνουν άδεια παραμονής για όσο χρόνο διαρκεί η φοίτησή τους σε αυτές.

Άρθρο 18

Επαγγελματική δραστηριότητα αλλοδαπών φοιτητών και σπουδαστών

Αλλοδαποί που έχουν λάβει άδεια παραμονής για λόγους σπουδών, σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 16 του νόμου αυτού, επιτρέπεται να ασκούν μόνο μερική απασχόληση, αφού λάβουν άδεια εργασίας για μερική απασχόληση από το νομάρχη, που χορηγείται με την επίδειξη της άδειας παραμονής τους. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζονται σε αυτούς οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας για τη μερική απασχόληση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άρθρο 19

Χορήγηση άδειας εργασίας

1. Επιτρέπεται η είσοδος αλλοδαπού στην Ελλάδα για απασχόληση με σχέση εξαρτημένης εργασίας σε συγκεκριμένο εργοδότη και για συγκεκριμένο είδος απασχόλησης, αν του χορηγηθεί άδεια εργασίας από το νομάρχη.

2. Ο Ο.Α.Ε.Δ. καταρτίζει στο τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους έκθεση, στην οποία καταχωρούνται οι υπάρχουσες ανάγκες σε εργατικό δυναμικό στην επικράτεια και οι κενές θέσεις εργασίας κατά ειδικότητα και περιφέρεια που μπορεί να καλυφθούν από αλλοδαπούς. Κατά την κατάρτιση της έκθεσης λαμβάνονται υπόψη το συμφέρον της εθνικής οικονομίας, η προσφορά εργασίας από ημεδαπούς και αλλοδαπούς και η ζήτηση. Με βάση αυτήν την έκθεση καθορίζονται, με απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εξωτερικών, ο ανώτατος αριθμός αδειών εργασίας που χορηγούνται κάθε έτος σε αλλοδαπούς κατά ιθαγένεια, νομό, είδος και διάρκεια απασχόλησης, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια. Η απόφαση αυτή διαβιβάζεται στις ελληνικές προξενικές αρχές και στα Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας που λειτουργούν στο εξωτερικό και στις υπηρεσίες εργασίας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

3. Τα Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας εξωτερικού καλούν με ανακοινώσεις τους, που μπορεί να δημοσιεύονται στα τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, τους ενδιαφερόμενους αλλοδαπούς να υποβάλλουν αιτήσεις για εργασία στην Ελλάδα. Με βάση τις αιτήσεις αυτές καταρτίζουν ονομαστικές καταστάσεις αλλοδαπών που επιθυμούν να εργασθούν ως μισθωτοί στην Ελλάδα και τις αποστέλλουν στον Ο.Α.Ε.Δ. και στις υπηρεσίες εργασίας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

4. Ο εργοδότης για να προσλάβει προσωπικό με σύμβαση

εξαρτημένης εργασίας υποβάλλει αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία εργασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

5. Αν οι θέσεις που ζητούνται δεν καλύπτονται από ημεδαπούς ή αλλοδαπούς που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα, ο Ο.Α.Ε.Δ. μπορεί να εγκρίνει την κάλυψη των θέσεων αυτών από αλλοδαπούς που δεν διαμένουν στην Ελλάδα. Αν ο Ο.Α.Ε.Δ. εγκρίνει την κάλυψη των θέσεων αυτών από το εξωτερικό, ο εργοδότης επιλέγει από τις ονομαστικές καταστάσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 3 αυτού του άρθρου τους αλλοδαπούς που τον ενδιαφέρουν και υποβάλλει αίτηση στο νομάρχη για τη χορήγηση άδειας εργασίας σε αυτούς.

6. Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τα εξής έγγραφα:

α. βεβαίωση του εργοδότη ότι θα προσλάβει τους συγκεκριμένους αλλοδαπούς και ότι αναλαμβάνει τις δαπάνες διαβίωσής τους μέχρι να λάβουν άδεια παραμονής ή, αν δεν τους χορηγηθεί άδεια, μέχρι να αναχωρήσουν από τη χώρα.

β. εγγυητική επιστολή τράπεζας ποσού ίσου τουλάχιστον με τις τριμηνιαίες αποδοχές ανειδίκευτου εργάτη για την κάλυψη των δαπανών τρίμηνης διαβίωσης του αλλοδαπού στην Ελλάδα και ποσού που καλύπτει τις δαπάνες επαναπροώθησής του ή απέλασής του στη χώρα προέλευσής.

7. Η άδεια εργασίας χορηγείται από το νομάρχη, ύστερα από γνώμη της αστυνομικής αρχής του νομού για θέματα που αφορούν τη δημόσια τάξη και ασφάλεια της χώρας.

8. Η άδεια εργασίας χορηγείται για περίοδο μέχρι ενός έτους και μπορεί να ανανεώνεται κάθε φορά για χρονικό διάστημα μέχρι ενός έτους. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανανέωση είναι η ύπαρξη σύμβασης εργασίας και η εκπλήρωση των φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων εκ μέρους του αλλοδαπού. Ο αλλοδαπός που επιστρέφει την ανανέωση οφείλει, πριν από τη λήξη της άδειας εργασίας, να υποβάλλει αίτηση στο νομάρχη για ανανέωση με τα σχετικά δικαιολογητικά.

9. Ο νομάρχης διαβιβάζει την άδεια εργασίας στο ελληνικό προξενείο για να δοθεί θεώρηση εισόδου και την κοινοποιεί στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης.

Άρθρο 20

Θεώρηση εισόδου

Για τη χορήγηση σε αλλοδαπό θεώρησης εισόδου για την απασχολήσή του με σχέση εξαρτημένης εργασίας απαιτείται να συγκεντρωθούν στην ελληνική προξενική αρχή του τόπου κατοικίας του τα εξής έγγραφα:

α. διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο και πιστοποιητικό ποινικού μητρώου των αλλοδαπών αρχών, που προσκομίζει ο αλλοδαπός και

β. άδεια εργασίας για το συγκεκριμένο αλλοδαπό που διαβιβάζει ο νομάρχης.

Άρθρο 21

Χορήγηση άδειας παραμονής

1. Στον αλλοδαπό που έχει λάβει θεώρηση εισόδου για την παροχή εξαρτημένης εργασίας στην Ελλάδα χορηγείται άδεια παραμονής, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α. έχει άδεια εργασίας,

β. έχει συνάψει σύμβαση εργασίας,

γ. είναι υγιής και ασφαλισμένος για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης και για την κάλυψη εργατικού ατυχήματος ή ότι έχει υποβληθεί σχετική αίτηση.

δ. έχει εξασφαλίσει κατάλυμα.

2. Η αίτηση του αλλοδαπού συνοδεύεται από:

α. άδεια εργασίας,

β. σύμβαση εξαρτημένης εργασίας,

γ. αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης και για την κάλυψη εργατικού ατυχήματος ή ότι έχει υποβληθεί σχετική αίτηση,

δ. δήλωση, στην οποία αναφέρεται η διεύθυνση του καταλύματος του,

ε. πιστοποιητικό υγείας, που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α., ότι ο αλλοδαπός δεν πάσχει από νόσημα, το οποίο σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό.

Άρθρο 22

Διάρκεια και ανανέωση άδειας παραμονής

1. Η άδεια παραμονής για την παροχή εξαρτημένης εργασίας χορηγείται για ένα έτος και μπορεί να ανανεώνεται κάθε φορά για όσο χρόνο ισχύει η άδεια εργασίας. Για την ανανέωση ο αλλοδαπός οφείλει δύο τουλάχιστον μήνες πριν τη λήξη της άδειας παραμονής, να υποβάλλει στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας του αίτηση και δικαιολογητικά από τα οποία να προκύπτει ότι:

α. έχει άδεια εργασίας,

β. έχει εκπληρώσει τις φορολογικές και ασφαλιστικές του υποχρεώσεις,

γ. εξακολουθούν να πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 21.

2. Μετά την πάροδο έξι ετών, η ανανέωση της άδειας παραμονής γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και έχει διετή διάρκεια. Ύστερα από δεκαετή συνολική παραμονή στην Ελλάδα και υπό τις αυτές προϋποθέσεις μπορεί με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης να χορηγείται άδεια παραμονής αόριστης διάρκειας. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις κατά τα λοιπά έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 3 έως 6 του άρθρου 8 αυτού του νόμου.

3. Ο αλλοδαπός επιτρέπεται να συνάψει σύμβαση εργασίας με άλλο εργοδότη κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας εργασίας και της άδειας παραμονής του. Για τη μεταβολή αυτή οφείλει να ενημερώνει άμεσα τον οικείο νομάρχη.

Άρθρο 23

1. Οι διατάξεις των άρθρων 19, 20, 21 και 22 του νόμου αυτού εφαρμόζονται αναλόγως και στους αλλοδαπούς που επιθυμούν να εισέλθουν στην Ελλάδα για την παροχή ανεξάρτητων υπηρεσιών ή έργου.

2. Για την ανανέωση της άδειας εργασίας και της άδειας παραμονής των αλλοδαπών που αναφέρονται στην παράγραφο 1, αντί της σύμβασης παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών ή έργου μπορεί να προσκομίζεται δήλωση του εργοδότη ότι θα απασχολήσει τον αλλοδαπό σε συγκεκριμένη εργασία για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ή βιβλιάριο ενσήμων ασφαλιστικού οργανισμού, από το οποίο να προκύπτει ότι ο αλλοδαπός έχει πραγματοποιήσει αριθμό ημερομισθίων ίσο τουλάχιστον με το μισό των εργασιμών ημερών που αντιστοιχούν στο χρονικό διάστημα από την έκδοση της άδειας εργασίας μέχρι την υποβολή της αίτησής του για την ανανέωσή της.

Άρθρο 24

Εποχιακή εργασία αλλοδαπών

1. Εποχιακή εργασία αλλοδαπού είναι η απασχόλησή του στην Ελλάδα για χρονικό διάστημα μέχρι έξι συνολικά μήνες ανά ημερολογιακό έτος σε τομέα δραστηριότητας που συναρτάται με το ρυθμό των εποχών, με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου για συγκεκριμένο εργοδότη και είδος απασχόλησης και υπό την προϋπόθεση ότι ο αλλοδαπός δεν διατηρεί μόνιμη κατοικία στην Ελλάδα.

2. Ο εργοδότης που επιθυμεί να απασχολήσει αλλοδαπό για εποχιακή εργασία οφείλει να λάβει προηγούμενη έγκριση του Ο.Α.Ε.Δ. σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 19 του παρόντος, ύστερα από αίτησή του προς την αρμόδια υπηρεσία εργασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από την έναρξη των εργασιών του. Η αίτηση διαβιβάζεται στον Ο.Α.Ε.Δ. Κατά τα λοιπά η είσοδος και παραμονή αλλοδαπών για εποχιακή εργασία στην Ελλάδα ρυθμίζονται από διμερείς ή πολυμερείς διεθνείς συμφωνίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

ΕΙΣΟΔΟΣ ΓΙΑ ΑΣΚΗΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 25

Θεώρηση εισόδου

1. Είσοδος για την άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας είναι η είσοδος στη χώρα αλλοδαπού φυσικού προσώπου με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας χωρίς εξάρτηση από κάποιον εργοδότη.

2. Επιτρέπεται η είσοδος αλλοδαπού στη χώρα, προκειμένου αυτός να ασκήσει ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, εφόσον σωρευτικώς:

α. διαθέτει επαρκείς πόρους για την άσκηση της δραστηριότητας,

β. η δραστηριότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

3. Η αίτηση για τη χορήγηση άδειας άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας υποβάλλεται στην ελληνική προξενική αρχή του τόπου κατοικίας του αλλοδαπού και συνοδεύεται από τα εξής έγγραφα:

α. οικονομοτεχνική μελέτη, στην οποία περιλαμβάνονται τουλάχιστον το είδος και το ύψος της επένδυσης, καθώς και οι πηγές χρηματοδότησης,

β. πιστοποιητικό φορολογικής ενημερότητας της χώρας προέλευσης,

γ. στοιχεία που αποδεικνύουν την επιστημονική ή τεχνική ή επαγγελματική του κατάρτιση, ως προς τη δραστηριότητα που επιθυμεί να ασκήσει,

δ. πιστοποιητικό ποινικού μητρώου των αλλοδαπών αρχών.

4. Η αίτηση με τα δικαιολογητικά διαβιβάζεται στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης στην περιφέρεια της οποίας βρίσκεται ο δήμος ή η κοινότητα, όπου προτίθεται να εγκατασταθεί και να ασκήσει τη δραστηριότητα που επιθυμεί.

5. Η υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης εξετάζει την σκοπιμότητα άσκησης της συγκεκριμένης οικονομικής δραστηριότητας. Η υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης μπορεί να απαιτεί από τον αλλοδαπό να προσκομίσει και πρόσθετα δικαιολογητικά. Αν η υπηρεσία κρίνει σκόπιμη την άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, διαβιβάζει την αίτηση μαζί με τα σχετικά έγγραφα στο αρμόδιο κα-

τά περίπτωση όργανο ή υπηρεσία, το οποίο, αφού προβεί στον προβλεπόμενο από το νόμο έλεγχο, χορηγεί στον αλλοδαπό την προβλεπόμενη άδεια άσκησης της συγκεκριμένης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας. Αν από το νόμο δεν προβλέπεται χορήγηση άδειας άσκησης της συγκεκριμένης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, η άδεια αυτή χορηγείται από την υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης του τόπου όπου ο αλλοδαπός προτίθεται να ασκήσει τη δραστηριότητα αυτήν.

6. Η άδεια άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας αποστέλλεται στην ελληνική προξενική αρχή, η οποία τη γνωστοποιεί στον ενδιαφερόμενο.

7. Στον αλλοδαπό που έχει λάβει άδεια άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας χορηγείται από το ελληνικό προξενείο του τόπου κατοικίας του θεώρηση εισόδου.

Άρθρο 26

Χορήγηση άδειας παραμονής

1. Στον αλλοδαπό, που έχει λάβει θεώρηση εισόδου στην χώρα για άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, χορηγείται άδεια παραμονής εφόσον:

α. είναι υγιής και ασφαλισμένος για την κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης,

β. έχει εξασφαλίσει κατάλυμα.

2. Η αίτηση του αλλοδαπού συνοδεύεται και από:

α. στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι μπορεί να καλύψει τα έξοδα παραμονής του και της δραστηριότητας που θα ασκήσει,

β. αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος για την κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης ή ότι έχει υποβληθεί σχετική αίτηση,

γ. δήλωση στην οποία αναφέρεται η διεύθυνση του καταλύματος του,

δ. πιστοποιητικό υγείας, που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α., ότι ο αλλοδαπός δεν πάσχει από νόσημα, το οποίο, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.), μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό.

Άρθρο 27

Διάρκεια και ανανέωση της άδειας παραμονής

1. Η άδεια παραμονής χορηγείται για δύο έτη και μπορεί να ανανεώνεται για ισόχρονο διάστημα.

2. Η ανανέωση χορηγείται εφόσον:

α. η συγκεκριμένη δραστηριότητα πράγματι εξακολουθεί να ασκείται,

β. πρόκειται για την ίδια δραστηριότητα ή συνέχεια ή εξέλιξη της αρχικής δραστηριότητας,

γ. έχει εκπληρώσει τις φορολογικές και ασφαλιστικές του υποχρεώσεις.

3. Η αίτηση για την ανανέωση υποβάλλεται δύο τουλάχιστον μήνες πριν τη λήξη της, στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας του και συνοδεύεται από:

α. τα δικαιολογητικά από τα οποία προκύπτει ότι πληροί τις προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου,

β. τα δικαιολογητικά της παρ. 2 του άρθρου 26.

4. Μετά την πάροδο έξι ετών, η ανανέωση της άδειας παραμονής γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και έχει διετή διάρκεια. Ύστερα από δεκαετή συνολική παραμονή στην Ελλάδα και υπό τις αυτές προϋποθέσεις μπορεί, με απόφαση του

Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, να χορηγείται άδεια παραμονής αόριστης διάρκειας. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις κατά τα λοιπά έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 3 έως 6 του άρθρου 8.

5. Αν η άδεια παραμονής ανακληθεί ή δεν ανανεωθεί, επιτρέπεται να χορηγηθεί στον αλλοδαπό προθεσμία μέχρι έξι μηνών για την αναχώρησή του από την Ελλάδα, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο για την εκκαθάριση της επιχείρησής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ

Άρθρο 28

Θεώρηση εισόδου

1. Ο αλλοδαπός που κατοικεί νόμιμα στην Ελλάδα επί δύο τουλάχιστον έτη μπορεί να ζητήσει την είσοδο και την εγκατάσταση στη χώρα μελών της οικογένειάς του εφόσον:

α. τα μέλη της οικογένειάς του πρόκειται να κατοικήσουν μαζί του,

β. ο αιτών αλλοδαπός αποδεικνύει ότι διαθέτει προσωπικό εισόδημα σταθερό και επαρκές για τις ανάγκες της οικογένειάς του, που δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη, καθώς και κατάλληλο κατάλυμα και ασφάλιση υγειονομικής περίθαλψης, που μπορεί να καλύψει και τα μέλη της οικογένειάς του που θα συντηρούνται από αυτόν.

2. Ως μέλη οικογένειάς του αλλοδαπού που εισέρχονται στη χώρα στο πλαίσιο της οικογενειακής συνένωσης νοούνται:

α. ο σύζυγος,

β. τα κάτω των 18 ετών άγαμα τέκνα του,

γ. τα κάτω των 18 ετών άγαμα τέκνα του συζύγου του, εφόσον του έχει ανατεθεί η άσκηση της γονικής μέριμνας.

3. Ο αλλοδαπός υποβάλλει στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας του αίτηση για τη χορήγηση άδειας εισόδου για οικογενειακή συνένωση. Η αίτηση αυτή συνοδεύεται από:

α. αντίγραφο της άδειας παραμονής.

β. αντίγραφο εκκαθαριστικού σημειώματος ή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος του τελευταίου οικονομικού έτους πριν την υποβολή της αίτησης.

γ. πρόσφατο πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασής του, από το οποίο προκύπτει ο συγγενικός δεσμός.

δ. δήλωσή του, ότι τα μέλη της οικογένειάς του θα κατοικήσουν μαζί με τον αλλοδαπό.

4. Ο δήμος ή η κοινότητα εξετάζει την πληρότητα των δικαιολογητικών και τα διαβιβάζει μαζί με την αίτηση του αλλοδαπού στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης.

5. Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας αποφαινεται, ύστερα από γνώμη της αστυνομικής αρχής, για θέματα που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της χώρας για τη χορήγηση θεώρησης εισόδου. Αν αποφανθεί θετικά, η οικεία ελληνική προξενική αρχή χορηγεί στα μέλη της οικογένειάς του αλλοδαπού τη θεώρηση εισόδου για οικογενειακή συνένωση, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 7 αυτού του νόμου.

Άρθρο 29

Χορήγηση άδειας παραμονής

1. Η αίτηση μέλους της οικογένειάς αλλοδαπού για τη χορήγηση άδειας παραμονής για οικογενειακή συνένωση

πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό υγείας, που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α., ότι το μέλος της οικογένειάς δεν πάσχει από νόσημα, το οποίο μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας. Για τα ανήλικα τέκνα η αίτηση υποβάλλεται από εκείνον που ασκεί τη γονική μέριμνα. Τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό.

2. Στους ανήλικους αλλοδαπούς που έχουν συμπληρώσει το 14ο έτος της ηλικίας τους χορηγείται ατομική άδεια παραμονής, η οποία λήγει με τη λήξη της άδειας παραμονής εκείνου που ασκεί τη γονική μέριμνα. Για όσους δεν έχουν συμπληρώσει το παραπάνω έτος της ηλικίας τους, καθώς και για τέκνα αλλοδαπών που γεννιούνται στην Ελλάδα, η παραμονή τους καλύπτεται από την άδεια παραμονής εκείνου που ασκεί τη γονική μέριμνα.

Άρθρο 30

Διάρκεια και ανανέωση της άδειας παραμονής

1. Η άδεια παραμονής χορηγείται για χρονικό διάστημα μέχρι ενός έτους, μπορεί να ανανεώνεται για χρονικό διάστημα μέχρι ενός έτους και ακολουθεί την τύχη της άδειας παραμονής του αλλοδαπού.

2. Αλλοδαπός που επιθυμεί την ανανέωση της άδειας παραμονής για λόγους οικογενειακής συνένωσης υποχρεούται, δύο τουλάχιστον μήνες πριν τη λήξη της, να υποβάλει στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας του σχετική αίτηση. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 8 του νόμου αυτού.

Άρθρο 31

Άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας από μέλη οικογένειάς αλλοδαπού

Τα πρόσωπα που γίνονται δεκτά για λόγους οικογενειακής συνένωσης επιτρέπεται να εργάζονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας ή να παρέχουν ανεξάρτητες υπηρεσίες ή έργο ή να ασκούν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα. Προς το σκοπό αυτόν απαιτείται να λαμβάνουν άδεια εργασίας ή άδεια άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, προσκομίζοντας την άδεια παραμονής λόγω οικογενειακής συνένωσης, εφαρμοζομένων αναλόγως των διατάξεων των παραγράφων 6.ι., 7.ι. και 8.ι. του άρθρου 66 του παρόντος ως προς τη διαδικασία και τα λοιπά απαιτούμενα δικαιολογητικά.

Άρθρο 32

Αυτοτελής άδεια παραμονής μελών οικογένειάς αλλοδαπού

1. Πρόσωπα που έχουν γίνει δεκτά για λόγους οικογενειακής συνένωσης μπορούν να αποκτήσουν αυτοτελές δικαίωμα παραμονής στην Ελλάδα όταν:

α. ενηλικιωθούν,

β. αποβιώσει ο αλλοδαπός,

γ. ο αλλοδαπός ασκεί βία στα πρόσωπα αυτά.

δ. εκδοθεί απόφαση διαζυγίου του αλλοδαπού.

2. Η αίτηση για τη χορήγηση αυτοτελούς άδειας παραμονής συνοδεύεται ιδίως από ληξιαρχική πράξη γέννησης ή θανάτου ή δικαστική απόφαση διαζυγίου.

3. Η διάρκεια της αυτοτελούς άδειας παραμονής δεν μπορεί να υπερβεί το ένα έτος και μπορεί να ανανεωθεί για ένα ακόμη έτος. Περαιτέρω ανανέωση της επιτρέπεται μόνο για λόγο που προβλέπεται από τον παρόντα νόμο.

Άρθρο 33

Άδεια παραμονής αλλοδαπού, συζύγου Έλληνα ή πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Στον αλλοδαπό, σύζυγο ημεδαπού ή πολίτη χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης χορηγείται άδεια παραμονής διάρκειας μέχρι πέντε ετών. Η άδεια αυτή ανανεώνεται κάθε φορά με τη λήξη της για χρονικό διάστημα μέχρι πέντε έτη και επέχει θέση άδειας εργασίας.

2. Η άδεια αυτή δεν χορηγείται ή, αν έχει ήδη χορηγηθεί, ανακαλείται, εφόσον διαπιστωθεί ότι ο γάμος τελείστηκε με κύριο σκοπό την καταστράγγιση των διατάξεων του παρόντος νόμου, προκειμένου ο αλλοδαπός να αποκτήσει άδεια παραμονής ή την ελληνική ιθαγένεια. Ο γάμος θεωρείται ότι έχει τελεσθεί για το σκοπό αυτόν ιδίως όταν δεν υπάρχει συμβίωση των δύο συζύγων ή δυνατότητα επικοινωνίας ή όταν ο ένας σύζυγος αγνοεί στοιχεία της ταυτότητας του άλλου συζύγου. Στις περιπτώσεις αυτές η υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης προβαίνει στους αναγκαίους ελέγχους για να διαπιστώσει τα στοιχεία ή άλλα περιστατικά από τα οποία αποδεικνύεται ή τεκμαίρεται ο παραπάνω σκοπός τέλεσης του γάμου. Τα στοιχεία αυτά γνωστοποιούνται και στη Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ
ΓΙΑ ΑΛΛΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

Άρθρο 34

Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών αθλητών και προπονητών

1. Η είσοδος στη χώρα αλλοδαπών αθλητών και προπονητών αθλήματος, που έχει αναγνωρισθεί από τις ελληνικές αθλητικές αρχές, για την εγγραφή, μεταγραφή ή πρόσληψή τους σε αναγνωρισμένο αθλητικό σωματείο σε Αθλητική Ανώνυμη Εταιρία (Α.Α.Ε.) ή σε Τμήμα Αμειβομένων Αθλητών (Τ.Α.Α.), επιτρέπεται ύστερα από έγκριση της ελληνικής αθλητικής ομοσπονδίας του οικείου αθλήματος και χορήγηση θεώρησης εισόδου.

2. Ο αλλοδαπός αθλητής ή προπονητής που επιθυμεί να έλθει στην Ελλάδα εν όψει εγγραφής, μεταγραφής ή πρόσληψης, οφείλει να προσκομίσει στο ελληνικό προξενείο του τόπου κατοικίας του:

α. διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο,

β. έγκριση της ελληνικής ομοσπονδίας του οικείου αθλήματος για την είσοδό του στην Ελλάδα για εγγραφή, μεταγραφή ή πρόσληψη,

γ. πιστοποιητικό ποινικού μητρώου των αλλοδαπών αρχών.

3. Αλλοδαπός αθλητής ή προπονητής, που έχει λάβει θεώρηση εισόδου για την εγγραφή, μεταγραφή ή πρόσληψη, μπορεί να ζητήσει άδεια παραμονής, εφόσον σωρευτικώς:

α. έχει εγγραφεί, μεταγραφεί ή προσληφθεί σε ελληνικό αθλητικό σωματείο, Α.Α.Ε. ή Τ.Α.Α.,

β. είναι υγιής και ασφαλισμένος για την κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης,

γ. έχει εξασφαλίσει κατάλυμα.

4. Η αίτηση για τη χορήγηση άδειας παραμονής συνοδεύεται από:

α. αντίγραφο της έγγραφης συμφωνίας συνεργασίας, αν πρόκειται για εγγραφή ή μεταγραφή αθλητή σε ερασιτεχνικό σωματείο ή της σύμβασης εργασίας, αν πρόκειται για εγ-

γραφή ή μεταγραφή επαγγελματία ή αμειβόμενου αθλητή ή για πρόσληψη προπονητή με το συγκεκριμένο αθλητικό σωματείο Α.Α.Ε. ή Τ.Α.Α. στην ελληνική γλώσσα,

β. πιστοποιητικό υγείας που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α. ότι ο αλλοδαπός δεν πάσχει από νόσημα, το οποίο σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό,

γ. δήλωση στην οποία αναγράφεται η διεύθυνση του καταλύματός του,

δ. αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος στην Ελλάδα για κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης ή ότι έχει υποβληθεί σχετική αίτηση,

ε. βεβαίωση της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, με την οποία πιστοποιείται ότι ο αθλητής έχει δικαίωμα να ενταχθεί στη δύναμη αθλητικού σωματείου, Α.Α.Ε. ή Τ.Α.Α. του οικείου αθλήματος ή ότι ο προπονητής έχει τα νόμιμα προσόντα για την άσκηση του επαγγέλματός του.

5. Η άδεια παραμονής χορηγείται για όσο χρονικό διάστημα διατηρείται σε ισχύ η έγγραφη συμφωνία συνεργασίας ή η σύμβαση εργασίας του αλλοδαπού. Αν η συμφωνία αυτή παραταθεί, ανανεώνεται ισόχρονα και η άδεια παραμονής.

Άρθρο 35

Είσοδος και παραμονή μελών διοικητικού συμβουλίου, διαχειριστών και προσωπικού εταιριών

1. Επιτρέπεται να εισέλθουν στη χώρα, αφού προηγουμένως λάβουν ειδική θεώρηση εισόδου:

α. Αλλοδαποί, μέλη διοικητικών συμβουλίων, διαχειριστές και ανώτατα διευθυντικά στελέχη (γενικοί διευθυντές και διευθυντές) θυγατρικών εταιριών και υποκαταστημάτων αλλοδαπών εταιριών που ασκούν νομίμως εμπορική δραστηριότητα στην Ελλάδα.

β. Το αλλοδαπό υπαλληλικό προσωπικό που απασχολείται αποκλειστικώς σε εταιρίες που έχουν υπαχθεί σε διατάξεις του Α.Ν. 89/1967 (ΦΕΚ 132 Α'), Α.Ν. 378/1968 (ΦΕΚ 82 Α') και του άρθρου 25 του Ν. 27/1975 (ΦΕΚ 77 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 4 του Ν. 2234/1994 (ΦΕΚ 142 Α'), καθώς και σε επιχειρήσεις του Ν.Δ. 2687/1953 (ΦΕΚ 317 Α').

γ. Αλλοδαποί τεχνικοί που απασχολούνται σε βιομηχανίες ή μεταλλεία υπό τους όρους που προβλέπονται στον Α.Ν. 448/1968 (ΦΕΚ 130 Α').

δ. Αλλοδαποί, προερχόμενοι από τρίτες χώρες, οι οποίοι εργάζονται σε επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε άλλο κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποσπώνται στην Ελλάδα σε θυγατρικές εταιρίες ή υποκαταστήματα αυτών των επιχειρήσεων.

ε. Άλλες κατηγορίες αλλοδαπών που μπορεί να καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού.

2. Οι αλλοδαποί που επιθυμούν να εισέλθουν στην Ελλάδα για τον σκοπό που αναφέρεται στην παράγραφο 1 προσκομίζουν στο ελληνικό προξενείο του τόπου κατοικίας τους:

α. διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο,

β. βεβαίωση της εταιρίας ότι θα απασχοληθούν σε αυτή στην Ελλάδα. Κατ' εξαίρεση κατά την αρχική εγκατάσταση των εταιριών της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 και για

τη θεώρηση εισόδου του νόμιμου εκπροσώπου αυτών, αντί της βεβαίωσης της εταιρίας, πρέπει να προσκομίζεται βεβαίωση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας ή του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, κατά περίπτωση, από την οποία προκύπτει ο διορισμός του νόμιμου εκπροσώπου,

γ. πιστοποιητικό ποινικού μητρώου των αλλοδαπών αρχών.

3. Στους αλλοδαπούς της παραγράφου 1 χορηγείται άδεια παραμονής, εφόσον:

α. Έχουν σύμβαση εργασίας με την εταιρία ή, εφόσον πρόκειται για μέλη διοικητικού συμβουλίου ή διαχειριστές, προσκομίσουν απόφαση του αρμόδιου οργάνου της εταιρίας για την ιδιότητά τους.

β. Είναι ασφαλισμένοι για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης. Η ισχύς της παρ. 11 του άρθρου 8 του Ν. 2166/1993 δεν θίγεται.

γ. Προσκομίσουν πιστοποιητικό υγείας που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α. ότι ο αλλοδαπός δεν πάσχει από νόσημα, το οποίο σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό.

δ. Δήλωση στην οποία να αναγράφεται η διεύθυνση του καταλύματός του.

4. Η άδεια παραμονής χορηγείται για χρονικό διάστημα ενός έτους και μπορεί να ανανεώνεται για ίσο χρονικό διάστημα.

5. Οι παραπάνω αλλοδαποί μπορούν να συνοδεύονται και από τα κατά το άρθρο 28 παράγραφος 2 μέλη της οικογένειάς τους, στα οποία χορηγείται ατομική άδεια παραμονής που λήγει με τη λήξη της άδειας παραμονής των αλλοδαπών, εφόσον προσκομίσουν το υπό στοιχείο γ' της παραγράφου 3 αυτού του άρθρου πιστοποιητικό.

Άρθρο 36

Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών πνευματικών δημιουργών και μελών καλλιτεχνικών συγκροτημάτων και τσίρκων

1. Αλλοδαποί πνευματικοί δημιουργοί, όπως συγγραφείς, λογοτέχνες, σκηνοθέτες, ζωγράφοι, γλύπτες, ηθοποιοί, χορογράφοι, σκηνογράφοι, καθώς και μέλη καλλιτεχνικών συγκροτημάτων και τσίρκων και οι εργαζόμενοι σε αυτά επιτρέπεται να εισέλθουν στη χώρα, εφόσον αποδεικνύουν τη συγκεκριμένη δραστηριότητά τους και αφού λάβουν θεώρηση εισόδου στην Ελλάδα.

2. Στους αλλοδαπούς της παραγράφου 1 χορηγείται άδεια παραμονής, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α. είναι υγιείς και ασφαλισμένοι για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης,

β. έχουν εξασφαλίσει κατάλυμα και διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για τη διαβίωσή τους.

3. Η αίτηση του αλλοδαπού για τη χορήγηση άδειας παραμονής συνοδεύεται από:

α. αντίγραφο σύμβασης εξαρτημένης εργασίας ή έργου,

β. πιστοποιητικό υγείας που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α. ότι ο αλλοδαπός δεν πάσχει από νόσημα, το οποίο σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό.

γ. δήλωση στην οποία αναγράφεται η διεύθυνση του καταλύματός του.

δ. αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος στην Ελλάδα για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης ή ότι έχει υποβληθεί σχετική αίτηση και

ε. αποδεικτικά στοιχεία ότι διαθέτει τα απαραίτητα οικονομικά μέσα για τη διαβίωσή του.

4. Η άδεια παραμονής χορηγείται για χρονικό διάστημα μέχρι ενός έτους και μπορεί να ανανεώνεται κάθε φορά για χρονικό διάστημα μέχρι ένα έτος.

5. Τα μέλη καλλιτεχνικών συγκροτημάτων, που έρχονται στην Ελλάδα στα πλαίσια πολιτιστικών ή μορφωτικών ανταλλαγών υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, επιτρέπεται να εισέρχονται στη χώρα, αφού λάβουν θεώρηση εισόδου που χορηγείται για όσο χρονικό διάστημα πρόκειται να διαρκέσουν οι εκδηλώσεις.

Άρθρο 37

Άλλες περιπτώσεις χορήγησης άδειας παραμονής

1. Επιτρέπεται να χορηγείται άδεια παραμονής σε αλλοδαπό για ένα έτος, που μπορεί να ανανεώνεται για ίσο χρονικό διάστημα, εφόσον:

α. αποδεικνύει ότι διαθέτει πόρους για την κάλυψη των δαπανών διαβίωσής του χωρίς να παρέχει εξαρτημένη εργασία ή να ασκεί ανεξάρτητη δραστηριότητα και ότι η προέλευση των πόρων αυτών είναι νόμιμη,

β. έχει εξασφαλίσει κατάλυμα,

γ. είναι υγιής και είναι ασφαλισμένος για κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης.

2. Η αίτηση του αλλοδαπού για τη χορήγηση άδειας παραμονής συνοδεύεται από:

α. αποδεικτικά στοιχεία ότι διαθέτει τα απαραίτητα οικονομικά μέσα για τη διαβίωσή του,

β. δήλωση, στην οποία αναφέρεται η διεύθυνση του καταλύματός του,

γ. αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης ή ότι έχει υποβληθεί σχετική αίτηση,

δ. πιστοποιητικό υγείας, που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α., ότι ο αλλοδαπός δεν πάσχει από νόσημα, το οποίο σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό.

3. Ύστερα από δεκαετή συνολική παραμονή στην Ελλάδα και υπό τις αυτές προϋποθέσεις μπορεί, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, να χορηγείται άδεια παραμονής αόριστης διάρκειας. Κατά τα λοιπά έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 3 έως 6 του άρθρου 8 του νόμου αυτού.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης επιτρέπεται να χορηγείται άδεια παραμονής μέχρι ενός έτους, η οποία μπορεί να ανανεώνεται κάθε φορά μέχρι ένα έτος:

α. Σε πρόσωπα που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις νόμιμης παραμονής και για λόγους ανθρωπιστικής ιδίως φύσεως καθίσταται αδύνατη η αναχώρηση ή η απομάκρυνσή τους από την ελληνική επικράτεια.

β. Σε αλλοδαπούς οι οποίοι εξαναγκάζονται για λόγους ανωτέρας βίας να μετακινηθούν από τη χώρα ιθαγένειάς τους. Η άδεια είναι προσωρινή και διαρκεί μέχρις ότου εξελειφθούν οι λόγοι για τους οποίους χορηγήθηκε.

γ. Σε αλλοδαπούς επιστήμονες, οι οποίοι έχουν ιδιαίτε-

πως διακριθεί για την προσφορά τους στην έρευνα και την επιστήμη.

δ. Σε αλλοδαπούς επιστήμονες των νέων τεχνολογιών και ιδίως της πληροφορικής.

Άρθρο 38

Είσοδος αλλοδαπών για ολιγοήμερη παραμονή

Αλλοδαπός που εισέρχεται στη χώρα για τουρισμό, συνένδρια, πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις και γενικά για ολιγοήμερη παραμονή, μπορεί να παραμείνει προσωρινά χωρίς άδεια παραμονής, για όσο χρόνο ισχύει η προξενική θεώρηση ή για χρονικό διάστημα τριών μηνών, εάν πρόκειται για αλλοδαπό στον οποίο επιτρέπεται η είσοδος χωρίς προξενική θεώρηση. Παράταση του χρόνου παραμονής μέχρι έξι ακόμη μήνες μπορεί να χορηγηθεί στον αλλοδαπό, εφόσον διαθέτει επαρκείς πόρους διαβίωσης. Η αίτηση υποβάλλεται πριν από τη λήξη της θεώρησης ή του ελεύθερου χρόνου διαμονής στην αστυνομική αρχή του τόπου διαμονής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Άρθρο 39

1. Οι αλλοδαποί που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα ασφαλιζονται στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς και απολαμβάνουν των ιδίων ασφαλιστικών δικαιωμάτων με τους ημεδαπούς.

2. Οι διατάξεις του Ν.Δ. 57/1973, όπως κάθε φορά ισχύει, για την κοινωνική προστασία, εφαρμόζονται και στους αλλοδαπούς που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα.

3. Οι αλλοδαποί κρατούμενοι ενημερώνονται αμέσως μετά την εισαγωγή τους σε κάποιο ίδρυμα, σε γλώσσα την οποία κατανοούν, για τα κύρια στοιχεία της διαβίωσής τους στο ίδρυμα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Διευκολύνεται η επικοινωνία τους με διπλωματικούς ή προξενικούς υπαλλήλους του Κράτους από το οποίο προέρχονται.

4. Οι πράξεις που περιγράφονται στα άρθρα 1 έως 3 του Ν. 927/1979 (ΦΕΚ 139 Α') δīκονται αυτεπαγγέλτως.

5. Αλλοδαπός που διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα και εξέρχεται προσωρινά από το ελληνικό έδαφος δικαιούται επανεισόδου, εφόσον η άδεια παραμονής του εξακολουθεί να ισχύει κατά το χρόνο της επανεισόδου του.

Άρθρο 40

Πρόσβαση των ανήλικων αλλοδαπών στην εκπαίδευση

1. Ανήλικοι αλλοδαποί, που διαμένουν στην ελληνική επικράτεια, υπάγονται στην υποχρέωση της ελάχιστης σχολικής φοίτησης, όπως και οι ημεδαποί.

2. Οι ανήλικοι αλλοδαποί που φοιτούν σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης έχουν χωρίς περιορισμούς πρόσβαση στις δραστηριότητες της σχολικής ή εκπαιδευτικής κοινότητας.

3. Για την εγγραφή αλλοδαπών ανήλικων στα δημόσια σχολεία απαιτούνται τα αντίστοιχα με τα προβλεπόμενα για τους ημεδαπούς δικαιολογητικά. Κατ' εξαίρεση, με ελλιπή δικαιολογητικά μπορεί να εγγράφονται στα δημόσια σχολεία τέκνα:

α. όσων προστατεύονται από το ελληνικό κράτος ως πρόσφυγες και όσων τελούν υπό την προστασία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών,

β. όσων προέρχονται από περιοχές στις οποίες επικρατεί έκρυθμη κατάσταση,

γ. όσων έχουν υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση ασύλου.

δ. αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα, ακόμη και αν δεν έχει ρυθμιστεί η νόμιμη παραμονή τους σε αυτήν.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις αναγνώρισης τίτλων σπουδών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που έγιναν στη χώρα προέλευσης και οι προϋποθέσεις κατάταξης σε βαθμίδες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, εγγραφής αλλοδαπών μαθητών χωρίς δικαιολογητικά στα δημόσια σχολεία. Με όμοια απόφαση μπορεί να ρυθμίζονται θέματα προαιρετικής διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας και πολιτισμού εκεί όπου υπάρχει ικανός αριθμός μαθητών, που ενδιαφέρονται στο πλαίσιο των ενισχυτικών δράσεων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, και να καθορίζονται η εργασιακή σχέση και τα προσόντα των εκπαιδευτικών, που θα διδάσκουν τη μητρική γλώσσα και τα στοιχεία πολιτισμού της χώρας προέλευσης.

5. Αλλοδαποί που έχουν αποφοιτήσει από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα έχουν πρόσβαση στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση, υπό τους αυτούς όρους και προϋποθέσεις όπως και οι ημεδαποί.

Άρθρο 41

Υποχρεώσεις αλλοδαπών

1. Ο αλλοδαπός, κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Ελλάδα, υποχρεούται να δηλώσει στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης:

α. κάθε μεταβολή της κατοικίας του,

β. κάθε μεταβολή της προσωπικής του κατάστασης, ιδίως δε την αλλαγή ιθαγένειας, τη σύναψη, λύση ή ακύρωση γάμου ή τη γέννηση τέκνου,

γ. την απώλεια ή ανανέωση ή μεταβολή του διαβατηρίου του ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου,

δ. την απώλεια της άδειας παραμονής του και

ε. κάθε μεταβολή στην απασχόλησή του, όπως μεταβολή εργοδότη, καταγγελία της σύμβασης εργασίας.

Οι παραπάνω δηλώσεις γίνονται μέσα σε ένα μήνα από τις παραπάνω μεταβολές.

Η υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης, καθώς και οι δήμοι και κοινότητες υποχρεούνται να τηρούν μητρώο αλλοδαπών.

2. Ο ασκών τη γονική μέριμνα δηλώνει στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης τα αλλοδαπά τέκνα του που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους. Σε περίπτωση που αυτός δεν διαμένει στην Ελλάδα, η δήλωση γίνεται από εκείνον με τον οποίο κατοικούν.

3. Αλλοδαπός, κάτοχος άδειας παραμονής, οφείλει να αναχωρήσει χωρίς άλλη ειδοποίηση μέχρι την τελευταία ημέρα της λήξης της ισχύος της, εκτός αν πριν από τη λήξη της έχει υποβάλει αίτηση για την ανανέωσή της.

4. Αλλοδαπός, στον οποίο δεν εγκρίθηκε παραμονή ή ανανέωση της άδειας διαμονής του, υποχρεούται να εγκαταλείψει αμέσως το ελληνικό έδαφος χωρίς άλλες διατυπώσεις.

5. Αλλοδαπός, που παραμένει στη χώρα για χρονικό διάστημα μέχρι τριάντα ημερών από τη λήξη της άδειας παραμονής του ή παραβιάζει, για το ίδιο χρονικό διάστημα, τη διάρκεια του αναγραφόμενου στην κατεχόμενη θεώρηση εισόδου ή του δικαιούμενου ελεύθερου χρόνου παραμονής του, καθώς και την προβλεπόμενη στην ομοίομορφη θεώρηση SCHENGEN διάρκεια παραμονής ή το δικαιούμενο ελεύθερο χρόνο παραμονής του στον ενιαίο χώρο, υποχρεούται κατά την αναχώρηση να καταβάλει το τετραπλάσιο

του προβλεπόμενου παραβολού για άδεια παραμονής επί-σας διάρκειας. Εάν ο χρόνος της παράνομης παραμονής είναι μεγαλύτερος των τριάντα ημερών, υποχρεούται να καταβάλει το οκταπλάσιο του προβλεπόμενου παραβολού για επίσημα άδεια παραμονής. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης καθορίζονται ο τρόπος καταβολής του παραπάνω προστίμου και κάθε άλλη λεπτομέρεια που είναι αναγκαία για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ - ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ

Άρθρο 42

Περιορισμοί στην κίνηση και εγκατάσταση αλλοδαπών

1. Οι εγκατεστημένοι στη χώρα αλλοδαποί έχουν ελευθερία κίνησης και εγκατάστασης στο σύνολο της επικράτειας. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης, μπορεί να απαγορεύεται η παραμονή ή η εγκατάσταση αλλοδαπών σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές της χώρας.

2. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού μπορεί να επιβάλλονται σε συγκεκριμένο αλλοδαπό, για λόγους εθνικής ασφάλειας, δημόσιας τάξης ή δημόσιας υγείας, περιορισμοί που αναφέρονται ιδίως στην εγκατάσταση, παραμονή, μετάβαση σε ορισμένους τόπους, την άσκηση ορισμένου επαγγέλματος ή υποχρέωση εμφανίσεώς του στις αστυνομικές αρχές.

Άρθρο 43

Ανάκληση της άδειας παραμονής

1. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, ύστερα από εισήγηση των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης ή Υγείας και Πρόνοιας αντιστοίχως, ανακαλείται η άδεια παραμονής πέραν των γενικών λόγων ανάκλησης σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και για τους εξής λόγους:

α. εθνικής ασφάλειας και δημόσιας τάξης,

β. προστασίας της δημόσιας υγείας, εφόσον ο αλλοδαπός πάσχει από νόσημα που μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο γι' αυτή σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Π.Ο.Υ. και αρνείται να συμμορφωθεί προς τα μέτρα που καθορίζονται από τις ιατρικές αρχές για την προστασία της, αν και του έχει παρασχεθεί η απαραίτητη πληροφόρηση,

γ. σε περίπτωση παραβίασης από τον αλλοδαπό των υποχρεώσεων που προκύπτουν γι' αυτόν από τον παρόντα νόμο ή υποβολής πλαστών δικαιολογητικών.

2. Η ανάκληση της άδειας παραμονής συνεπάγεται την υποχρεωτική ανάκληση της άδειας εργασίας ή άδειας άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας.

Άρθρο 44

Διοικητική απέλαση

1. Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού επιτρέπεται αν:

α. Έχει καταδικασθεί τελεσίδικα σε ποινή στέρησης της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους ή, ανεξαρτήτως ποινής, για εγκλήματα προσβολών του πολιτεύματος, προδοσίας

της χώρας, εγκλήματα σχετικά με την εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διεθνή οικονομικά εγκλήματα, εγκλήματα με χρήση μέσων υψηλής τεχνολογίας, εγκλήματα περί το νόμισμα, εγκλήματα αντίστασης, αρπαγής ανήλικου, κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης, εκβίασης, τοκογλυφίας, του νόμου περί μεσαζόντων, πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, συκοφαντικής δυσφήμισης, λαθρεμπορίας, για εγκλήματα που αφορούν τα όπλα, αρχαιότητες, την προώθηση λαθρομεταναστών στο εσωτερικό της χώρας ή τη διευκόλυνση της μεταφοράς ή προώθησής τους ή της εξασφάλισης καταλύματος σε αυτούς για απόκρυψη και εφόσον η απέλασή του δεν διατάχθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο.

β. Έχει παραβιάσει τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

γ. Η παρουσία του στο ελληνικό έδαφος είναι επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια της χώρας ή για τη δημόσια υγεία, εφόσον πάσχει από νόσημα που μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο γι' αυτή σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Π.Ο.Υ. και αρνείται να συμμορφωθεί προς τα μέτρα που καθορίζονται από τις ιατρικές αρχές για την προστασία της, αν και του έχει παρασχεθεί η απαραίτητη πληροφόρηση.

2. Η απέλαση διατάσσεται με απόφαση του οικείου Αστυνομικού Διευθυντή και προκειμένου περί Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, από τον αρμόδιο για θέματα αλλοδαπών Αστυνομικό Διευθυντή ή ανώτερο Αξίωματικό, που ορίζεται από τον οικείο Γενικό Αστυνομικό Διευθυντή, αφού προηγουμένως δοθεί στον αλλοδαπό προθεσμία τουλάχιστον σαράντα οκτώ (48) ωρών για να υποβάλει τις αντιρρήσεις του.

3. Εφόσον ο αλλοδαπός, εκ των εν γένε περιστάσεων, κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη, με την ως άνω απόφαση διατάσσεται η κράτησή του που δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες. Ο αλλοδαπός πρέπει να πληροφορείται στη γλώσσα που κατανοεί τους λόγους της κράτησής του. Ο αλλοδαπός που κρατείται έχει το δικαίωμα να προβάλει αντιρρήσεις κατά της απόφασης κράτησής του ενώπιον του προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου στην περιφέρεια του οποίου κρατείται, ο οποίος κρίνει για τη νομιμότητά της, με ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 243 του Ν. 2717/1999 (ΦΕΚ 97 Α').

4. Σε περίπτωση που ο προς απέλαση αλλοδαπός δεν κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ο πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου διαφωνεί ως προς την κράτησή του, με την ίδια απόφαση τάσσεται σε αυτόν προθεσμία προς αναχώρηση, η οποία δεν δύναται να υπερβεί τις τριάντα ημέρες.

5. Κατά της απόφασης απέλασης δικαιούται ο αλλοδαπός να προσφύγει εντός προθεσμίας πέντε ημερών από την κοινοποίησή της στον Γενικό Γραμματέα της αρμόδιας κατά τόπο περιφέρειας, ο οποίος αποφασίζει εντός τριών ημερών από την άσκηση της προσφυγής. Η τυχόν άσκηση προσφυγής συνεπάγεται την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης. Εφόσον με την απόφαση απέλασης έχει διαταχθεί και η κράτηση, η αναστολή αφορά μόνο την απέλαση.

6. Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας, ύστερα από γνώμη της Επιτροπής Μετανάστευσης, μπορεί και αυτεπαγγέλτως να αναστείλει προσωρινά την απέλαση, όταν αυτό επιβάλλεται από λόγους ανθρωπιστικούς, ανωτέρας βίας ή δημόσιου συμφέροντος, όπως όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι που αφορούν τη ζωή ή την υγεία του αλλοδαπού ή της οικογένειάς του.

7. Η απέλαση αλλοδαπών που βρίσκονται παράνομα στη χώρα και καταγγέλλουν πράξεις προαγωγής σε πορνεία μπορεί με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών και έγκριση του εισαγγελέα εφετών να αναστέλλεται μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέλλθηκαν. Αν η καταμήνυση αποδειχθεί ψευδής, η απέλαση εκτελείται. Για όσο χρόνο διαρκεί η αναστολή της απέλασης χορηγείται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, άδεια παραμονής στους αλλοδαπούς κατά παρέκκλιση των διατάξεων του παρόντος.

8. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης καθορίζεται η ειδικότερη διαδικασία για την εκτέλεση των αποφάσεων απέλασης, που εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, καθώς και εκείνων που διατάσσονται με αποφάσεις ποινικών δικαστηρίων, σύμφωνα με τα άρθρα 74 και 99 του Ποινικού Κώδικα.

Άρθρο 45

Κωλύματα απελάσεων

Αν δεν είναι εφικτή η άμεση απέλαση του αλλοδαπού από τη χώρα, ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας, ύστερα από εισήγηση του οργάνου που είναι αρμόδιο να διατάξει την απέλαση και γνώμη της Επιτροπής Μετανάστευσης, μπορεί με απόφασή του, να επιτρέψει την προσωρινή παραμονή αλλοδαπού στη χώρα. Με όμοια απόφαση επιβάλλονται στον αλλοδαπό περιοριστικοί όροι.

Άρθρο 46

Απαγορεύσεις απελάσεων

1. Απαγορεύεται η απέλαση, εφόσον ο αλλοδαπός:
  - α. είναι ανήλικος και οι γονείς του διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα.
  - β. είναι γονέας ημεδαπού ανήλικου και ασκεί τη γονική μεριμνα ή έχει υποχρέωση διατροφής, την οποία εκπληρώνει.
  - γ. έχει υπερβεί το 80ό έτος της ηλικίας του.
2. Δεν απαγορεύεται η απέλαση στις περιπτώσεις β' και γ' της προηγούμενης παραγράφου, όταν ο αλλοδαπός είναι επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία, εφόσον πάσχει από νόσημα που μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο γι' αυτή, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Π.Ο.Υ. και αρνείται να συμμορφωθεί προς τα μέτρα που καθορίζονται από τις ιατρικές αρχές για την προστασία της, αν και του έχει παρασχεθεί η απαραίτητη πληροφόρηση.

Άρθρο 47

Δαπάνες απέλασης

1. Η δαπάνη απέλασης και τα έξοδα διατροφής βαρύνουν τον αλλοδαπό. Αν ο αλλοδαπός δεν διαθέτει το αναγκαίο χρηματικό ποσό, τούτο καταβάλλεται από το Δημόσιο κατά το μέρος που δεν καλύπτεται από τον υπόχρεο. Το καταβαλλόμενο από το Δημόσιο ποσό βεβαιώνεται ως δημόσιο έσοδο και εισπράττεται κατά τις διατάξεις του Κ.Ε.Δ.Ε. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Δημόσιας Τάξης ρυθμίζονται η διαδικασία και οι αναγκαίες λεπτομέρειες για την εφαρμογή αυτής της παραγράφου.
2. Αν η εισοδος ή η παραμονή του αλλοδαπού έχει επιτραπεί με κατάθεση εγγυητικής επιστολής από τρίτο πρόσωπο, τα έξοδα απέλασης, συμπεριλαμβανομένης και της δαπάνης διατροφής, βαρύνουν εις ολόκληρον τον αλλοδα-

πό και το πρόσωπο που έχει καταθέσει την εγγυητική επιστολή. Αν αυτοί αρνούνται την καταβολή τους, τότε η εγγυητική επιστολή καταπίπτει, ύστερα από έγγραφη παραγγελία της αρμόδιας για την απέλαση αρχής.

3. Εργοδότης, ο οποίος απασχολεί αλλοδαπό χωρίς άδεια εργασίας, βαρύνεται με τη δαπάνη απέλασης και τα έξοδα διατροφής του.

4. Αν ο αλλοδαπός αρνείται να επιβιβασθεί στο μεταφορικό μέσο, προκειμένου να απομακρυνθεί από τη χώρα, η απομάκρυνσή του δύναται να πραγματοποιηθεί με συνοδεία αστυνομικής δύναμης μέχρι τη χώρα προορισμού του, κατόπιν αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και εφόσον εξασφαλίζονται όλα τα εχέγγυα ασφαλούς μετάβασης, παραμονής και επιστροφής των συνοδών αστυνομικών.

Άρθρο 48

Χώροι κράτησης αλλοδαπών

1. Ο αλλοδαπός, στο πρόσωπο του οποίου συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου 44, κρατείται στην οικεία αστυνομική αρχή. Μέχρις ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες απέλασής του μπορεί να παραμένει σε ειδικούς χώρους, οι οποίοι ιδρύονται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας και λειτουργούν με μέριμνα της Περιφέρειας. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι προδιαγραφές και οι όροι λειτουργίας αυτών των χώρων.

2. Την ευθύνη της φύλαξης των ειδικών χώρων έχει η Ελληνική Αστυνομία.

Άρθρο 49

Ανεπιθύμητοι αλλοδαποί

1. Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης τηρεί κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών. Τα κριτήρια και η διαδικασία εγγραφής και διαγραφής αλλοδαπών από τον κατάλογο αυτόν καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών και Δικαιοσύνης.
2. Αλλοδαπός που βρίσκεται στο ελληνικό έδαφος είναι υποχρεωμένος να εγκαταλείψει τη χώρα, αφότου εγγραφεί στον κατάλογο ανεπιθύμητων, μέσα σε προθεσμία που ορίζει και κάθε φορά από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης. Αν δεν συμμορφωθεί, απελαύνεται.
3. Αλλοδαπός, στον οποίο δεν επιτρέπεται η είσοδος στη χώρα, επειδή είναι εγγεγραμμένος στον κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών, οφείλει να αναχωρήσει αμελλητί, άλλως επαναπροωθείται αμέσως στη χώρα προέλευσής ή σε τρίτη χώρα, όπου μπορεί να επιτραπεί η είσοδος με ευθύνη και δαπάνες του ιδίου ή εκείνου που τον μετέφερε, οι οποίοι υποχρεούνται και στην καταβολή κάθε άλλης αναγκαίας δαπάνης που απαιτείται μέχρι την αναχώρησή του. Στους ανωτέρω μεταφορείς, όταν αρνούνται την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεών τους, επιβάλλεται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, πρόστιμο ενός εκατομμυρίου έως πέντε εκατομμυρίων δραχμών, για κάθε μεταφερόμενο άτομο. Με την ίδια απόφαση τα χρησιμοποιηθέντα μεταφορικά μέσα φυλάσσονται και αποδίδονται σε αυτούς μετά την εκπλήρωση των ανωτέρω υποχρεώσεων και την καταβολή του επιβληθέντος προστίμου ή την προσκόμιση εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένης τράπεζας, που καλύπτει το ποσό των ανωτέρω υποχρεώσεών τους και του επιβληθέντος προστίμου.
4. Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή ενός εκατομμυρίου δραχμών τιμωρείται κάθε αλλοδαπός ο οποίος επανέρχεται παράνομα στη χώρα και

είναι καταχωρημένος στον κατάλογο των ανεπιθύμητων αλλοδαπών. Η άσκηση ενδίκων μέσων δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'

ΓΕΝΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ - ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Άρθρο 50

Παράνομη είσοδος και έξοδος από τη χώρα

1. Όποιος εξέρχεται ή επιχειρεί να εξέλθει από το ελληνικό έδαφος ή εισέρχεται ή επιχειρεί να εισέλθει σε αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών. Θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση και επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου δραχμών, αν αυτός που επιχειρεί να αναχωρήσει λάθρα καταζητείται από τις δικαστικές ή αστυνομικές αρχές ή υπέχει φορολογικές ή συναλλαγματικές ή πάσης φύσεως άλλες υποχρεώσεις προς το Δημόσιο ή είναι υπότροπος.

2. Αν αλλοδαπός εισέλθει στο ελληνικό έδαφος ή εξέλθει από αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, στον οποίο αναφέρει σχετικώς χωρίς καθυστέρηση, μπορεί να απόσχει από την ποινική δίωξη για την πράξη αυτήν, οπότε γνωστοποιεί αμέσως την απόφασή του αυτή στο διοικητή της αστυνομικής υπηρεσίας ή λιμενικής αρχής που διαπίστωσε την παράνομη είσοδο ή έξοδο, προκειμένου αυτός με απόφασή του να επαναπροωθήσει τον αλλοδαπό αμέσως στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής του. Η έγκριση του εισαγγελέα εφετών μπορεί να δοθεί και με τηλεφωνικό σήμα. Αν δεν καταστεί δυνατή η άμεση επαναπροώθηση του αλλοδαπού, ο διοικητής της αστυνομικής ή λιμενικής αρχής, αφού συντάξει σχετική έκθεση, παραπέμπει τον αλλοδαπό αυτόν στην αρμόδια διοικητική αρχή για απέλαση, σύμφωνα με το άρθρο 44 του νόμου αυτού. Η αρχή αυτή, αν η απέλαση δεν πραγματοποιηθεί εντός τριών μηνών, γνωστοποιεί τούτο στον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Στην περίπτωση αυτήν ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί να ανακαλέσει την απόφασή του για αποχή από την ποινική δίωξη, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, εφόσον δεν έχει παρέλθει ένα έτος από την ημέρα της παράνομης εισόδου του αλλοδαπού στη χώρα.

Άρθρο 51

Υποχρεώσεις υπηρεσιών και υπαλλήλων - κυρώσεις

1. Οι δημόσιες υπηρεσίες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί και επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης υποχρεούνται να μην παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε αλλοδαπούς, οι οποίοι δεν έχουν διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο ή θεώρηση εισόδου ή άδεια παραμονής ή γενικά δεν αποδεικνύουν ότι παραμένουν νόμιμα στην Ελλάδα, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα νόμο. Εξαιρούνται τα νοσοκομεία, θεραπευτήρια και κλινικές, όταν πρόκειται για αλλοδαπούς που εισάγονται εκτάκτως για νοσηλεία και για ανήλικα παιδιά.

2. Οι διευθυντές φυλακών και κρατητηρίων υποχρεούνται να παραλαμβάνουν και να φυλάσσουν διαβατήρια ή άλλα έγγραφα που αποδεικνύουν την ταυτότητα των κρατούμενων αλλοδαπών, καθώς και τις άδειες παραμονής και εργασίας τους. Τα έγγραφα αυτά επιστρέφονται κατά την απόλυση του αλλοδαπού. Αν ο αλλοδαπός δεν έχει τα έγγραφα αυτά ή δεν έχει άδεια παραμονής ή εργασίας, οι ως άνω υ-

πάλληλοι οφείλουν να το γνωστοποιήσουν αμέσως στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή ή στην πλησιέστερη υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης.

3. Οι υπάλληλοι των παραπάνω υπηρεσιών και φορέων που παραβαίνουν τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 διώκονται πειθαρχικά και τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα για παράβαση καθήκοντος.

Άρθρο 52

Υποχρεώσεις συμβολαιογράφων - κυρώσεις

1. Κατά την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων στις οποίες συμβαλλόμενοι ή συμμετέχοντες καθ' οιονδήποτε τρόπο είναι αλλοδαποί, οι οποίοι παρίστανται αυτοπροσώπως ή δηλώνουν κατοικία ή διαμονή στην ημεδαπή, οι συμβολαιογράφοι υποχρεούνται να διαπιστώνουν ότι αυτοί έχουν θεώρηση εισόδου ή άδεια παραμονής και να κάνουν σχετική μνεία στην πράξη τους. Εξαιρούνται οι περιπτώσεις της σύνταξης πληρεξουσιών σε δικηγόρους προκειμένου να εκπροσωπήσουν αλλοδαπούς ενώπιον δικαστηρίων ή και άλλων αρχών.

2. Οι συμβολαιογράφοι που παραβαίνουν τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου διώκονται πειθαρχικά και τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα για παράβαση καθήκοντος.

Άρθρο 53

Υποχρεώσεις εργοδοτών αλλοδαπών εργαζομένων - κυρώσεις

1. Δεν επιτρέπεται η πρόσληψη και η απασχόληση αλλοδαπών, εφόσον δεν έχουν άδεια παραμονής. Αν η κατάρτιση της σύμβασης εργασίας ή έργου ή ανεξάρτητων υπηρεσιών αποτελεί προϋπόθεση για τη χορήγηση της άδειας παραμονής, η ισχύς αυτής της σύμβασης τελεί υπό την αναβλητική αίρεση της χορήγησης αυτής της άδειας.

2. Οι εργοδότες που απασχολούν αλλοδαπούς εργαζόμενους οφείλουν να ενημερώνουν αμέσως την υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης, τα Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας της έδρας τους και την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για κάθε πρόσληψη αλλοδαπού και για κάθε μεταβολή στο καθεστώς εργασίας του, όπως παράταση της σύμβασης, καταγγελία της σύμβασης, αποχώρηση.

3. Στους εργοδότες που παραβιάζουν τις διατάξεις των δύο παραγράφων 1 και 2, πέραν άλλων κυρώσεων που προβλέπονται από τη νομοθεσία, επιβάλλεται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, χρηματικό πρόστιμο που μπορεί να κυμαίνεται από ένα εκατομμύριο έως πέντε εκατομμύρια δραχμές για κάθε παράνομο αλλοδαπό.

4. Όποιος απασχολεί αλλοδαπό που στερείται άδειας παραμονής τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Σε περίπτωση υποτροπής επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Αν εργοδότης είναι νομικό πρόσωπο, οι ως άνω ποινές επιβάλλονται στον διευθύνοντα σύμβουλο ή στον διαχειριστή ή στον ασκούντα γενικά τη διοίκηση του νομικού προσώπου. Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας μπορεί επιπλέον, συνεκτιμώντας και τις εν γένει περιστάσεις, να διατάξει το κλείσιμο του καταστήματος ή της επιχείρησης για χρονικό διάστημα από έναν μέχρι έξι μήνες και για τρεις έως δώδεκα μήνες σε περίπτωση δεύτερης κατάδικης και εφόσον πρόκειται για κέντρα διασκέδασης από δύο μέχρι δώδεκα μήνες και από έξι μέχρι είκοσι τέσσερις μήνες αντίστοιχα. Αν υπάρξει τρίτη καταδίκη, το κατάστημα ή η επιχείρηση κλείεται οριστικά και δεν χορηγείται στο ίδιο πρόσωπο τέτοια άδεια για χρονικό διάστημα πέντε ετών.

5. Όταν η παραβίαση των διατάξεων του παρόντος νόμου γίνεται με σκοπό την προαγωγή αλλοδαπών σε πορνεία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον δύο εκατομμυρίων δραχμών. Σε περίπτωση που το θύμα είναι ανήλικος ή ανήλικη, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον πέντε εκατομμυρίων δραχμών. Το παραπάνω αδίκημα θεωρείται σε κάθε περίπτωση αυτώφωρο και εκδικάζεται με τη σχετική διαδικασία. Η έκδοση τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης γνωστοποιείται με μέριμνα της αρμόδιας εισαγγελίας στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας μέσα σε ένα μήνα από την έκδοσή της. Ο τελευταίος υποχρεούται μέσα σε ένα μήνα από τη γνωστοποίηση της απόφασης να αφαιρέσει την άδεια λειτουργίας του καταστήματος ή της επιχείρησης όπου τελέστηκε το αδίκημα, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δώδεκα μηνών, μπορεί δε, συνεκτιμώντας και τις εν γένει περιστάσεις, να προβεί στην οριστική αφαίρεση της άδειας λειτουργίας. Οι προβλεπόμενες στην παρούσα παράγραφο ποινές δεν αποκλείουν τη σωρευτική επιβολή άλλων ποινών σε περίπτωση συνδρομής άλλων διατάξεων της ποινικής νομοθεσίας.

6. Με ποινή φυλάκισης τιμωρείται και ο αλλοδαπός, ο οποίος παρέχει εξαρτημένη εργασία ή ανεξάρτητες υπηρεσίες ή έργο ή ασκεί επάγγελμα ή άλλη ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα χωρίς άδεια παραμονής.

7. Για την απασχόληση αλλοδαπών από φυσικά ή νομικά πρόσωπα που συμβάλλονται με το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, για την κατασκευή έργων ειδικής φύσεως - υποδομής και εκείνων που προβλέπονται από το άρθρο 12 του Π.Δ. 378/1987 (ΦΕΚ 168 Α'), απαιτείται έγκριση της στρατιωτικής αρχής που προϊστάται του έργου.

Άρθρο 54

Υποχρεώσεις υπαλλήλων και λοιπών ιδιωτών - κυρώσεις

1. Απαγορεύεται η εκμίσθωση ακινήτων σε αλλοδαπούς που δεν έχουν διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο ή θέωση εισόδου ή άδεια παραμονής.

2. Οι διευθυντές ξενοδοχείων, παραθεριστικών κέντρων, κλινικών και θεραπευτηρίων οφείλουν να ενημερώνουν την αστυνομική υπηρεσία ή την υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης για την άφιξη και την αναχώρηση αλλοδαπών που φιλοξενούν.

3. Στα πρόσωπα που παραβιάζουν τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2, πέραν άλλων κυρώσεων που προβλέπονται από τη νομοθεσία, επιβάλλεται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, χρηματικό πρόστιμο από πεντακόσιες χιλιάδες έως ένα εκατομμύριο δραχμές.

4. Τα πρόστιμα της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλονται επίσης στα πρόσωπα που υποβάλλουν ανακριβή δήλωση ή βεβαίωση ή δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει με τη βεβαίωση ή τη δήλωση που προβλέπεται στα άρθρα 10 παρ. 3 περ. γ', 11 παρ. 2 περ. δ', 19 παρ. 6 περ. α', 21 παρ. 2 περ. δ', 26 παρ. 2 περ. γ', 28 παρ. 3 περ. δ', 34 παρ. 4 περ. γ', 35 παρ. 2 περ. β', 36 παρ. 3 περ. γ' και 37 παρ. 2 περ. β'. Τα ίδια πρόστιμα επιβάλλονται και στους αλλοδαπούς, οι οποίοι δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 41.

5. Όποιος διευκολύνει την είσοδο στο ελληνικό έδαφος αλλοδαπού, χωρίς να υποβληθεί στον έλεγχο που προβλέπεται στο άρθρο 4, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών.

6. Όποιος διευκολύνει την παράνομη παραμονή αλλοδαπού ή δυσχεραίνει τις έρευνες των αστυνομικών αρχών για τον εντοπισμό, σύλληψη και απέλασή του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών.

7. Όποιος παράνομα κατέχει ή χρησιμοποιεί γνήσιο διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο άλλου προσώπου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος παρακρατεί διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο άλλου προσώπου ή αρνείται να παραδώσει τούτο στην αρμόδια υπηρεσία. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος κατέχει ή χρησιμοποιεί πλαστό διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο.

8. Ο υπεύθυνος γραφείου ή μετανάστευσης ή οποιοσδήποτε άλλος υποβάλλει για λογαριασμό τρίτου στην αρμόδια αρχή δικαιολογητικά έκδοσης ταξιδιωτικού εγγράφου, με στοιχεία που δεν ανταποκρίνονται στην ταυτότητα του προσώπου αυτού, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου δραχμών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και εκείνος, για λογαριασμό του οποίου υποβάλλονται δικαιολογητικά. Με απόφαση του νομάρχη επιβάλλεται και η οριστική αφαίρεση της άδειας λειτουργίας του γραφείου.

Άρθρο 55

Υποχρεώσεις μεταφορέων - κυρώσεις

1. Πλοίαρχοι ή κυβερνήτες πλοίου, πλωτού μέσου ή αεροπλάνου και οδηγοί κάθε είδους μεταφορικού μέσου που μεταφέρουν από το εξωτερικό στην Ελλάδα αλλοδαπούς, που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου στο ελληνικό έδαφος, ή στους οποίους έχει απαγορευθεί η είσοδος για οποιαδήποτε αιτία, καθώς και αυτοί που τους προωθούν στο εσωτερικό της χώρας, ή διευκολύνουν τη μεταφορά ή προώθησή τους, ή εξασφαλίζουν σε αυτούς κατάλυμα για απόκρυψη τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή ενός εκατομμυρίου έως πέντε εκατομμυρίων δραχμών για κάθε μεταφερόμενο αλλοδαπό. Ειδικά πλοίαρχοι ή κυβερνήτες πλοίων και πλωτών μέσων που μεταφέρουν τους προαναφερόμενους αλλοδαπούς υπό συνθήκες που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή και την ασφάλειά τους τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών ανά μεταφερόμενο πρόσωπο. Με τις ίδιες ποινές τιμωρούνται και οι συμμετέχοντες στις ανωτέρω αξιόποινες πράξεις. Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση και επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστο δύο ετών και χρηματική ποινή πέντε εκατομμυρίων έως οκτώ εκατομμυρίων δραχμών για κάθε μεταφερόμενο άτομο, αν η μεταφορά ενεργείται κατ' επάγγελμα ή με σκοπό το παράνομο κέρδος, ή αν ο υπαίτιος είναι δημόσιος υπάλληλος ή τουριστικός ή ναυτιλιακός ή ταξιδιωτικός πράκτορας, ή είναι υπότροπος. Μεταφορικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη μεταφορά προσώπων κατάσχονται και δημεύονται με απόφαση του δικαστηρίου, εκτός αν ο ιδιοκτήτης αποδείξει ότι δεν γνώριζε το σκοπό για τον οποίο χρησιμοποιήθηκαν αυτά. Η άσκηση ενδίκου μέσου κατά των παραπάνω δικαστικών αποφάσεων δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

2. Πλοίαρχοι ή κυβερνήτες πλοίου, πλωτού μέσου ή αεροπλάνου και οδηγοί κάθε είδους μεταφορικού μέσου τιμωρούνται με μη δέχονται για μεταφορά από και στο εξωτερικό πρόσωπα τα οποία δεν είναι εφοδιασμένα με τα απαιτούμενα ταξιδιωτικά έγγραφα ή δεν έχουν υποστεί τον κανονικό αστυνομικό έλεγχο. Οι παραβάτες τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1. Η ανωτέρω α-

Εξόπινη πράξη θεωρείται τετελεσμένη, προκειμένου μεν για θαλάσσια και εναέρια μεταφορικά μέσα, εφόσον το πρόσωπο που επιβιβάσθηκε λάθρα βρίσκεται μέσα σε αυτά κατά την έναρξη του προ του απόπλου ή της απογειώσεως ελέγχου από τα αρμόδια κρατικά όργανα ή μετά την άρση του πλοίου ή την απογείωση του αεροπλάνου, προκειμένου δε για άλλα μεταφορικά μέσα, εφόσον το πρόσωπο που αναχωρεί λάθρα βρίσκεται μέσα σε αυτά κατά τον τελευταίο έλεγχο εξόδου ή πλησίον των συνόρων. Οι διατάξεις της παραγράφου 3 εφαρμόζονται και στα πρόσωπα που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο.

3. Αεροπορικές ή ναυτιλιακές εταιρείες ή ταξιδιωτικά γραφεία υποχρεούνται να μη δέχονται για μεταφορά και να λαμβάνουν κάθε μέτρο που να αποκλείει τη μεταφορά από το εξωτερικό στην Ελλάδα αλλοδαπών που δεν είναι εφοδιασμένοι με τα απαιτούμενα διαβατήρια ή άλλα ταξιδιωτικά έγγραφα. Στις αεροπορικές εταιρείες που παραβαίνουν τις παραπάνω υποχρεώσεις επιβάλλεται με απόφαση του αερολιμενάρχη χρηματικό πρόστιμο από πέντε εκατομμύρια έως δέκα εκατομμύρια δραχμές για κάθε μεταφερόμενο πρόσωπο. Στις ναυτιλιακές εταιρείες ή ταξιδιωτικά γραφεία, το ίδιο πρόστιμο επιβάλλεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας.

4. Τα πρόσωπα που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 3, καθώς και ταξιδιωτικά γραφεία και οι ιδιοκτήτες των μεταφορικών μέσων ευθύνονται εις ολόκληρο για τις δαπάνες διαβίωσης και τα έξοδα επαναπροώθησης των ανωτέρω προσώπων στο εξωτερικό. Την ίδια ευθύνη έχουν και όσοι εγγυήθηκαν τον επαναπατρισμό αλλοδαπού, αν παραβιάσθηκαν όροι εισόδου ή παραμονής του στη χώρα. Τα αρμόδια για τον καταλογισμό όργανα, ο τρόπος είσπραξης και διαχείρισης αυτών και κάθε άλλη λεπτομέρεια καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης.

5. Τα πρόσωπα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 ή οι ιδιοκτήτες των μεταφορικών μέσων ή οι αντιπρόσωποι αυτών στην Ελλάδα υποχρεούνται αμέσως μετά την άφιξη του μεταφορικού μέσου να παραδίδουν στις υπηρεσίες του αστυνομικού ελέγχου διαβατηρίων δελτία άφιξης ή καταστάσεις των αλλοδαπών επιβατών που μεταφέρουν και προορίζονται για την Ελλάδα και αντίστροφα. Την ίδια υποχρέωση έχουν κατά την άφιξη αεροπλάνων μη τακτικών πτήσεων από τρίτες χώρες. Με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης καθορίζονται τα στοιχεία των ανωτέρω δελτίων ή καταστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'

ΣΥΣΤΑΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

Άρθρο 56

Σύσταση υπηρεσιών και έλεγχος

1. Στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης συνιστάται Διεύθυνση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών, καθορίζεται η διάρθρωση των οργανικών μονάδων της και η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους, τα προσόντα του προσωπικού της, καθώς και οι κλάδοι από τους οποίους επιλέγονται οι προϊστάμενοι των μονάδων της και ρυθμίζεται κάθε συναφές θέμα.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέ-

ντρωσης και Οικονομικών και γνώμη του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, μπορεί να συνιστώνται διευθύνσεις ή τμήματα αλλοδαπών και μετανάστευσης σε κάθε νομό της Περιφέρειας ως μονάδες της. Ειδικά στην Περιφέρεια Αττικής μπορεί να συνιστώνται μέχρι τέσσερις διευθύνσεις, των οποίων η κατά τόπο αρμοδιότητα καθορίζεται με το ίδιο προεδρικό διάταγμα. Με όμοιο διάταγμα καθορίζεται η έδρα τους, η διάρθρωση των οργανικών μονάδων τους και η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους, τα προσόντα του προσωπικού τους, καθώς και οι κλάδοι από τους οποίους επιλέγονται οι προϊστάμενοι των οργανικών μονάδων και ρυθμίζεται κάθε συναφές θέμα.

Με όμοιο προεδρικό διάταγμα μπορεί να συνιστώνται μονάδες που ασκούν αρμοδιότητες της περιφέρειας για θέματα ιθαγένειας και ομογενών οι οποίοι υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μπορεί να συνιστώνται, σε έδρες πρεσβειών και έμμισθων ελληνικών προξενικών αρχών, στα πλαίσια διμερών συμφωνιών και με την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων της Χώρας, Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας, να καθορίζονται οι αρμοδιότητές τους, να συνιστώνται οι οργανικές θέσεις προσωπικού και να καθορίζονται οι κατηγορίες, οι κλάδοι και τα προσόντα του εν λόγω προσωπικού, καθώς και οι κλάδοι από τους οποίους επιλέγονται οι προϊστάμενοι αυτών και να ρυθμίζεται κάθε συναφές θέμα. Οι υπάλληλοι των εν λόγω γραφείων ανακοινώνονται προς τις αλλοδαπές αρχές ως υπάλληλοι της πρεσβευτικής ή προξενικής αρχής και υπάγονται στην εποπτεία και τον πειθαρχικό έλεγχο του προϊσταμένου της. Για τα πειθαρχικά παραπτώματα των ανωτέρω υπαλλήλων αρμόδιο είναι το υπηρεσιακό συμβούλιο του Υπουργείου Εξωτερικών. Οι τοποθετούμενοι ή αποσπώμενοι υπάλληλοι στα γραφεία ευρέσεως εργασίας λαμβάνουν τις αποδοχές στις θέσεις τους και επίδομα αλλοδαπής, η δαπάνη των οποίων βαρύνει τον προϋπολογισμό των φορέων από τους οποίους προέρχονται. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες της καταβολής του εν λόγω επιδόματος.

4. Οι υπηρεσίες αλλοδαπών και μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και των Περιφερειών, οι αστυνομικές, λιμενικές ή αερολιμενικές αρχές και οι υπηρεσίες ελέγχου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι αρμόδιες να παρακολουθούν την εφαρμογή του παρόντος νόμου, να διενεργούν ελέγχους και να βεβαιώνουν τις παραβάσεις. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης μπορούν να ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας διάταξης.

5. Όπου στον παρόντα νόμο αναφέρεται "υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης" νοείται η διεύθυνση ή το τμήμα αλλοδαπών και μετανάστευσης της παραγράφου 2 που βρίσκεται στο νομό, στον οποίο έχει την κατοικία του ή τη διαμονή του ο αλλοδαπός ή προτίθεται να εγκατασταθεί, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά.

6. Μέχρι την έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων των παραγράφων 1 και 2 αρμόδιες υπηρεσίες για την εφαρμογή του παρόντος νόμου είναι η Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και οι Διευθύνσεις Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης ή Διοίκησης και Τοπικής

Αυτοδιοίκησης και Διοίκησης στις Περιφέρειες. Η Επιτροπή Μετανάστευσης συγκροτείται, σε ό,τι αφορά τους υπαλλήλους - μέλη της, από υπαλλήλους αυτών των υπηρεσιών.

7. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Δημόσιας Τάξης και Εργασίας καθορίζονται ο εξοπλισμός, τα αρχεία και τα λοιπά στοιχεία που παραδίδονται από τις υπηρεσίες των Υπουργείων Δημόσιας Τάξης, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Ο.Α.Ε.Δ. στις υπηρεσίες αλλοδαπών και μετανάστευσης και ρυθμίζονται τα σχετικά με τη παράδοση θέματα.

Άρθρο 57

Εξουσιοδοτικές διατάξεις

1. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης καθορίζεται ο τύπος και το περιεχόμενο των αιτήσεων που αναφέρονται στα άρθρα 8, 11, 13, 19, 21 έως 27, 29, 30, 32 και 34 έως 37 και ο τύπος και το περιεχόμενο της άδειας παραμονής, καθώς και ο τύπος και το περιεχόμενο του μητρώου αλλοδαπών.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού μπορεί να καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των άρθρων 5 έως 38.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

ΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕ ΠΟΛΙΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

Άρθρο 58

Προϋποθέσεις πολιτογράφησης

1. Αλλοδαπός που επιθυμεί να αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση απαιτείται να:

α. είναι ενήλικος κατά το χρόνο υποβολής της δήλωσης πολιτογράφησης,

β. μην εκκρεμεί σε βάρος του απόφαση απέλασης,

γ. μην έχει καταδικασθεί τελεσίδικα σε ποινή στερητικής της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους ή, ανεξαρτήτως ποινής, για εγκλήματα προσβολών του πολιτεύματος, προδοσίας της χώρας, εγκλήματα σχετικά με την εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διεθνή οικονομικά εγκλήματα, εγκλήματα με χρήση μέσων υψηλής τεχνολογίας, εγκλήματα περί το νόμιμο, εγκλήματα αντίστασης, αρπαγής ανηλίκων, κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης, εκβίασης, τοκογλυφίας, του νόμου περί μεσαζόντων, πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, συκοφαντικής δυσφήμισης, λαθρεμπορίας, εγκλήματα που αφορούν τα όπλα, αρχαιότητες, την προώθηση λαθρομεταναστών στο εσωτερικό της χώρας ή τη διευκόλυνση της μεταφοράς ή προώθησής τους ή της εξασφάλισης καταλύματος σε αυτούς για απόκρυψη ή για παραβάσεις της νομοθεσίας για την εγκατάσταση και κίνηση αλλοδαπών στην Ελλάδα.

2. Αν ο αλλοδαπός είναι αλλογενής απαιτείται επιπλέον να:

α. Διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα δέκα συνολικά έτη την τελευταία δωδεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης. Για τον ανιθαγενή αλλοδαπό ή για τον αλλοδαπό που έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αρκεί διαμονή στην Ελλάδα πέντε έτη μέσα στην τελευταία δωδεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης. Στον ανωτέρω κατά περίπτωση απαιτούμενο χρόνο δεν προσμετράται ο χρόνος που διήγνησε ο αλλοδαπός στην Ελλάδα, ως διπλωματικός ή διοικητικός υπάλληλος ξένης χώρας. Η χρο-

νική αυτή προϋπόθεση δεν απαιτείται γι' αυτόν που έχει γεννηθεί και κατοικεί συνεχώς στην Ελλάδα, καθώς και γι' αυτούς που είναι σύζυγοι Ελλήνων ή Ελληνίδων που διαμένουν στην Ελλάδα και έχουν αποκτήσει τέκνα. Για τους συζύγους Ελλήνων διπλωματικών υπαλλήλων που υπηρετούν στο εξωτερικό, προσμετράται για τη συμπλήρωση του παραπάνω χρόνου και ο χρόνος παραμονής τους στο εξωτερικό, λόγω της υπηρεσίας των Ελλήνων συζύγων τους, ύστερα από πρόταση του Έλληνα πρεσβευτή για τη διαμόρφωση από αυτούς ελληνικής εθνικής συνείδησης.

β. Έχει επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας, της ελληνικής ιστορίας και γενικά του ελληνικού πολιτισμού.

3. Οι διατάξεις των άρθρων 58 έως 64 εφαρμόζονται και στα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 2 του νόμου αυτού.

Άρθρο 59

Δικαιολογητικά

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να πολιτογραφηθεί ως Έλληνας υποβάλλει στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας του αίτηση για πολιτογράφηση, που απευθύνεται προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και συνοδεύεται από:

α. δήλωση πολιτογράφησης. Η δήλωση αυτή γίνεται ενώπιον του δημάρχου ή προέδρου της κοινότητας παρουσία δύο Ελλήνων πολιτών ως μαρτύρων.

β. παράβολο ύψους πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών, το οποίο μπορεί να αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το τριάντα τοις εκατό κάθε φορά.

γ. αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου και, εφόσον δεν είναι γραμμένο με λατινικούς χαρακτήρες, μεταφρασμένο στην ελληνική γλώσσα.

δ. άδεια παραμονής ή άλλο αποδεικτικό έγγραφο νόμιμης παραμονής του στη χώρα,

ε. πιστοποιητικό γέννησης ή βάπτισης. Αν ο αλλοδαπός είναι πρόσφυγας και αδυνατεί να προσκομίσει πιστοποιητικό γέννησης, αρκεί η προσκόμιση της απόφασης χορήγησης σε αυτόν πολιτικού ασύλου. Η διάταξη αυτή ισχύει και για πρόσφυγες, των οποίων η αίτηση πολιτογράφησης εκκρεμεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος,

στ. καθαριστικό σημείωμα ή αντίγραφο δήλωσης φορολογίας εισοδήματος του τελευταίου οικονομικού έτους και

η. σημείωμα δακτυλοσκόπησης από το αστυνομικό τμήμα του τόπου κατοικίας του.

Άρθρο 60

Διαδικασία πολιτογράφησης

1. Ο δήμος ή η κοινότητα εξετάζει την πληρότητα των δικαιολογητικών και διαβιβάζει την αίτηση μαζί με τα δικαιολογητικά στην αρμόδια για θέματα ιθαγένειας υπηρεσία της περιφέρειας. Οι διευθύνσεις αυτές εξετάζουν εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις των παραγράφων 1 περ. α' και 2 περ. α' του άρθρου 58 για την περαιτέρω εξέταση της αίτησης από τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Αν δεν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας απορρίπτει την αίτηση.

2. Αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, η αρμόδια διεύθυνση της Περιφέρειας ζητάει πιστοποιητικό ποινικού μητρώου τύπου Α', πιστοποιητικό μη απέλασης και επιπλέον όσα στοιχεία κρίνει απαραίτητα για το σχηματισμό άποψης για τη γνώση της γλώσσας, για το ήθος και την προσωπικό-

τητα του αλλοδαπού. Στη συνέχεια ο φάκελος της υπόθεσης διαβιβάζεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά και τη γνώμη της αστυνομικής αρχής του νομού για τα θέματα που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της χώρας.

3. Μετά από εξέταση του φακέλου η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης καλεί τον αλλοδαπό σε συνέντευξη σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης, προκειμένου η Επιτροπή να διατυπώσει γνώμη για την αποδοχή ή μη της αίτησης από τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Η κλήση του αλλοδαπού σε συνέντευξη γίνεται με απόδειξη. Μη εμφάνιση του αλλοδαπού δικαιολογείται μόνο για λόγους ανωτέρας βίας. Σε περίπτωση αδικαιολόγητης μη εμφάνισης η αίτηση απορρίπτεται.

Άρθρο 61

Απόφαση πολιτογράφησης

1. Η πολιτογράφηση γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Η απόφαση που απορρίπτει αίτημα πολιτογράφησης δεν αιτιολογείται. Υποβολή νέας αίτησης για πολιτογράφηση επιτρέπεται μετά την παρέλευση έτους από την απόρριψη της προηγούμενης.

Άρθρο 62

Ορκωμοσία

1. Η ιδιότητα του Έλληνα πολίτη αποκτάται με την ορκωμοσία του αλλοδαπού, που πρέπει να γίνει μέσα σε ένα έτος από τη δημοσίευση της απόφασης πολιτογράφησης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Ο όρκος που δίδεται έχει ως εξής: "Ορκίζομαι να φυλάττω πίστη στην Πατρίδα, υπακοή στο Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους και να εκπληρώνω ευσυνειδήτητα τα καθήκοντά μου ως Έλληνας πολίτης." Η απόφαση πολιτογράφησης ανακαλείται αν ο όρκος δεν δοθεί μέσα στην επίσημη προθεσμία.

3. Ο όρκος δίνεται ενώπιον του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης μπορεί να ορίζεται ότι ο όρκος δίδεται ενώπιον άλλου οργάνου.

Άρθρο 63

Πολιτογράφηση ομογενών που διαμένουν στο εξωτερικό

1. Η αίτηση πολιτογράφησης ομογενών που διαμένουν στο εξωτερικό υποβάλλεται στον Έλληνα Πρόξενο του τόπου κατοικίας τους, ο οποίος τη διαβιβάζει στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης με έκθεσή του. Μαζί με την αίτηση υποβάλλονται και τα εξής:

α. δήλωση πολιτογράφησης, η οποία γίνεται ενώπιον του προξένου, παρουσία δύο Ελλήνων πολιτών, ως μαρτύρων,

β. αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου και εφόσον δεν είναι γραμμένο με λατινικούς χαρακτήρες, μεταφρασμένο στην ελληνική,

γ. πιστοποιητικό γέννησης ή βάπτισης,

δ. πιστοποιητικό ποινικού μητρώου των αλλοδαπών αρχών.

2. Η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ύστερα από εξέταση

των στοιχείων του φακέλου του ομογενούς και τη γνώμη του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης για θέματα που αφορούν τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, εισηγείται στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης την αποδοχή ή μη του αιτήματος για πολιτογράφηση.

3. Οι διατάξεις των άρθρων 61 και 62 του νόμου αυτού εφαρμόζονται και για την πολιτογράφηση του άρθρου αυτού.

Άρθρο 64

Επιτροπή Πολιτογράφησης

1. Στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης συνιστάται πενταμελής Επιτροπή Πολιτογράφησης, η οποία αποτελείται από:

α. τον προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ως Πρόεδρο,

β. τον προϊστάμενο της Διεύθυνσης Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης,

γ. τον προϊστάμενο του Β' Τμήματος Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης,

δ. ένα μέλος Δ.Ε.Π. στο γνωστικό αντικείμενο της Κοινωνιολογίας Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, που προτείνεται από τον Πρόεδρο του οικείου Τμήματος με τον αναπληρωτή του και

ε. ένα μέλος Δ.Ε.Π. στο γνωστικό αντικείμενο της Ψυχολογίας Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, που προτείνεται από τον Πρόεδρο του οικείου Τμήματος με τον αναπληρωτή του.

2. Η Επιτροπή ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Με όμοια απόφαση ορίζονται και οι αναπληρωτές του Προέδρου και των μελών της Επιτροπής. Χρέη γραμματέα της Επιτροπής Πολιτογράφησης ασκεί υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού που υπηρετεί στη Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του με την ίδια ως άνω απόφαση. Στην Επιτροπή Πολιτογράφησης συμμετέχει ως εισηγητής, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ο υπάλληλος που χειρίζεται την υπόθεση.

3. Η θητεία των μελών της Επιτροπής Πολιτογράφησης είναι διετής.

4. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών καθορίζεται η αμοιβή των μελών της Επιτροπής, του γραμματέα και του εισηγητή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΔ'

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 65

Εκκρεμείς αιτήσεις για θεώρηση εισόδου και για άδεια παραμονής

Άδεια παραμονής και πράσινη κάρτα που δεν έχουν λήξει

1. Αιτήσεις για τη χορήγηση θεώρησης εισόδου στην Ελλάδα, οι οποίες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου είναι εκκρεμείς σε ελληνικά προξενεία, εξετάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου αιτήσεις για τη χορήγηση κάρτας παραμονής περιορισμέ-

νης χρονικής διάρκειας (πράσινης κάρτας), σύμφωνα τις διατάξεις του Π.Δ. 359/1997, όπως ισχύει σήμερα, καθώς και προσφυγές κατά αποφάσεων των αρμόδιων οργάνων του Ο.Α.Ε.Δ. ενώπιον της ειδικής επιτροπής του άρθρου 5 του ίδιου προεδρικού διατάγματος εξετάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του διατάγματος. Μετά την ολοκλήρωση αυτής της εξέτασης τα Π.Δ/τα 358/1997 και 359/1997 καταργούνται, με εξαίρεση την παρ. 3 του άρθρου 2 του Π.Δ. 359/1997, η οποία καταργείται από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Κάρτες που έχουν ανακληθεί με βάση την παραπάνω καταργούμενη διάταξη επαναχορηγούνται εφόσον δεν συντρέχει λόγος δημόσιας τάξης και ασφάλειας.

3. Αιτήσεις για τη χορήγηση ή την ανανέωση άδειας παραμονής, πλην κάρτας παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας (πράσινης κάρτας), οι οποίες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου είναι εκκρεμείς, διαβιβάζονται στις αρμόδιες σύμφωνα με τον παρόντα νόμο υπηρεσίες. Ομοίως αιτήσεις για τη χορήγηση άδειας εργασίας ή άδειας άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας ή άδειας παραμονής αλλοδαπών που είναι κάτοχοι άδειας εισόδου υποβάλλονται στις αρμόδιες σύμφωνα με τον παρόντα νόμο υπηρεσίες. Οι αιτήσεις αυτές συνοδεύονται από τα δικαιολογητικά που προβλέπονταν από τις διατάξεις που ίσχυαν μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος. Αν δεν προβλέπονταν τέτοια δικαιολογητικά, συνοδεύονται από τα δικαιολογητικά που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος. Κατά τα λοιπά για τη χορήγηση της άδειας παραμονής και για την ανανέωσή της, καθώς και για τη χορήγηση άδειας εργασίας ή άδειας άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου.

4. Κάρτες παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας (πράσινες κάρτες) που ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος και πράσινες κάρτες που θα εκδοθούν σύμφωνα με την παράγραφο 2 αυτού του άρθρου θεωρούνται άδειες εργασίας και παραμονής στις οποίες εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου. Οι άδειες αυτές, εφόσον λήγουν το αργότερο μέχρι την 31.12.2001, παρατείνονται αυτοδικαίως για ένα ακόμη εξάμηνο από την ημερομηνία λήξης τους. Όσες λήγουν μετά την παραπάνω ημερομηνία, ανανεώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Ομοίως πράσινες κάρτες, για τις οποίες εκκρεμούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος αιτήσεις ανανέωσής τους, παρατείνονται αυτοδικαίως από την έναρξη ισχύος του παρόντος μέχρι την 30.6.2002 και στη συνέχεια ανανεώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.

5. Λοιπές άδειες παραμονής, που ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου και λήγουν το αργότερο μέχρι την 31.12.2001, παρατείνονται αυτοδικαίως για ένα ακόμη εξάμηνο από την ημερομηνία λήξης τους. Όσες λήγουν μετά την παραπάνω ημερομηνία, ανανεώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

6. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 19 αυτού του νόμου δεν εφαρμόζονται κατά τον πρώτο χρόνο ισχύος του παρόντος νόμου.

Άρθρο 66

Παράνομοι αλλοδαποί

1. Επιτρέπεται η χορήγηση άδειας παραμονής σε αλλοδαπούς που κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου διαμένουν παράνομα στην Ελλάδα, εφόσον:

α. Είναι κάτοχοι κάρτας παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας (πράσινης κάρτας) που έχει λήξει χωρίς να έχει υποβληθεί αίτηση για ανανέωσή της ή η αίτηση για ανα-

νέωση έχει απορριφθεί ή κάρτας προσωρινής άδειας παραμονής (λευκής κάρτας) ή άδειας παραμονής που έχει λήξει χωρίς να έχει υποβληθεί αίτηση για ανανέωσή της και διαμένουν μετά τη λήξη τους αποδεδειγμένα στη χώρα ή

β. Έχουν ασκήσει προσφυγή κατά αποφάσεων των αρμόδιων οργάνων του Ο.Α.Ε.Δ. ενώπιον της ειδικής επιτροπής του άρθρου 5 του Π.Δ. 359/1997 και επιθυμούν να παραιτηθούν από την προσφυγή προκειμένου να υπαχθούν στη διαδικασία του παρόντος άρθρου ή

γ. Έχουν υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση κάρτας παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας (πράσινης κάρτας) για σοβαρούς ανθρωπιστικούς λόγους στην ειδική επιτροπή του άρθρου 5 του Π.Δ. 359/1997, επειδή δεν πληρούσαν ορισμένες από τις νόμιμες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της πράσινης κάρτας ή

δ. Αποδείξουν ότι διαμένουν στη χώρα, νόμιμα ή παράνομα, συνεχώς επί ένα έτος μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος.

2. i. Οι αλλοδαποί των περιπτώσεων α' και δ' της παρ. 1 του άρθρου αυτού οφείλουν μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου να υποβάλουν στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου κατοικίας τους αίτηση με δύο φωτογραφίες που συνοδεύεται από:

α. Επικυρωμένο αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου ή πιστοποιητικού γέννησης ή οικογενειακής κατάστασης ή δελτίου ταυτότητας.

β. Προκειμένου για αλλοδαπούς της περ. α' της παρ. 1:

αα. το πρωτότυπο της πράσινης κάρτας, λευκής κάρτας ή άδειας παραμονής που έχει λήξει και

ββ. Αν από το διαβατήριο ή το ταξιδιωτικό έγγραφο δεν συνάγεται ο χρόνος παραμονής του αλλοδαπού στην Ελλάδα, έγγραφα βέβαιης χρονολογίας ή λογαριασμούς Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Ε.ΥΔ.Α.Π. και κινητής τηλεφωνίας, καθώς και ασφαλιστήρια συμβόλαια, από τα οποία αποδεικνύεται ότι διέμεναν στην χώρα τουλάχιστον ένα έτος πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Για τη διαπίστωση του χρόνου παραμονής του αλλοδαπού, τα προσκομιζόμενα έγγραφα δεν είναι απαραίτητο να καλύπτουν συνεχόμενα όλο το διάστημα του έτους. Εύλογα ενδιάμεσα διαστήματα μπορεί να τεκμαίρονται.

γ. Προκειμένου για αλλοδαπούς της περ. δ' της παρ. 1, αν από το διαβατήριο ή από το ταξιδιωτικό έγγραφο δεν συνάγεται ο χρόνος παραμονής του αλλοδαπού στην Ελλάδα, επιπλέον λογαριασμούς Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Ε.ΥΔ.Α.Π. και κινητής τηλεφωνίας, καθώς και ασφαλιστήρια συμβόλαια, από τα οποία αποδεικνύεται η τουλάχιστον ετήσια παραμονή τους στην Ελλάδα ή απόφαση δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου δήμων ή κοινοτήτων, των οποίων ο πληθυσμός δεν υπερβαίνει τους 20.000 κατοίκους, με την οποία βεβαιώνεται ο χρόνος παραμονής του αλλοδαπού στην περιφέρειά του. Για τη διαπίστωση του χρόνου παραμονής του αλλοδαπού, τα προσκομιζόμενα έγγραφα δεν είναι απαραίτητο να καλύπτουν συνεχόμενα όλο το διάστημα του έτους. Εύλογα ενδιάμεσα διαστήματα μπορεί να τεκμαίρονται.

ii. Οι αλλοδαποί της παραγράφου 1 μπορούν να αναγνωρίσουν ασφαλιστική προϋπηρεσία για μικτή ασφάλιση, για το απαιτούμενο χρονικό διάστημα του ενός έτους με ελάχιστο αριθμό ημερών ασφάλισης διακοσίων πενήντα, χωρίς προσαύξηση για το διάστημα αυτό.

iii. Ο δήμος ή η κοινότητα εξετάζει την πληρότητα των δικαιολογητικών και τα διαβιβάζει μαζί με την αίτηση του αλλοδαπού στην υπηρεσία που ασκεί τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης για τη χορήγηση άδειας παραμονής.

3. Οι αλλοδαποί της περ. β' της παρ. 1 αυτού του άρθρου

υποβάλλουν στον Ο.Α.Ε.Δ. μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου παραίτηση από την προσφυγή και αίτηση με δύο φωτογραφίες για τη χορήγηση της προβλεπόμενης από την παρ. 5 αυτού του άρθρου άδειας παραμονής, που συνοδεύεται από επικυρωμένο αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου ή πιστοποιητικού γέννησης ή οικογενειακής κατάστασης ή δελτίου ταυτότητας. Ο Ο.Α.Ε.Δ. υποχρεούται μέσα σε εύλογο χρόνο να διαβιβάσει στην υπηρεσία που ασκεί τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης την υποβληθείσα αίτηση του αλλοδαπού μαζί με την παραίτηση από την προσφυγή και τα λοιπά δικαιολογητικά, αφού εξετάσει την πληρότητά τους.

4. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου οι αιτήσεις αλλοδαπών της περ. γ' της παρ. 1 αυτού του άρθρου θεωρούνται ως απορριφθείσες και νέες τέτοιες αιτήσεις δεν επιτρέπεται να υποβάλλονται. Οι αλλοδαποί αυτής της περίπτωσης δικαιούνται να υποβάλλουν στον Ο.Α.Ε.Δ. μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου αίτηση με δύο φωτογραφίες για τη χορήγηση της προβλεπόμενης από την παράγραφο 5 αυτού του άρθρου άδειας παραμονής. Η αίτηση συνοδεύεται από επικυρωμένο αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου ή πιστοποιητικού γέννησης ή οικογενειακής κατάστασης ή δελτίου ταυτότητας. Ο Ο.Α.Ε.Δ. υποχρεούται μέσα σε εύλογο χρόνο να διαβιβάσει στην υπηρεσία που ασκεί τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης την υποβληθείσα αίτηση του αλλοδαπού μαζί με τα λοιπά δικαιολογητικά, αφού εξετάσει την πληρότητά τους.

5. Η υπηρεσία που ασκεί τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης εξετάζει τις αιτήσεις των προηγούμενων παραγράφων σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 5, 6 και 7 του άρθρου 8 του παρόντος νόμου. Η άδεια παραμονής χορηγείται ανεξαρτήτως του λόγου για τον οποίο επιθυμεί να παραμείνει ο αλλοδαπός στην Ελλάδα και έχει διάρκεια έξι μηνών.

6. i. Αλλοδαπός στον οποίο έχει χορηγηθεί η εξάμηνη άδεια παραμονής που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, επιτρέπεται να λάβει άδεια εξαρτημένης εργασίας σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, εφόσον μέχρι τη λήξη του εξαμήνου προσκομίσει στην αρμόδια υπηρεσία εργασίας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης αίτηση για τη χορήγηση άδειας εργασίας και για την ανανέωση της εξάμηνης άδειας παραμονής. Η αίτηση συνοδεύεται από:

α. Την εξάμηνη άδεια παραμονής.

β. Πιστοποιητικό ποινικού μητρώου τύπου Α'.

γ. Πιστοποιητικό υγείας που εκδίδεται από ημεδαπά κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας ή θεραπευτήρια και ιατρεία του Ι.Κ.Α., ότι ο αλλοδαπός δεν πάσχει από νόσημα το οποίο σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και τον Π.Ο.Υ. δύναται να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

δ. Δήλωση στην οποία αναφέρεται η διεύθυνση του καταλύματός του.

ε. Αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος και ότι έχει εκπληρώσει τις ασφαλιστικές του υποχρεώσεις για την κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης και για την κάλυψη εργατικού ατυχήματός.

στ. Σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ή αναγγελία προς τον Ο.Α.Ε.Δ. για την πρόσληψη ή δήλωση του εργοδότη ότι θα τον απασχολήσει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και ότι σε περίπτωση διακοπής της σχέσης εργασίας θα ενημερώσει σχετικά την υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης και το νομάρχη.

ii. Η άδεια εργασίας μαζί με το σχετικό φάκελο διαβιβάζεται από το νομάρχη υπηρεσιακά στην υπηρεσία που ασκεί

τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης, η οποία ανανεώνει την άδεια παραμονής σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.

7. i. Αλλοδαπός στον οποίο έχει χορηγηθεί η εξάμηνη άδεια παραμονής που προβλέπεται στην παράγραφο 5, επιτρέπεται να λάβει άδεια εργασίας για την παροχή ανεξάρτητων υπηρεσιών ή έργου, εφόσον μέχρι τη λήξη του εξαμήνου προσκομίσει στην αρμόδια υπηρεσία εργασίας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης αίτηση για τη χορήγηση άδειας εργασίας και για την ανανέωση της εξάμηνης άδειας παραμονής. Η αίτηση συνοδεύεται από:

α. Τα υπό στοιχεία α', β', γ', δ' και ε' της παρ. 6. i. δικαιολογητικά.

β. Σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών ή σύμβαση έργου ή αναγγελία προς τον Ο.Α.Ε.Δ. για την πρόσληψη ή δήλωση του εργοδότη ότι θα τον απασχολήσει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και ότι σε περίπτωση διακοπής της απασχόλησης θα ενημερώσει σχετικά την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης και το νομάρχη ή τέλος βιβλιάριο ενοσημίων ασφαλιστικού οργανισμού από το οποίο να προκύπτει ότι ο αλλοδαπός έχει πραγματοποιήσει αριθμό ημερομισθίων ίσο τουλάχιστον με το μισό των εργασιμων ημερών που αντιστοιχούν στο χρονικό διάστημα από την ημερομηνία χορήγησης της προσωρινής εξάμηνης άδειας παραμονής μέχρι την ημερομηνία υποβολής της αίτησής του για την έκδοση της άδειας εργασίας.

ii. Η άδεια εργασίας μαζί με το σχετικό φάκελο διαβιβάζεται από το νομάρχη υπηρεσιακά στην υπηρεσία που ασκεί τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης, η οποία ανανεώνει την άδεια παραμονής σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.

8. i. Αλλοδαπός, στον οποίο έχει χορηγηθεί η εξάμηνη άδεια παραμονής που προβλέπεται στην παράγραφο 5, επιτρέπεται να λάβει άδεια άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, εφόσον μέχρι τη λήξη του εξαμήνου προσκομίσει στο δήμο ή την κοινότητα αίτηση για τη χορήγηση άδειας άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας και για την ανανέωση της εξάμηνης άδειας παραμονής. Η αίτηση συνοδεύεται από:

α. Τα υπό στοιχεία α', β', γ' και δ' της παρ. 6. i. δικαιολογητικά.

β. Αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος και ότι έχει εκπληρώσει τις ασφαλιστικές του υποχρεώσεις για την κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης.

γ. Οικονομοτεχνική μελέτη στην οποία περιλαμβάνονται τουλάχιστον το είδος και το ύψος της επένδυσης, καθώς και οι πηγές χρηματοδότησης και στοιχεία που να αποδεικνύουν την επιστημονική, τεχνική ή επαγγελματική του κατάρτιση ως προς τη δραστηριότητα που επιθυμεί να ασκήσει.

δ. Επίσημα αποδεικτικά στοιχεία επαρκών οικονομικών πόρων για την κάλυψη των εξόδων παραμονής και της δραστηριότητας που θα ασκήσει.

ii. Ο δήμος ή η κοινότητα εξετάζει την πληρότητα των δικαιολογητικών και τα διαβιβάζει μαζί με την αίτηση στην υπηρεσία που ασκεί τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας αλλοδαπών και μετανάστευσης. Η υπηρεσία αυτή χορηγεί την άδεια άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 25 και ανανεώνει την άδεια παραμονής σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.

Άρθρο 67

Οικογενειακή συνένωση

1. Ο αλλοδαπός που έχει άδεια παραμονής η κάρτα πε-

ριορισμένης χρονικής διάρκειας (πράσινη κάρτα) κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος και διαμένει στην Ελλάδα δύο τουλάχιστον έτη μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος οφείλει να υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση άδειας παραμονής για τα μέλη της οικογένειάς του για οικογενειακή συνένωση, εφόσον τα μέλη αυτά συγκατοικούσαν μαζί του μέχρι την παραπάνω ημερομηνία και στερούνται θεώρησης εισόδου ή άδειας παραμονής. Η αίτηση συνοδεύεται από τα δικαιολογητικά της παραγράφου 3 του άρθρου 28 και από υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986 του αλλοδαπού ότι τα μέλη της οικογένειάς του συγκατοικούσαν με αυτόν μέχρι την παραπάνω ημερομηνία.

2. Η παραμονή στην Ελλάδα των μελών της οικογένειας αλλοδαπού, ο οποίος έλαβε την εξαμηνιαία άδεια παραμονής σύμφωνα με την παράγραφο 5 του προηγούμενου άρθρου, καλύπτεται από αυτήν την άδεια, εφόσον μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος συγκατοικούσαν με αυτόν. Ο αλλοδαπός οφείλει μέχρι τη λήξη του εξαμήνου να υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση άδειας παραμονής στα παραπάνω μέλη της οικογένειάς του για οικογενειακή συνένωση. Η αίτηση συνοδεύεται από την εξαμηνιαία άδεια παραμονής, από τα υπό στοιχεία γ' και δ' της παραγράφου 3 άρθρου 28 και της παρ. 1 του άρθρου 29 δικαιολογητικά και από υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986 του αλλοδαπού ότι τα μέλη της οικογένειάς του συγκατοικούσαν με αυτόν μέχρι την παραπάνω ημερομηνία. Η άδεια παραμονής για οικογενειακή συνένωση χορηγείται ταυτόχρονα με την ανανέωση της άδειας παραμονής του αλλοδαπού, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο.

3. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 28 παρ. 2, 29 παρ. 2, 30, 31 και 32 του παρόντος.

Άρθρο 68

Απαγόρευση απέλασης

Οι αλλοδαποί που υποβάλλουν τις αιτήσεις που προβλέπονται στα άρθρα 65 έως 67 του παρόντος νόμου, καθώς και τα μέλη της οικογένειάς τους δεν επιτρέπεται να απελαθούν λόγω έλλειψης άδειας παραμονής μέχρι την έκδοση της απόφασης για τη χορήγηση ή μη άδειας παραμονής.

Άρθρο 69

Εκκρεμείς αιτήσεις και δηλώσεις πολιτογράφησης

Ειδικές περιπτώσεις διαπίστωσης ιθαγένειας

1. Εκκρεμείς δηλώσεις για πολιτογράφηση που έχουν υποβληθεί μέχρι τις 15.11.2000 εξετάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Εκκρεμείς δηλώσεις για πολιτογράφηση που έχουν υποβληθεί μετά την ως άνω ημερομηνία εξετάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. Εκκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης που δεν συνοδεύονται από αντίστοιχες δηλώσεις πολιτογράφησης και που έχουν υποβληθεί πριν από την παραπάνω ημερομηνία δεν λαμβάνονται υπόψη.

2. Νέες αιτήσεις για πολιτογράφηση που θα υποβληθούν, ύστερα από την απόρριψη προηγούμενης αίτησης πολιτογράφησης σύμφωνα με το προϊσχύον άρθρο 4 παρ. 2 του Ν. 2130/1993 (ΦΕΚ 62 Α'), εξετάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

3. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας διαπιστώνεται η κτήση ή μη της ελληνικής ιθαγένειας προσώπων που ζητούν να καθορισθεί η ιθαγένειά τους σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (Ν.Δ.

3370/1955 - ΦΕΚ 258 Α'), όπως αυτός ισχύει, καθώς και με τις προϊσχύουσες αυτού σχετικές διατάξεις, και τις διεθνείς συμβάσεις και συνθήκες. Όπου στις διατάξεις του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αυτός ισχύει, αναγράφεται η λέξη "νομόρχης", εφεξής νοείται ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας.

4. Ελληνίδα που απέβαλε την ελληνική ιθαγένεια λόγω του γάμου της με αλλοδαπό την ανακτά, αν δηλώσει τη σχετική βούλησή της στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή στην ελληνική προξενική αρχή του τόπου της κατοικίας της ή της διαμονής της.

5. Αλλοδαπή που απέκτησε την ελληνική ιθαγένεια λόγω του γάμου της με Έλληνα και διατηρεί την ιθαγένεια που είχε πριν από την τέλεση του γάμου, αποβάλλει την ελληνική ιθαγένεια, αν δηλώσει τη σχετική βούλησή της στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή στην ελληνική προξενική αρχή του τόπου της κατοικίας της ή της διαμονής της.

6. Τέκνο που γεννήθηκε πριν από την 8.5.1984 από μητέρα Ελληνίδα κατά το χρόνο του τοκετού ή της τέλεσης του γάμου από τον οποίο γεννήθηκε το τέκνο, γίνεται Έλληνας, αν δηλώσει τη σχετική βούλησή του στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή στην ελληνική προξενική αρχή του τόπου της κατοικίας του ή της διαμονής του.

7. Τέκνο που γεννήθηκε από Έλληνα πατέρα και αλλοδαπή μητέρα πριν από την ισχύ του Ν. 1250/1982, εφόσον θεωρείται γνήσιο σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7 παράγραφος 3 του παραπάνω νόμου, γίνεται Έλληνας, αν δηλώσει τη σχετική βούλησή του στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή στην ελληνική προξενική αρχή του τόπου της κατοικίας του ή της διαμονής του.

8. Εάν το τέκνο είναι ανήλικο, η δήλωση της παραγράφου 6 υποβάλλεται από τη μητέρα και η δήλωση της παραγράφου 7 από τον πατέρα.

9. Επιτρέπεται η αποποίηση της ελληνικής ιθαγένειας εφόσον ο ενδιαφερόμενος είναι ενήλικας, δηλώνει ότι έχει πάψει να υφίσταται πλέον γνήσιος δεσμός του με τη χώρα και διαμένει στην αλλοδαπή. Για την αποποίηση υποβάλλονται δήλωση ενώπιον του Έλληνα προξένου του τόπου διαμονής του ενδιαφερομένου και αίτηση προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Η αποδοχή της αίτησης γίνεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ιθαγένειας, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο χρόνος απώλειας της ιθαγένειας ανατρέχει στο χρόνο αποδοχής της αίτησης.

Άρθρο 70

Δηλώσεις - Κυρώσεις

1. Οι δηλώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 65 έως 67 του παρόντος πρέπει να φέρουν θεώρηση για το γνήσιο της υπογραφής τους.

2. Τα πρόστιμα της παραγράφου 3 του άρθρου 54 αυτού του νόμου επιβάλλονται και στα πρόσωπα που υποβάλλουν ανακριβή δήλωση ή βεβαίωση ή δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει με τη δήλωση ή βεβαίωση που προβλέπεται στο άρθρο 66 παρ. 2.ι.γ, παρ. 6.ι.ε και στ, παρ. 7.ι.α και β, παρ. 8.ι.α και στο άρθρο 67 παρ. 1 και 2 του παρόντος.

3. Για την εφαρμογή των άρθρων 65 έως 67 τα δικαιολογητικά που απαιτούνται από ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες εκδίδονται κατά παρέκκλιση των διατάξεων του παρόντος νόμου και της λοιπής κείμενης νομοθεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ'
ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 71

Παράβολα - Αναπροσαρμογή προστίμων
Επικυρώσεις

1. Η αίτηση για τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών παραμονής και εργασίας συνοδεύεται από παράβολο, το οποίο, αν για λόγους αμοιβαιότητας δεν ορίζεται διαφορετικά, ορίζεται ως ακολούθως:

α. Για τις άδειες διάρκειας μέχρι ενός έτους σε πενήντα χιλιάδες δραχμές.

β. Για τις άδειες διάρκειας από ένα έτος μέχρι δύο ετών σε εκατό χιλιάδες δραχμές.

γ. Για τις άδειες διάρκειας από δύο έως έξι ετών σε εκατόν πενήντα χιλιάδες δραχμές.

δ. Για τις άδειες διάρκειας άνω των έξι ετών, σε τριακόσιες χιλιάδες δραχμές.

2. Τα πρόστιμα και τα παράβολα που προβλέπονται από τον παρόντα νόμο εισπράττονται υπέρ του Δημοσίου και αναπροσαρμόζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης.

3. Τα αλλοδαπά δημόσια έγγραφα που απαιτούνται από τις διατάξεις του παρόντος πρέπει να είναι επικυρωμένα με την επισημείωση της Σύμβασης της Χάγης, όπου αυτή απαιτείται. Στις περιπτώσεις που δεν απαιτείται επισημείωση, τα έγγραφα αυτά πρέπει να φέρουν επικύρωση, από την ελληνική προξενική αρχή ή το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, του γνησίου της υπογραφής του αλλοδαπού οργάνου.

4. Οι προβλεπόμενες από τον παρόντα νόμο θεωρήσεις εισόδου που χορηγούνται σε πολίτες τρίτων χωρών για σκοπούς μη τουριστικούς είναι εθνικές θεωρήσεις.

Άρθρο 72

Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται:

α. τα άρθρα 1-4, 6-8, 10-16, 18-23, 26-33, 34 παρ. 1-3 και 35 του Ν. 1975/1991 (ΦΕΚ 184 Α'), όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί από το Ν. 2452/1996 (ΦΕΚ 283 Α') και το Ν. 2713/1999 (ΦΕΚ 89 Α'),

β. τα άρθρα 5, 6, 7 και 9 του Ν.Δ. 3370/1955 (Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας), όπως τροποποιήθηκαν από τον Α.Ν. 481/1968, το Ν. 1438/1984 (ΦΕΚ 60 Α') και το Ν. 2130/1993 (ΦΕΚ 62 Α'), και οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 7, το άρθρο 8 και οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 9 του Ν. 1438/1984 (ΦΕΚ 60 Α'),

γ. η παράγραφος 3 του άρθρου 4 και οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 8 του Ν. 2130/1993 (ΦΕΚ 62 Α'), οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 9 του Ν. 2307/1995, καθώς και η παράγραφος 8 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000,

δ. το άρθρο 2 του β.δ. 339/1965 (ΦΕΚ Β2 Α'),

ε. το άρθρο 4 του Ν. 927/1979 (ΦΕΚ 139 Α'),

στ. κάθε γενική ή ειδική διάταξη, που αντίκειται στις διατάξεις του παρόντος ή ρυθμίζει διαφορετικά τα θέματα που αποτελούν αντικείμενο αυτού.

Άρθρο 73

1. Συνιστάται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία "Κέντρο Μελέτης της Μετανάστευσης", που έχει ως έργο την έρευνα και την εκπόνηση μελετών για το σχε-

διασμό και την εφαρμογή μεταναστευτικής πολιτικής και εποπτεύεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών, καθορίζονται οι ειδικότερες αρμοδιότητες του Κέντρου Μελέτης της Μετανάστευσης, τα όργανα διοίκησής του, ο τρόπος διορισμού τους, η διάρθρωση των υπηρεσιών του και οι αρμοδιότητές τους, συνιστώνται οι απαιτούμενες θέσεις προσωπικού, καθορίζονται οι πόροι του και ρυθμίζεται κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

3. Με απόφαση των ανωτέρω Υπουργών καθορίζονται η αμοιβή των οργάνων διοίκησης του Κέντρου και οι αποδοχές του προσωπικού αυτού.

Άρθρο 74

Οι διατάξεις της Π.Υ.Σ. 19/8.2.1990 (ΦΕΚ 16 Α'), που κυρώθηκε με το άρθρο 6 του Ν. 1878/1990 (ΦΕΚ 33 Α') και των άρθρων 2 και 3 του Ν. 1895/1990 (ΦΕΚ 116 Α'), όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 39 του Ν. 1968/1991 (ΦΕΚ 150 Α') και συμπληρώθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 6 του Ν. 2386/1996 (ΦΕΚ 43 Α') και του άρθρου 32 του Ν. 2190/1994 (ΦΕΚ 28 Α') για απόσπαση υπαλλήλων από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα στη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και τη διάθεσή τους στα γραφεία των βουλευτών και Ελλήνων βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για τη γραμματειακή υποστήριξη του έργου τους, εφαρμόζονται και για την απόσπαση υπαλλήλων στα γραφεία των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή ή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο αριθμός των υπαλλήλων που μπορεί να αποσπώνται για τον ως άνω σκοπό στα πολιτικά γραφεία των κομμάτων υπολογίζεται ως εξής:

α) Στα κόμματα που εκπροσωπούνται στη Βουλή και έλαβαν κατά τις τελευταίες βουλευτικές εκλογές ποσοστό ψήφων μικρότερο από 10%, ο αριθμός των δυνάμενων να αποσπασθούν υπαλλήλων ισούται με τον αριθμό είκοσι (20), προσαυξανόμενο με τον αριθμό του ποσοστού των ψήφων.

β) Στα λοιπά κόμματα που εκπροσωπούνται στη Βουλή, ο αριθμός των υπαλλήλων ισούται με το διπλάσιο του αριθμού του ποσοστού των ψήφων που έλαβαν, προσαυξανόμενος κατά δέκα (10).

γ) Στα κόμματα που εκπροσωπούνται μόνο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο αριθμός των υπαλλήλων ισούται με τον αριθμό δέκα (10), προσαυξανόμενος με τον αριθμό του ποσοστού των ψήφων που έλαβαν κατά τις τελευταίες βουλευτικές εκλογές.

Για τον ανωτέρω υπολογισμό, ο αριθμός του ποσοστού των ψήφων στρογγυλοποιείται στην πλησιέστερη ακέραιη μονάδα.

Η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 58 του Ν. 1943/1991 (ΦΕΚ 50 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 20 του Ν.2026/1992 (ΦΕΚ 43 Α'), εφαρμόζεται και για τους υπαλλήλους της περιπτώσεως γ'.

Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου ισχύουν από 9.4.2000.

Άρθρο 75

1. Στο άρθρο 54 του Π.Δ. 410/1995 (ΦΕΚ 231 Α') "Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας" προστίθεται νέα παράγραφος 3 και αναριθμείται η υφιστάμενη παράγραφος 3 σε 4, που έχει ως εξής:

"3. Ο αριθμός των υποψηφίων συμβούλων από κάθε φύλο πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το 1/3 του συνολικού αριθμού των υποψηφίων κάθε συνδυασμού.

Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι ίσο με μισό της μονάδας και άνω."

2. Στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 55 που Π.Δ. 410/1995 προστίθενται οι λέξεις "ή διαφορετικό ποσοστό από το προβλεπόμενο στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου".

3. Στο άρθρο 23 του Π.Δ. 30/1996 (ΦΕΚ 21 Α') "Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης" προστίθεται παράγραφος 3 και αναριθμούνται οι υφιστάμενες παράγραφοι 3, 4, 5 και 6 σε 4, 5, 6 και 7, που έχει ως εξής:

"3. Ο αριθμός των υποψηφίων συμβούλων από κάθε φύλο πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το 1/3 του συνολικού αριθμού των υποψηφίων κάθε συνδυασμού. Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι ίσο με μισό της μονάδας και άνω."

4. Στις παραγράφους 4 και 6 του άρθρου 23 του Π.Δ. 30/1996, όπως αναριθμήθηκαν σε παραγράφους 5 και 7 με την προηγούμενη παράγραφο, στην παρ. 1 του άρθρου 25 και στην παρ. 2 του άρθρου 37 του ίδιου προεδρικού διατάγματος, οι λέξεις: "παράγραφος 3", "παράγραφοι 1 έως 3", "παράγραφος 3", "παρ. 3 του άρθρου 23" και "παρ. 4 του άρθρου 23" αντικαθίστανται με τις λέξεις: "παράγραφος 4", "παράγραφοι 1 έως 4", "παράγραφος 4", "παρ. 4 του άρθρου 23" και "παρ. 5 του άρθρου 23".

Άρθρο 76

1. Η παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000 αντικαθίσταται ως εξής:

"2. Την ελληνική ιθαγένεια αποκτά ο ομογενής με απόφαση του γενικού γραμματέα της περιφέρειας, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως έπειτα από γνώμη της οικείας προξενικής αρχής ως προς την ιδιότητά του ως ομογενούς. Την ιδιότητά του ως ομογενούς διερευνά τριμελής επιτροπή, η οποία αποτελείται από τον Έλληνα Πρόξενο και δύο μέλη. Με απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών και Οικονομικών ορίζονται τα μέλη κάθε επιτροπής και η αμοιβή τους. Οι οριζόμενοι ως μέλη της επιτροπής πρέπει απαραίτητα να είναι Έλληνες πολίτες."

2. Η απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο εκδίδεται μόνο εφόσον δεν συντρέχει η προϋπόθεση της περ. γ της παρ. 1 του άρθρου 58 του παρόντος.

3. Η παρ. 3 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000 αντικαθίσταται ως εξής:

"3. Η ιδιότητα του ενδιαφερομένου ως ομογενούς διαπιστώνεται ύστερα από συνέντευξη του ενώπιον της επιτροπής της προηγούμενης παραγράφου. Για τη διαπίστωση της ιδιότητας του ομογενούς η επιτροπή μπορεί να συνεκτιμά οποιαδήποτε στοιχεία προσκομίσει ο ενδιαφερόμενος, από τα οποία τεκμαίρεται η ιδιότητά του αυτή."

4. Στο δεύτερο στίχο της παρ. 4 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000 οι λέξεις "για την ελληνική καταγωγή του αιτούντος ομογενούς" αντικαθίστανται από τις λέξεις "για την ιδιότητα ως ομογενούς του αιτούντος". Στον πρώτο στίχο του πέμπτου εδαφίου της παρ. 4 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000 οι λέξεις "για την ελληνική καταγωγή" αντικαθίστανται από τις λέξεις "για την ιδιότητα ως ομογενών".

5. Στον τρίτο στίχο του ίδιου ως άνω εδαφίου και στον όγδοο στίχο της παρ. 11 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000 οι λέξεις "δικαιολογητικά" και "δικαιολογητικών" αντικαθίστανται από τις λέξεις "στοιχεία" και "στοιχείων". Στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000 μετά τη λέξη "Εξωτερικών" προστίθεται η λέξη "Οικονομικών". Στο έκτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 1 μετά τις λέξεις "η

σύνθεσή τους" προστίθενται οι λέξεις "η αμοιβή των μελών τους και του γραμματέα τους".

6. Οι ομογενείς που έχουν έλθει στην Ελλάδα μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου με θεώρηση εισόδου και διαμένουν στη χώρα ανεξαρτήτως από το χρόνο λήξης του διαβατηρίου ή της θεώρησης εισόδου, μπορούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια ή το ειδικό δελτίο ταυτότητας της παραγράφου 11 κατά τα οριζόμενα στις ανωτέρω παραγράφους, υποβάλλοντας τη σχετική αίτηση στο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας, τηρουμένης της διαδικασίας της παραγράφου 4 του άρθρου 1 εκτός από τη γνώμη της προξενικής αρχής. Με την ίδια διαδικασία αποκτούν ελληνική ιθαγένεια ή ειδικό δελτίο ταυτότητας γονείς ή τέκνα ομογενών που έχουν ήδη αποκτήσει ελληνική ιθαγένεια ή ειδικό δελτίο ταυτότητας, οι οποίοι έρχονται στη χώρα. Με την υποβολή της αίτησης για κτήση ελληνικής ιθαγένειας ή για χορήγηση του ειδικού δελτίου ταυτότητας κατά τα ανωτέρω, η οποία συνοδεύεται από σημείωμα δακτυλοσκόπησης, χορηγείται στον αιτούντα βεβαίωση εξάμηνης διάρκειας που μπορεί να ανανεώνεται για ίσο χρόνο μέχρι την έκδοση της σχετικής απόφασης και η οποία επέχει θέση άδειας παραμονής και εργασίας.

Στους αλλογενείς συζύγους των παραπάνω χορηγείται προσωρινή άδεια παραμονής ισόχρονης διάρκειας.

7. Στο τέλος της παραγράφου 5 του άρθρου 1 προστίθεται εδάφιο που έχει ως εξής:

"Μετά τη δόση του όρκου ο αποκτών την ελληνική ιθαγένεια, καθώς και τα ανήλικα τέκνα αυτού εγγράφονται στα Μητρώα Αρρένων και τα δημοτολόγια δήμου ή κοινότητας του κράτους που επιθυμεί με βάση τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην απόφαση του γενικού γραμματέα της περιφέρειας. Όσα από αυτά δεν καλύπτονται από την παραπάνω απόφαση συμπληρώνονται με την προσκόμιση οποιουδήποτε πρόσφορου αποδεικτικού στοιχείου."

8. Στην παράγραφο 7 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000 (ΦΕΚ 24 Α') προστίθενται εδάφια τρία, ως εξής:

"Επιτρέπεται ο εξελληνισμός του ονόματος και του επωνύμου ομογενών των οποίων διαπιστώνεται ή έχει διαπιστωθεί η ελληνική ιθαγένεια και έχουν εγγραφεί στα μητρώα αρρένων και στα δημοτολόγια, αν τα στοιχεία αυτά είχαν μεταβληθεί ή αλλοιωθεί στη χώρα από την οποία προέρχονται."

Ο εξελληνισμός γίνεται, κατά περίπτωση, με απόφαση του γενικού γραμματέα περιφέρειας ή του νομάρχη, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου. Με την ίδια απόφαση διατάσσεται και η διόρθωση των στοιχείων στο μητρώο αρρένων και στο δημοτολόγιο."

9. Οι διατάξεις του Ν.Δ. 57/1973, όπως κάθε φορά ισχύει, για την κοινωνική προστασία εφαρμόζονται και στους ομογενείς που έχουν λάβει ειδικό δελτίο ταυτότητας ομογενούς σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

10. Εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου αιτήσεις ομογενών για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας εξετάζονται με βάση τις διατάξεις του Ν. 2790/2000, όπως αυτές τροποποιούνται με το παρόν άρθρο.

11. Για τα παραχωρηθέντα ή παραχωρούμενα, κατά τις διατάξεις του από 24.4.1985 προεδρικού διατάγματος (ΦΕΚ 239 Α') και του άρθρου 5 παρ. 2 του Ν. 2790/2000 (ΦΕΚ 24 Α'), οικόπεδα στους παλινοσσιούντες ομογενείς από την τέως Σοβιετική Ένωση δεν οφείλεται τίμημα, οι δε βεβαιωθείσες οφειλές από την αιτία αυτή προς την Αγροτική Τραπεζα της Ελλάδος διαγράφονται. Τυχόν καταβληθείσες δόσεις του τιμήματος δεν επιστρέφονται.

Η μεταγραφή των κατά τις ανωτέρω διατάξεις εκδιδόμε-

νων τίτλων κυριότητας απαλλάσσεται από κάθε φόρο, χαρτόσημο, εισφορά ή δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου.

12. Επί των παραχωρηθέντων ή παραχωρούμενων, κατά τις διατάξεις του από 24.4.1985 προεδρικού διατάγματος και του Ν. 2790/2000, οικοπέδων επιτρέπεται η εγγραφή υποθήκης εκ του νόμου ή δικαστικής αποφάσεως ή η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης, καθώς και η παραχώρηση συμβατικής υποθήκης εκ μέρους του δικαιούχου μόνο υπέρ πιστωτικών ιδρυμάτων, αναγνωριζόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος και μόνο για την ασφάλεια των χορηγούμενων από αυτά δανείων ή άλλων εγγυήσεων, που προορίζονται αποκλειστικά για την ανέγερση κτισμάτων επί των οικοπέδων ή για την επέκτασή ή επισκευή των επί αυτών κτισμάτων.

13. α. Στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης συνιστώνται δέκα (10) θέσεις του κλάδου ΠΕ Διοικητικού, πέντε (5) θέσεις του κλάδου ΠΕ Κοινωνιολόγων και πέντε (5) θέσεις του κλάδου ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού.

β. Στην Περιφέρεια Αττικής συνιστώνται είκοσι (20) θέσεις του κλάδου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού, έξι (6) θέσεις του κλάδου ΠΕ Κοινωνιολόγων και δέκα (10) θέσεις του κλάδου ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού.

γ. Σε καθεμία από τις λοιπές Περιφέρειες συνιστώνται δέκα (10) θέσεις του κλάδου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού, τέσσερις (4) θέσεις του κλάδου ΠΕ Κοινωνιολόγων και οκτώ (8) θέσεις του κλάδου ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού."

14. Η παρ. 10 του άρθρου 1 του Ν. 2790/2000 (ΦΕΚ 24 Α) καταργείται.

Άρθρο 77

1. Οι υφιστάμενες, δυνάμει των διατάξεων της παρ. 5 του άρθρου 39 του Ν. 2218/1994 (ΦΕΚ 90 Α'), όπως τροποποιήθηκε με την περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 12 του Ν. 2307/1995 (ΦΕΚ 113 Α') και της παρ. 18 του άρθρου δεύτερου του Ν. 2683/1999 (ΦΕΚ 19 Α'), προσωποπαγείς θέσεις, με την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται.

Οι υπάλληλοι που κατέχουν τις θέσεις αυτές μετατάσσονται αυτοδικαίως με τη δημοσίευση του παρόντος νόμου στην υπηρεσία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης που θεωρήθηκαν αρχικώς αποσπασμένοι, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 39 του Ν. 2218/1994, σε κενή οργανική θέση και στον αντίστοιχο κλάδο και αν δεν υπάρχει κενή οργανική θέση ή αντίστοιχος κλάδος, σε προσωποπαγή θέση ή και σε προσωρινό κλάδο, που συνιστάται αυτοδίκαια, με την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

Διοικητικές πράξεις άρσεως της αποσπάσεως των ανωτέρω ή της διαπίστωσης της αποσπάσεως δεν λαμβάνονται υπόψη και οι υπάλληλοι μετατάσσονται στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση στην οποία θεωρήθηκαν αρχικώς αποσπασμένοι.

Αποσπάσεις των υπαλλήλων, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 21 του άρθρου 15 του Ν. 2503/1997 (ΦΕΚ 107 Α'), ή για λόγους συνυπηρέτησης συζύγων ή για λόγους υγείας, διατηρούνται σε ισχύ, χωρίς να θίγεται η κατά τα ανωτέρω μετατάξή τους.

Για την αυτοδίκαιη μετάταξη των ανωτέρω εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του Νομάρχη, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 6, 7 και 9 του άρθρου 39 του Ν. 2218/1994, η παρ. 6 του άρθρου 83 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών συντάξεων, όπως προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν. 2512/1997 (ΦΕΚ 38 Α') και συμπληρώθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 29 του Ν. 2768/1999 (ΦΕΚ 273 Α') και οι παράγραφοι 3 και 5 του άρθρου 22 του Ν. 2738/1999 (ΦΕΚ 180 Α').

Από τις διατάξεις της παρούσας παραγράφου εξαιρούνται όσοι εκ των ανωτέρω έχουν κριθεί και κατέχουν, κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, θέση προϊσταμένου τμήματος ή αυτοτελούς γραφείου ή αντίστοιχου επιπέδου οργανικής μονάδας, οι οποίοι διατηρούν την προσωποπαγή θέση που κατέχουν στο Υπουργείο που υπηρετούν.

2. Στο άρθρο 104 του Π.Δ. 30/1996 (ΦΕΚ 21 Α') προστίθεται παράγραφος 6, που έχει ως εξής:

"6. Σε κάθε Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση συνιστάται αυτοδίκαια, στην περίπτωση που δεν έχει συσταθεί με τον Οργανισμό της παραγράφου 1 καμία θέση Γενικού Διευθυντή, μία θέση με το βαθμό αυτόν. Για την προαγωγή στη θέση αυτή κρίνονται όλοι οι υπάλληλοι των κλάδων ΠΕ της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης τηρουμένων και των λοιπών διατάξεων, για προαγωγή στο βαθμό του Γενικού Διευθυντή, του Υπαλληλικού Κώδικα. Με τον Οργανισμό της παραγράφου 1 είναι δυνατόν να περιορίζονται οι κλάδοι του προηγούμενου εδαφίου, εφόσον συστήνονται και άλλες θέσεις Γενικών Διευθυντών."

Άρθρο 78

1. Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 1 του Ν. 2622/1998 (ΦΕΚ 134 Α'), όπως η παράγραφος 2 τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 2838/2000 (ΦΕΚ 179 Α'), αντικαθίστανται ως εξής:

"1. Στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης συνιστώνται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, κεντρική και περιφερειακές Αστυνομικές Υπηρεσίες Συνοριακής Φύλαξης και Δίωξης Λαθρομετανάστευσης, με αποστολή την αποτροπή παράνομης εισόδου αλλοδαπών στη χώρα, τον εντοπισμό και τη σύλληψη των παρανόμως εργαζομένων ανά την επικράτεια και την παραπομπή τους στη δικαιοσύνη ή την επαναπροώθησή τους αλλοδαπών, καθώς και τον εντοπισμό και τη σύλληψη προσώπων που διευκολύνουν την παράνομη είσοδο και εργασία αλλοδαπών και την παραπομπή τους στη δικαιοσύνη, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

2. Υπηρεσίες Συνοριακής Φύλαξης και Δίωξης Λαθρομετανάστευσης μπορεί να ιδρύονται κυρίως σε παραμεθόριους και όμορους αυτών νομούς ή σε γειτνιάζοντες με τους τελευταίους νομούς ή σε νησιά που βρίσκονται εγγύς των θαλάσσιων συνόρων της χώρας, καθώς και σε οποιονδήποτε άλλο νομό παρατηρείται αυξημένη παράνομη εγκατάσταση και απασχόληση αλλοδαπών. Η ίδρυση, η οργάνωση, η λειτουργία και οι αρμοδιότητες των Υπηρεσιών Συνοριακής Φύλαξης και Δίωξης Λαθρομετανάστευσης καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα, που προτείνεται από τους Υπουργούς Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης."

2. Η παράγραφος 4 του άρθρου 4 του Ν. 2622/1998 (ΦΕΚ 138 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

"4. Για το χρόνο εργασίας και τις άδειες των Συνοριακών Φυλάκων εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που ισχύουν για το αστυνομικό προσωπικό."

3. Το εδάφιο στ' της παρ. 8 του άρθρου 4 του Ν. 2622/1998 αντικαθίσταται ως εξής:

"στ. Στις περιπτώσεις που για το αστυνομικό προσωπικό προβλέπεται απόλυση για λόγους υγείας ή θέση του σε υπηρεσία γραφείου. Η κρίση της σωματικής ικανότητας γίνεται από τα όργανα και με τη διαδικασία που προβλέπονται για το αστυνομικό προσωπικό."

4. Μετάθεση ή απόσπαση Συνοριακού Φύλακα ή Ειδικού Φρουρού μπορεί να διαταχθεί για λόγους συνυπηρέτησης με αστυνομικό ή πυροσβεστικό ή στρατιωτικό υπάλληλο ή δικαστικό λειτουργό. Η διαδικασία, τα αρμόδια όργανα και οι προϋποθέσεις της μετάθεσης ή απόσπασης αυτών, κα-

θώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης.

5. Η διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 28 του Ν. 2800/2000 (ΦΕΚ 41 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

"4. Για το πολιτικό προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας και του Πυροσβεστικού Σώματος συγκροτούνται αντίστοιχα υπηρεσιακά συμβούλια, με απόφαση του Αρχηγού του οικείου Σώματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2683/1999 (ΦΕΚ 19 Α'). Οι γραμματειακές υπηρεσίες στα παραπάνω συμβούλια παρέχονται με μέριμνα των αρμόδιων για θέματα πολιτικού προσωπικού Υπηρεσιών των οικείων Αρχηγείων."

Άρθρο 79

Η διάταξη της παρ. 30 του άρθρου 9 του Ν. 2266/1994 (ΦΕΚ 218 Α') καταργείται. Μετατάξεις που έχουν ολοκληρωθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος θεωρούνται νόμιμες.

Άρθρο 80

1. Στην περ. 41.1. της παρ. 41 του άρθρου 1 του Ν. 2539/1997 (ΦΕΚ 244 Α') οι λέξεις "και τις κοινότητες: 1. Αξού, 2. Ζωνιανών, οι οποίες καταργούνται" διαγράφονται.

2. Στην περ. 41.4. της παρ. 41 του άρθρου 1 του Ν. 2539/1997 (ΦΕΚ 244 Α') μετά τις λέξεις "15. Χώνου" προστίθενται οι λέξεις "16. Αξού, 17. Ζωνιανών".

3. Μέχρι τη διενέργεια των επόμενων γενικών Δημοτικών και Κοινοτικών Εκλογών, οι δήμοι των περ. 41.1. και 41.4. της παρ. 41 του άρθρου 1 του Ν. 2539/1997 (ΦΕΚ 244 Α'), όπως ανασυγκροτούνται με τις προηγούμενες παραγράφους, διοικούνται από τα υφιστάμενα αντίστοιχα όργανα διοίκησης.

Άρθρο 81

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου, αν δεν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις του, αρχίζει ένα μήνα από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με εξαίρεση τις διατάξεις των άρθρων 56 έως 64, 72 περιπτώσεις β', γ' δ' και ε' και 75 έως 80, των οποίων η ισχύς αρχίζει

από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως Νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 26 Απριλίου 2001

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
Β. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
Α. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΑΣ
Γ. ΑΝΩΜΕΡΙΤΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Α. ΓΙΑΝΝΙΤΣΗΣ

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
Μ. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ
Χ. ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
Μ. ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
Χ. ΒΕΡΕΛΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

•Αθήνα, 27 Απριλίου 2001

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Μ. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

City Press

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΕΚΔΟΤΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΥΡΤΣΟΣ

Αλλοδαποί το 13% του πληθυσμού

Οι αλλοδαποί στην Ελλάδα

- Με άδεια παραμονής

Εθνικότητα	Ποσοστό
Αλβανοί	63,2%
Βούλγαροι	9,8%
Ρουμάνοι	4,3%
Ουκρανοί	3,4%
Πακιστανοί	2,4%

- Αιτιολογία για χορήγηση αδειών παραμονής

Αιτιολογία	Ποσοστό
Εξαρτημένη εργασία	68%
Οικογενειακή συνένωση	12%
Ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα	12%

- Το 92% των αδειών έχει διάρκεια ισχύος ένα με δύο χρόνια.

Πηγή: ΙΜΕΠΟ

Το 13% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας αντιπροσωπεύουν οι αλλοδαποί που ζουν στη χώρα, όπως αναφέρθηκε σε χθεσινή ημερίδα του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Βάσει των στοιχείων, ο αριθμός των αλλοδαπών στην Ελλάδα τετραπλασιάστηκε από το 1991 (περίπου 250.000) έως το τέλος του 2004, όταν και υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 1.150.000. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση μεταναστών καταγράφεται στο Δήμο Αθηναίων, όπου εκτιμάται ότι υπάρχουν 132.000 αλλοδαποί (το 17% του πληθυσμού), ενώ οι περισσότεροι με άδεια παραμονής είναι οι Αλβανοί (63,2%).